

adoption

& samfund

TEMA: Problemer med adoption fra Vietnam

Læs også om spædbarnsterapi, om adoption under en pandemi og et stort interview med psykolog Lene Kamm.

Pres på adoption

MICHAEL PAASKE,
FORMAND

Adoption er fortsat under pres i Danmark. Antallet af transnationale adoptioner ligger på omkring 25 til 35 om året og ca. 20-40 børn adopteres nationalt. Nogle mener, at det udelukkende er positivt, når antallet falder, men det er jeg ikke enig i. Jeg deltog for nogen tid siden i et live interview på TV2 News, og en kommentator mente, at det er en god udvikling. Desværre fik jeg ikke mulighed for at imødegå den ret unuancerede holdning, og det ærgrer mig, for det er vigtigt, at alle sider høres.

Som forening arbejder vi for, at så mange børn som muligt, der mangler en familie, kan få en familie, og her er adoption altså en rigtig god løsning. Det er ikke altid uden problemer for barnet, adoptivforældre og det biologiske ophav – det ved vi alle – men når alle andre muligheder er udelukket for de børn, der ikke har en familie, så bør adoption være en mulighed.

Det er det, vi kæmper for. Og det vil vi fortsætte med at kæmpe for, både for internationale og nationale adoptioner. Vi bilder os ikke ind, at vi har svaret på alt, men vi mener i al beskedenhed, at vi gennem snart 45 års frivilligt arbejde har indsamlet betydelig erfaring med at rådgive og hjælpe kommende og nuværende adopterede og adoptanter. Vores dygtige aktivitetsudvalg lancerer løbende nye initiativer og arrangementer for medlemmerne rundt omkring i landet, så vi alle kan

blive klogere på de mange forskellige aspekter og også udfordringer i adoptioner. Bestyrelsen og aktivitetsudvalget vil snart imødekomme behovet for øget viden om nationale adoptioner.

Der er ingen tvivl om, at vi som forening er i en brydningstid. Det er klart for os, at den nuværende regering ønsker at fokusere på nationale adoptioner, og at man lægger et ikke ubetydeligt pres på ansøgere til international adoption. Der »lokkes« blandt andet med, at det er gratis. Men det bør jo ikke være det, der afgør, om man ønsker at adoptere. Der skal være 100% ligestilling mellem adoptionsformerne. Vi kæmper fortsat for, at adoptioner ligestilles økonomisk, således at man alene skal betale de individuelle rejse- og opholdsomkostninger, når man skal modtage et barn i udlandet.

Forandringerne med videre giver også anledning til selvransagelse. For hvor godt gør vi det, set fra medlemmernes – jeres – perspektiv? Er der ting, vi mangler at gøre, og er der ting, vi kan gøre bedre? Svaret på det sidste er ja, selvfølgelig, men vi er helt afhængige af, at I – vores trofaste medlemmer – giver jeres mening til kende. I den forbindelse vil vi om kort tid lancere en medlemsundersøgelse med fokus på forskellige emner. Vi vil sætte meget stor pris på, om I vil bruge lidt tid på at svare. Med jeres hjælp kan vi lancere et nyt og bedre Adoption & Samfund version 2.0! ■

NYT FRA FORENINGEN: Fremtiden i A&S.....	5
Formand Michael Paaske ser to store opgaver for foreningen.	
INTERVIEW: DIA's direktør er optimist	7
Robert Jonassen fortæller om fremtidens udfordringer for adoption i Danmark.	
AKTUELT	9
ANMELDELSER OG OMTALE	16
VOXPOP: Racisme i børnehøjde.....	28
Hvordan skal forældre takle racisme hos børn?	
 TEMA: Problemer med adoptioner fra Vietnam	30
Der har været en del korruption og ulovligheder i forbindelse med adoptioner fra Vietnam. Magasinet Adoption & Samfund har kigget på sagen.	
INTERVIEW: Forældre må ikke undgå de svære emner	38
Psykolog forklarer, hvordan forældre kan tale med deres adopterede børn om ulovlige adoptioner.	
ARTIKEL: Kroppen reagerer på racisme	40
En undersøgelse viser, at racisme påvirker fysiske præstationer.	
 ARTIKEL: LykkeLiga viste vejen ud af ensomheden	41
En helt særlig håndboldklub skaber et fællesskab for børn og unge med særlige behov.	
ARTIKEL: Tidlige traumer skal have et sprog	44
Spædbarnsterapi kan være en hjælp til børn, som har lidt tidlige traumer.	
INTERVIEW: Ingen børn skal bo på børnehjem	46
Psykolog Lene Kamm ved mere om adoption end de fleste.	
ARTIKEL: Sporløs på sporet igen	50
Programmet, hvor adopterede kan søge deres biologiske familier, vender tilbage.	
 ARTIKEL: Nye forældre under en pandemi	52
Gry og Henrik rejste til Thailand for at hente deres søn, mens hele verden var lukket ned.	
PERSONLIG FORTÆLLING: Voksne har glæde af PAS-rådgivning	56
Thea Ning Hende deler sine personlige, gode erfaringer med at modtage PAS-rådgivning som voksen.	
ARTIKEL: Et sprog om usynlige adopterede	59
Lærke Theodora Wiemann har skrevet speciale om at mangle et sprog for det at være adopteret, når det ikke kan ses.	
ARTIKEL: Landets fremtid	62
Det giver mening at være sponsor for et barn i det land, man har adopteret fra.	
AKTIVITETSUDVALGET	64
Lokalfora & grupper.....	65
Kolofon & hovedbestyrelse	66

Forsiden forestiller et vietnamesisk barn i en mark.
Knap fem procent af de omkring 30.000 internationalt adopterede i Danmark er født i Vietnam – det vil sige omkring 1.500 børn. Nu kan der være tvivl om, hvorvidt alle adoptionerne er foregået lovligt. Læs mere side 30.

Foto: Cáp Lộc / Pixabay

Indkaldelse til Generalforsamling 2021

Landsforeningen Adoption & Samfund

Lørdag den 6. november 2021 kl. 13.00-17.00

Huset Middelfart, Hindsgavl Allé 2, 5500 Middelfart

Foreløbig dagsorden

1. Valg af dirigent.
2. Godkendelse af dagsorden.
3. Bestyrelsens beretning.
4. Regnskab for 2020/21 – fremlæggelse og godkendelse.
5. Indkomne forslag:
 - Godkendelse af lande-/interessegrupper.
6. Arbejdsprogram for det kommende år.
7. Orientering om budget for igangværende år samt:
 - Fastsættelse af kontingent for kommende år.
 - Fastlæggelse af abonnementspris for magasinet Adoption & Samfund for det kommende år.
 - Fastlæggelse af lokalfora og interessegruppers andel af det samlede kontingent.
8. Valg til bestyrelsen.
9. Valg af suppleanter til bestyrelsen.
10. Valg til aktivitetsudvalg.
11. Valg af suppleanter til aktivitetsudvalg.
12. Valg af revisor samt revisorsuppleant (der skal dog ikke vælges revisorsuppleant på generalforsamlinger, hvor generalforsamlingen som revisor vælger en revisor/et revisionsfirma, med hvilken/hvilket der indgås aftale om udførelse af revision mod normal betaling).
13. Eventuelt.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være formanden skriftligt i hænde senest 21 dage før generalforsamlingens afholdelse, dvs. at fristen for indsendelse er **den 16. oktober 2021**.

Alle medlemmer kan deltage efter forudgående tilmelding. Tilmelding sker via adoption.dk.

Der tages forbehold for ændringer.

Bestyrelsen

Generalforsamling uden landsmøde

Siden vi aflyste landsmødet 2020, har vi i Adoption & Samfunds bestyrelse glædet os meget til en dag med fokus på adoption, hygge, samvær og god mad på landsmødet 2021.

Men i skrivende stund tør vi i bestyrelsen ikke tro på, at det i november vil være muligt at gennemføre et stort socialt arrangement på tværs af landet i stil med tidligere år, og vi har derfor besluttet at aflyse landsmødet igen i år. Mange er stadig bekymrede for coronasituationen, og da der stadig er smitte, finder vi det samfundsmæssigt mest korrekt at aflyse den sociale del.

Vi holder dog fast i, at der i år skal være en traditionel generalforsamling, og den vil i år blive flyttet, til lørdag og udvidet til fire timer.

Vi sørger selvfølgelig for at holde god afstand, og at der er håndsprit til rådighed.

Program

12.30 Sandwich og en øl/vand til alle

13.00 Generalforsamling

15.00 Kaffe, te og kage

15.30 Generalforsamlingen fortsætter

17.00 Farvel og tak for i dag

Tilmelding sker via adoption.dk.

Fremtiden i foreningen A&S

På trods af flere år med et konstant dalende antal internationale adoptioner til Danmark og halvdant år med coronanedlukninger er der alligevel nok at tage fat på for bestyrelsen i foreningen Adoption & Samfund.

AF ANNA BRIDGWATER

I september 2021 kunne bestyrelsen i A&S mødes for første gang i næsten to år. Formand Michael Paaske forklarer, at foreningen har to presserende opgaver i det kommende år.

»Vi har to store fokusområder: 1) At sikre, at der er noget, der hedder adoption fra udlandet til Danmark i fremtiden, ikke mindst set i lyset af finanslovsforslaget for 2022, hvor der ikke er afsat yderligere midler til international adoption. Her ser vi lige nu på, hvordan vi kan gå til politikerne. 2) Vi skal have genopfrisket den aftale, som et klart flertal i Folketingets socialudvalg indgik for næsten et år siden – en aftale om, at vi skal have et større samarbejde om adoption med de andre nordiske lande. Det arbejde er ikke kommet i gang.«

Indtil finansloven er forhandlet på plads, er det svært at vide, hvad fremtiden kan bringe. »Vi er usikre på, hvad de økonomiske forhandlinger munder ud i,« siger Michael Paaske.

Nationale og internationale adoptioner

Som Michael Paaske ser det, så skyldes den manglende prioritering af international adoption til Danmark, at den nuværende regering hellere ser flere nationale end internationale adoptioner.

»Det var et løfte, Mette Frederiksen gav, og der er et kæmpe fokus på at gøre noget for danske børn. Det synes jeg selvfølgelig, er helt på sin plads. Men international adoption er blevet glemt.«

Når Michael Paaske ser på det store billede, bliver han lidt pessimistisk.

»Jeg kan godt frygte, at international adoption ikke har en fremtid i Danmark. Der sker for lidt for at fremme adoptionerne, og der bliver ikke fulgt op på området. Man pålagde ministeriet, at adoptionsformidling skulle vare-

tages af en NGO, men lige nu blander myndighederne sig i formidlingen.«

Michael Paaske taler om de breve, som Familieretshuset sender til familier på ventelister til international adoption. I brevene opfordres familierne til at vælge national i stedet for international adoption; der står blandt andet, at der mangler familier til de danske børn, som skal bortadopter. Men Michael Paaske er ikke sikker på, at den påstand er sand. »Sidst jeg så tallet, var der 37 på venteliste til national adoption, og det tal har været nogenlunde stabilt længe.«

Men med brevet fra Familieretshuset går myndighederne reelt ind og underminerer international adoption. »Jeg har en frygt for, at det ikke findes om tre til fem år,« siger Michael Paaske.

Ønskescenarie

Hvis Michael Paaske kunne bestemme, hvordan fremtiden for international adoption så ud, er hans ønskescenarie, at det ikke er økonomien, som afgør, om en familie vælger fertilitetsbehandling eller adoption – det være sig national eller international: »Som vi har formuleret det, så skal det ikke koste noget, når man ønsker sig et barn og går til staten for at få hjælp, uanset om hjælpen er via fertilitetsbehandling eller via adoption. Det skal ikke afhænge af ens økonomiske situation, hvordan man stifter familie.«

Det er også af den grund, at Michael Paaske er fortalende for, at DIA som adoptionsformidlende organisation får et fast tilskud fra staten efter samme model som i Island, hvor staten betaler en stor del af driften af den NGO, der formidler adoptioner. På den måde risikerer forældrene ikke, at gebyrerne til en adoption stiger voldsomt, mens de venter.

Men det er der altså ikke sat penge af til i finanslovsforslaget, siger Michael Paaske. »Den islandske model kunne skabe en finansiel tryghed.«

Men Michael Paaske har flere ønsker. »Jeg ønsker også, at man revurderer ansøgningsprocedurerne. Rammerne for, hvad man skal kunne klare som kommende adoptanter, er meget brede. I retningslinjerne for godkendelserne står der noget i retning af, at 'barnet skal med tiden kunne blive selvhjulpent og i stand til at klare en almindelig tilværelse, eventuelt med begrænset brug af støtteforanstaltninger.' Jeg tror, at det betyder, at man kan komme til at godkende nogle, som måske ikke har de specifikke kompetencer, som et specifikt barn kan have glæde af. Og omvendt, at man giver afslag til nogle, der faktisk har specifikke kompetencer til et specifikt barn. Så jeg ville ønske, at man i højere grad tilpassede kravene til den specifikke situation og det specifikke barn, der er tale om.«

Interne opgaver

En anden stor opgave, som Adoption & Samfund vil kaste sig over i den kommende tid, er en medlemsundersøgelse, som skal afdække, hvad adoptivfamilierne gerne vil bruge deres forening til.

»Vi skal have større fokus på vores medlemmer, og vi vil gerne høre, hvad deres forventninger til foreningen er. Vi tager derfor initiativ til at gennemføre en medlemsundersøgelse om forskellige relevante emner. På baggrund af undersøgelsen vil vi indlede drøftelser på vores generalforsamling i november. Dialogen med medlemmerne har på grund af corona været noget reduceret, og aktivitetsudvalget har haft ringe betingelser for at arrangere medlemsrettede aktiviteter. Vi savner den dialog, vi har med medlemmerne ved vores forskellige aktiviteter.«

Endelig kommer der til at ske forandringer med magasinet Adoption & Samfund, i og med at redaktøren har valgt at søge nye udfordringer. »Vil bestyrelsen bruge den kommende tid til at lægge en plan for, hvad der skal ske med magasinet fremover, selvfølgelig også i dialog med vores redaktion,« siger formand Michael Paaske. ■

FOTO: LISBETH HOLTEN

Redaktøren takker af

Dette er det sidste nummer af magasinet Adoption & Samfund med Anna Bridgwater som redaktør, da Anna desværre har valgt ikke at forny aftalen med foreningen.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Anna blev ansat som freelanceredaktør i 2015 for at gennemføre en professionalisering af Adoptions & Samfunds blad, og det blev dengang omlagt til et halvårligt magasin. Baggrunden for ændringen var blandt andet, at redaktionen var begyndt at få færre forslag og mindre input fra medlemmerne, så det blev nødvendigt med en mere opsøgende indsats, end man kan udføre på frivillig basis.

En af opgaverne var at scanne omverdenen for historier og udvide feltet af adoptionsrelateret stof. Anna har aktivt benyttet sit netværk af journalister og kilder, og hun har med stor iver og iver fundet nye historier og vinkler fra ind- og udland – også inspirerende historier i randområder af emnet 'adoption'. Med sin internationale baggrund har hun desuden naturligt bidraget med artikler om adoptionsforhold

i en række andre lande – også uden for Norden. Også masser af bøger, film og podcasts af interesse for adopterede og adoptanter har Anna haft blik for at inddrage.

Anna har naturligt nok skrevet en stor del af artiklerne selv, men hun har også benyttet sit journalist-netværk til at få andre journalister til at skrive artikler. Derudover har hun gennemført en strukturering af stoffet i forskellige genrer: interviews, reportager, personlige beretninger, kommentarer, debat, anmeldelser og kort nyt. Magasinet har behandlet en række temaer: identitet, racisme, åbenhed i adoptioner, når adopterede får børn, adoption af større børn, adoptionsliv set i bakspejlet (Adoption & Samfunds 40-års jubilæum), kæledyr i familien, adopterede med handicap, nationale adoptioner, fællesskaber om adoptivfamilieformen og trivsel hos adopterede børn. Foreningens politiske mærkesager er blevet grundigt belyst i dybdegående interviews – naturligvis foruden formandens ledere.

Samarbejdet med redaktionen har i årene med Anna Bridgwater som redaktør fundet en ny form, hvor redaktionens øvrige medlemmer har været sparringpartnere, men har kunnet overlade rollen som udførende og tovholder på magasinproduktionen til redaktøren.

Allerede fra første nummer af det nye magasin har medlemmerne givet udtryk for stor tilfredshed med magasinets indhold og udformning, som har givet et klart løft af foreningens kommunikation til medlemmerne.

Bestyrelsen og redaktionen vil gerne udtrykke en stor tak til Anna Bridgwater for et godt samarbejde i de seks år, hun har været redaktør af magasinet. ■

DIA's direktør er optimist

Efter 18 meget stille måneder, hvor hele verden har været præget af corona, håber Robert Jonassen, direktør for DIA, at danske forældre kan få lov til at gennemføre adoptioner.

AF ANNA BRIDGWATER

En pandemi har gjort rejser vanskelige, og det kan man tydeligt mærke hos DIA, Danish International Adoption. I 2020 kom der 23 børn til Danmark gennem international adoption.

»Covid gjorde det svært i 2020,« siger Robert Jonassen, direktør hos DIA, Danish International Adoption. »I 2021 ser det heldigvis ud til, at formidlingstallet øges.«

Men coronapandemien er ikke det eneste, der præger adoptionsformidlingen i disse år. »Set fra min stol, så er adoption fortsat præget af, at der har været en mediemæssig og politisk debat om familiedannelse gennem adoption. Må og skal man kunne danne familie via adoption? Et politisk flertal har heldigvis peget på, at det i Danmark fortsat skal være muligt at danne familie gennem både international adoption og national adoption. Jeg synes, det er vigtigt, at det er blevet klart markeret, at adoption i sin grundessens – det, at man kan tage et barn til sig, som var det ens eget – skal have en fremtid i det danske samfund. Der er børn, der har behov for at få en familie, og der er også adoptanter, der brændende ønsker at danne familie gennem adoption.«

Robert Jonassen minder om, at alternativerne til adoption ikke er uproblematisk: »Man skal tænke på, at der også findes mindre regulerede måder at danne familie på end ved adoption. Der findes familiedannelsesformer, der ikke lever op til eller sikrer grundlæggende rettigheder for barnet – eksempelvis retten til at kende til sit biologiske ophav.« (Der kunne være tale om børn født af surrogatmødre. Den praksis er ulovlig i Danmark og derfor ikke omfattet af dansk lov, red.)

Politisk er det besluttet, at DIA fortsat skal stå for formidlingen af internationale adoptioner. »International adoption skal ikke ligge i statsligt regi, og dermed kommer denne vigtige opgave fortsat til at ligge hos DIA. Men international formidling vil også i fremtiden foregå i et tæt samarbejde med staten i form af Ankestyrelsen,« siger Robert Jonassen og tilføjer:

»Vi ser positivt på samarbejdet med Ankestyrelsen. Det skaber uden tvivl et stærkere juridisk fundament for hver enkelt adoption, der gennemføres. Det er fint, at Ankestyrelsen er med både i forhold til rådgivning, sparring og naturligvis i forhold til at føre intensivt tilsyn på området.«

Dette magasin nåede ikke at få de sidste økonomiske forhandlinger om international adoption med inden deadline, da de fandt sted i september. Men Robert Jonassen tør godt spå om DIA's aktivitetsniveau.

»I de kommende år forventer vi at ligge på cirka 30-35 adoptioner årligt. Det er et lavere niveau end tidligere år, men det betyder, at vi kan arbejde med formidlingerne på en anden måde end tidligere, ligesom vi kan lægge endnu mere energi i postadoption-arbejdet. Det gælder jo stadig, at adoption for mange er en livslang proces.«

Kritik og tilbageblik

Robert Jonassen bruger ordet selvransagelse, når han taler om den debat, der har været og stadig er om, hvorvidt internationale adoptioner er juridisk og etisk forsvarlige.

»Vi skal lære af den måde, adoptioner foregik på for 40 år siden. Derfor er det godt, at adoption bliver taget op og debatteret. Det er vi faktisk tilhænger af. Vi skal hele tiden se på, om det giver anledning til at gøre nogle ting på en anden måde. Ofte vil man i nuet synes, at tingene fungerer. Det er først bagefter, man får øje på problemerne.«

Robert Jonassen synes, at vi i Danmark har været gode til at reagere på de problemer, som i løbet af årene er blevet afdækket på adoptionsområdet.

»Der har været mange stramninger i international adoption. I Danmark er vi foran i forhold til at forsøge at tage vare på de forskellige parter's rettigheder. I dag godkender Ankestyrelsen hver enkelt adoption på baggrund af det materiale, som DIA tilvejebringer, og Ankestyrelsen fører et proaktivt tilsyn i stedet for et reaktivt tilsyn, og det har de gjort i en årrække nu.«

Holland udgav i februar 2021 en rapport, som afslørede en lang række ulovligheder i landets internationale adoptioner. Ulovlighederne havde foregået i adoptionssamarbejdet med flere lande og i en lang årrække. Konsekvensen er, at Holland har standset alle internationale adoptioner.

I kølvandet på den hollandske rapport siger Robert Jonassen, at man i Danmark har valgt at undersøge, om der har været problemer i de danske adoptioner fra blandt andet Indonesien, Sri Lanka, Chile og Colombia. Foreløbig har Ankestyrelsen kigget på adoptioner fra Chile og slår fast, at de ikke efter deres gennemgang kan se, at der er foregået noget ulovligt i de danske adoptioner fra Chile ud fra de daværende rammer og regler. Som Robert Jonassen forklarer:

»Man har kigget på al korrespondance om de danske adoptioner fra Chile. Det er undersøgt, om der foreligger de domme, der skal være fra de chilenske domstole, der tager stilling til hver enkelt sag. Så har man kigget på andre ting som økonomi og på, hvor lang tid, der er gået, fra et barn kommer på børnehjem, til det bliver bortadopteret.«

Men Ankestyrelsens undersøgelse tager dog ikke fat i, om der kan være sket ulovligheder andre steder i adoptionsprocesserne fra Chile.

»Jeg tror, vi skal passe meget på med retorikken om de her undersøgelser. Det bliver nærmest en jagt på ulovligheder i stedet for det, som det efter min mening er, nemlig en

afdækning af, hvordan adoption som interventionsform har været udført historisk,« siger Robert Jonassen.

Selvransagelse

Robert Jonassen minder om, at det ofte vil give et skævt fokus at se på fortiden med nutidens briller. »Man skal holde sig for at øje, at adoption som interventionsform har udviklet sig gevaldigt gennem årene. Man skal huske at se det ud fra den tid og den lovgivning, der var i det pågældende land og i Danmark på det gældende tidspunkt. DIA er med til at levere det materiale, vi har, for at man kan blive klogere på, hvordan adoptioner foregik dengang. Vi skal hele tiden lære og stræbe efter at optimere familiedannelse gennem adoption.«

Med andre ord, så vil adoptionsskeptikerne gerne bruge fortiden til at miskreditere adoption som familieform. Som Robert Jonassen siger:

»Nogle mennesker vil gerne sige, at adoption er en dårlig idé. Samtidig tillægges adoption som intervention mange dårlige motiver. Jeg ville ønske, at kompleksiteten i forhold til at forstå aspekterne i denne måde at danne familie på i højere grad vil blive respekteret. Det er ekstremt nemt at dykke ned i en adoption og herefter komme frem med noget spektakulært, fordi der altid ligger en social tragedie bag denne form for intervention. I det lys er det fint, at man får et større kendskab til, hvad adoption reelt er. Men jeg kan ikke forestille mig, at der er nogen, der ikke synes, at børn reelt uden andre muligheder for udvikling ikke skal kunne tilbydes mulighed for at vokse op i en familie eller i andre trygge rammer.«

Robert Jonassen minder om, at adoption kan være den bedste løsning for et barn, som ikke har andre muligheder for at få en familie. »Forskning peger på, at familiedannelse gennem adoption uden sidestykke er det, der beskytter et barn bedst i forhold til for eksempel en plejefamilie eller ophold på en institution. Og vi har et system i Danmark, hvor vi støtter de adopterede hele livet,« siger Robert Jonassen med henvisning til PAS-rådgivningen drevet af Ankestyrelsen, som nu også er et tilbud til voksne adopterede.

»Der vil altid være både en fordel og en belastning ved en adoption. Det gælder uagtet, om vi taler om national eller international adoption. Men forskningen peger klart på, at fordelene ved adoption som interventionsform langt overstiger belastningen.«

Fremtiden

Nu, hvor antallet af internationale adoptioner ligger på et lavere niveau end førhen, og antallet af nationale adoptioner p.t. er stigende, ville det være oplagt, hvis DIA også formidlede nationale adoptioner.

»Det er der mange, der spørger om, og vi har da også sidet med i en arbejdsgruppe om nationale adoptioner. Det er ikke nødvendigvis, fordi vi skal arbejde med det, men fordi vi gennem årene har opbygget stor viden. Nationale adoptioner handler også om formidling, og den erfaring har vi i DIA. Adoption er et stort indgreb i et barns liv, uanset om det er internationalt eller nationalt.« Som udgangspunkt ligger national adoptionsformidling i staten, men det kan ændre sig. »DIA's bestyrelse er ikke afvisende over for at arbejde med

national adoption side om side med international adoption,« siger Robert Jonassen.

Han ser en mulig udfordring ved den store fokus på nationale adoptioner: »Det kan blive problematisk, hvis adoptionerne bliver et politisk projekt. Man er nødt til at lade fagligheden guide, hvor mange adoptioner der skal være. Det er dog også vores indtryk, at der er fokus på at øge fagligheden i forhold til nationale adoptioner. Det må og skal altid være barnet og barnets bedste, der er i centrum, når der tales adoption. Vi skal altid huske på, at adoption endegyldigt nedbryder muligheden for én familie, men danner en ny. Når det sker, skal fagligheden være helt skarp og altid være til barnets bedste. DIA er jo en fond, der er sat i verden for at hjælpe børn – derfor mener vi også, at det skal være børnenes rettigheder og ikke forældrenes, der skal være dominerende.«

Mere støtte til adopterede

Endelig har Robert Jonassen en drøm om, at DIA får flere ressourcer til at hjælpe adopterede, der gerne vil søge deres rødder. Som det er i dag, er det DIA, som opbevarer de dokumenter, som vedrører de adopteredes cirka 22.000 historiske sager.

»Vi har stort set alle adoptionssager, og derfor skal den adopterede kontakte os for at få fat i deres sagsmapper. Men vi har også stor viden i forhold til at kunne rådgive adopterede om et konkret land eller børnehjem,« siger Robert Jonassen.

»Vi arbejder for en øget digitalisering af adoptionssager, fordi det vil gøre det nemmere og hurtigere at finde særlige data på tværs af sager. Det kan for eksempel være søgning efter søskende. Så vi håber meget på at kunne bidrage mere kvalificeret til 'tracing', som det hedder i fremtiden,« fortæller Robert Jonassen. Men han lægger ikke skjul på, at selvom det er berigende, så er det også ressourcekrævende at hjælpe adopterede med deres sagsmapper og med at få kontakt til tidligere samarbejdspartnere.

»Vi vil fremadrettet øge fokus på den del af vores arbejde. Det handler om den adopteredes rettigheder, men måske også om efterkommere af adopterede, som på en anden måde kan interessere sig for forældrerens fødeland. Så jeg håber, vi får mulighed for at folde den del af vores PAS-tilbud ud inden for kort tid.«

DIA ser flere muligheder for at støtte adopterede i fremtiden, siger Robert Jonassen.

»Måske kan vi udvikle andre tiltag i forhold til PAS. Danmark er det land med verdens næststørste gruppe af voksne adopterede fra Sydkorea, set i forhold til indbyggertal. Kun i USA er der flere. Så vi vil gerne arbejde ikke kun i forhold til søgen efter biologiske rødder og psykologrådgivning, men måske også med en form for sommerskole eller noget i den retning, gerne i samarbejde med andre organisationer. Sådant en sommerskole på tværs af landene i Skandinavien kunne være et forum, hvor adopterede kan være i et udviklende fællesskab. Vi savner nogle rammer for fællesskab, der ikke kun handler om adoptionsbaggrunden. Man kan sige, at mange foreninger, herunder Korea Klubben, har dyrket det i mange år. Med det arbejde som inspiration vil vi gerne udvikle og facilitere den del af vores arbejde og meget gerne på nordisk plan.« ■

Fokus på rettigheder

Adoption & Samfund har i år fokus på rettigheder. Vi tager ofte for givet, at mennesker har nogle grundlæggende rettigheder. Men hvilke rettigheder har børn?

FN's Børnekonvention

FN's Børnekonvention fra 1989 er skrevet for at sikre, at børns behov imødekommes, og at børn bliver behandlet som individer med rettigheder og ikke som ejendele eller umællende genstande.

Allerede inden børnekonventionen blev vedtaget, var børn omfattet af de generelle menneskerettigheder, men der var behov for særlige rettigheder for børn. Danmark tiltrådte FN's Børnekonvention i 1991. Mere end 190 lande har skrevet under. Det gør det til den konvention, som flest lande på verdensplan har tilsluttet sig. Konventionen tager udgangspunkt i barnets bedste for at sikre:

- Børns grundlæggende ret til at overleve og vokse: Det drejer sig for eksempel om mad, lægehjælp og et sted at bo.
- Børns ret til at udvikle sig gennem skolegang, fritid, leg og information.
- Børns ret til beskyttelse mod krige, vold, misbrug og udnyttelse.
- Børns ret til medbestemmelse. Børn har ret til at have indflydelse over eget liv, deltage i samfundet og til at ytre sig.

Danmark har ikke gjort FN's Børnekonvention til lov. Hvis et barns grundlæggende rettigheder bliver overtrådt, kan sagen ikke rejses ved en domstol i Danmark, medmindre der er tale om et lovbrud.

Haagerkonventionen

I adoptionssammenhænge nævnes Haagerkonventionen ofte, når man taler om, at en adoption skal foregå rigtigt og korrekt. Men hvad er det for en konvention, og hvad betyder den i praksis?

Haagerkonventionen har siden 1955 fungeret som et permanent, internationalt organ, som samarbejder om at harmonisere den internationale privatretslige lovgivning. Den har i dag 88 medlemmer – 87 lande og EU. Andre lande kan inviteres med til forhandlingerne om de enkelte konventioner. For eksempel har Niger underskrevet kon-

ventionen om børn og adoption, men er ikke medlem af konventionen.

I 1993 blev Haagerkonventionen, der fastlægger en række grundprincipper for international adoption, vedtaget. I adoptionskredse kaldes den ofte blot Haagerkonventionen, selvom der altså findes andre Haagerkonventioner inden for en lang række områder. Konventionen følger FN's bestemmelser om børns rettigheder, som blandt andet skal sikre, at internationale adoptioner sker til barnets bedste og med respekt for barnets menneskerettigheder.

Målet med Haagerkonventionen om adoption er at beskytte børn og deres familier mod risikoen for illegale, uregulerede, forhastede eller dårligt forberedte internationale adoptioner. Haagerkonventionen har også som formål at være med til at forhindre bortførelser, salg og trafficking af børn. Konventionens bestemmelser skal varetages af de forskellige myndigheder i de lande, som har skrevet under.

Nogle af de centrale bestemmelser i Haagerkonventionen er:

- At myndighederne i afgiverlandet har til opgave at undersøge barnet, indhente samtykke og legitimere bortadoption.
- At myndighederne i modtagerlandet har til opgave at undersøge adoptanterne og godkende dem til adoption.
- At de to landes myndigheder skal sikre, at fylldig information om barn og adoptanter udveksles.
- At en adoption kun kan foretages, hvis begge landes myndigheder tilslutter sig den.
- At begge landes myndigheder kan autorisere andre til at udføre dele af arbejdet.
- At alle lande anerkender en adoption foretaget i et andet land, såfremt begge lande har ratificeret konventionen.

Konventionen kan ses i sin helhed på Haagerkonventionens hjemmeside på hcch.net. Her kan man læse, hvilke lande der har tiltrådt hvilke konventioner. Lande kan tiltræde en konvention et stykke tid efter, at den pågældende konvention er blevet vedtaget af andre medlemslande.

Ligesom FN's Børnekonvention er Haagerkonventionens bestemmelser ikke juridisk bindende. ■

KILDE: ADOPTION.DK, HCCH.NET OG UNICEF AB

(Mere end) 10 år med ASU

Rygtet vil vide, at Adoption & Samfund Ungdom har tiårs-jubilæum i år, men foreningen siger selv, at den har flere år på bagen. Magasinet har talt med Katrine fra ASU's bestyrelse.

AF ANNA BRIDGWATER

Katrine Tegisti lægger ud med en retelse. Selvom der går et rygte om, at ASU fylder ti i 2021, så er foreningen nogle år ældre. »Det passer ikke, at det er tiårsjubilæum. Foreningen har været aktiv med arrangementer og hygge siden 2007. Der var kun et år (2010, red.), hvor der ikke skete noget.«

Siden foråret 2021 har Katrine Tegisti været næstforperson i ASU – Adoption & Samfund Ungdom, foreningen, hvor unge adopterede mødes og hygger sig sammen på tværs af alder, fødested, beskæftigelse og bopæl. Formanden i ASU hedder Louis Kolding Kristensen, men der var enighed i gruppen om, at Katrine skulle tale med magasinet, fordi de mente, at hun var den bedste til opgaven. Katrine, der er 22 og født i Etiopien, er opvokset på Frederiksberg og læser historie som hovedfag og samfunds-fag som sidefag på Aalborg Universitet. Desuden er hun

aktiv i Danmarks Socialdemokratiske Ungdom og drømmer om en fremtid som forsker.

I telefonen sprudler hendes stemme af energi og virkelyst, og Katrine har let ved at forklare ASU's eksistensberettigelse: »Fordi der er mange adopterede unge, som føler sig alene med de samme problemer. Her er et fællesskab, hvor de kan snakke om tingene – eller lade være.«

Katrine havde hørt om ASU gennem sin mor, som er medlem af Adoption & Samfund.

»Jeg mødte ASU på et tidspunkt, hvor jeg havde brug for dem, og nu vil jeg gerne give tilbage. Jeg var 18, det var svært, for min lillebror var lige død, og gymnasiet var hårdt. Så tog jeg med til et arrangement med ASU for at se, hvad det var for noget, og det var fantastisk. Der var et arrangement i København, hvor vi spillede brætspil og spiste nachos.«

Forskelle og ligheder

ASU er for alle unge adopterede, og medlemmerne er meget forskellige. Men der er også ligheder. »Vi har alle sammen nogle af de samme oplevelser. Hvem er jeg? Hører jeg til her? Vi har oplevelser og reaktioner, som vi ikke altid kan forklare. Og så er vi alle sammen ikke-etniske danskere. Det er et fællesskab, hvor vi alle sammen har forståelse for hinanden.«

Med hensyn til adopterede, som går og tumler med deres identitet, så tror Katrine, at de senere års større åbenhed i adoptioner gavner de adopterede.

»Jeg tror 100% på, at det er godt med åbenhed i adoption. Men jeg tror nogle gange, at *ignorance is bliss* (at det er bedre at være lykkeligt uvidende, red.) Nogle gange er der forfærdelige historier bag adoptionerne, men overordnet er transparens godt. Det er svært at bygge identitet, hvis man ikke ved, hvor man kommer fra.«

Men i øvrigt fylder adoption ikke meget hos medlemmerne af ASU, når de mødes. »Det er et faktum, at vi er blevet adopteret, men vi er blevet venner ud over det.«

Katrine nægter også at fokusere blindt på adopteredes eventuelle udfordringer: »Jeg tror, de fleste har fået

en god familie i Danmark, men der er mange af os, der har udfordringer – mange har udfordringer med tilknytning. Men jeg ser ikke vores udfordringer som problemer – det er reaktioner på de ting, vi har oplevet. I alle normale teenagefamilier er der udfordringer, og det er der også i adoptivfamilier. Det er der overalt.«

Fremtiden

Nu ser Katrine og de andre i ASU frem til et år, hvor der efter coronanedlukninger igen er mulighed for aktiviteter. »Vi vil gerne se hinanden igen. Og vi kommer til at beskæftige os med politik. Vi vil gerne ind i debatten, lave debatindlæg, se på det politiske arbejde med adoption og være mere synlige. Vi vil gerne være med til at sætte fokus på adopterede og adoption.«

Katrines egen holdning er, at international adoption skal have en fremtid i Danmark. »Vi er også interesseret i at være med til at debattere adoptions fremtid. Vi synes ikke, det skal være statsligt, og det skal ikke stoppes, for mange adopterede får et godt liv her. Jeg synes ikke, at det skal ophøre – det giver muligheden for, at familier kan få børn, og børn kan få familier.«

Men på den korte bane er det først og fremmest de sociale aktiviteter, som er på ASU's program. »Corona er stadig en faktor, men vi vil stadig gerne samarbejde med de andre skandinaviske lande. Vi glæder os til hyggelige arrangementer efter halvandet år uden arrangementer. Vi har sommerturen til Djurs Sommerland (i august, red.), hvor vi bare hygger.« ■

Katrine Tegisti er flyttet fra Frederiksberg til Aalborg for at studere, men hun er aktiv i ASU over hele landet.

FOTO: JORGE BARAHONA / UNSPLASH

Man anslår, at 10.000 chilenske børn er blevet fjernet fra deres forældre i årene 1950 til 2000.

Mistanke om ulovlige adoptioner fra Chile

Flere voksne adopterede fra Chile henvendte sig i foråret 2020 til Ankestyrelsen, fordi de havde mistanke om, at der var sket noget ulovligt, da de blev adopteret til Danmark. Henvendelserne fik Ankestyrelsen til at undersøge formidlingen af adoptioner fra Chile til Danmark i årene 1978 til 1988, da det var inden for de ti år, de pågældende adoptioner fra Chile til Danmark blev gennemført.

Resultatet af undersøgelsen kan nu læses i rapporten »Mistanke om ulovlige forhold i adoptioner fra Chile til Danmark 1978-1988«. Rapporten er fra april 2021.

I rapporten konkluderer Ankestyrelsen, at det ikke kan afvises, at der er sket ulovligheder i forbindelse med adoptioner fra Chile til Danmark. Langt de fleste adoptioner fra Chile til Danmark er formidlet af AC Børnehjælp, og Ankestyrelsen har gennemgået dokumenterne i 31 af AC Børnehjælps formidlinger fra Chile. Formålet med at afdække eventuelle ulovligheder er at sikre de adopterede ret til deres egen historie.

I løbet af det årti, som Ankestyrelsen undersøgte, samarbejdede AC Børne-

hjælp med det statslige børnehjem Casa Nacional del Niño i Santiago, en hjælpeorganisation ved navn CORDAM og en socialrådgiver, som formidlede adoptioner. Dengang var det normal procedure, at de formidlende organisationer blot anmeldte samarbejdspartnere til tilsynsmyndigheden, som dengang var Justitsministeriet. I dag skal Ankestyrelsen eller den ansvarlige minister godkende et samarbejde om adoptioner fra andre lande.

Problemer går år tilbage

Helt tilbage i 1982 blev AC Børnehjælp opmærksom på, at der var problemer med formidlingen af adoptioner fra Chile og henvendte sig til den ansvarlige myndighed, Adoptionsnævnet. Men der skete ikke mere.

I 1999 henvendte den chilenske ambassade sig til Civilretsdirektoratet for at få oplysninger om 12 chilensk-adopterede børn, der kom til Danmark i perioden 1973-80. Særlig ét barn havde der været fokus på i Chile, da barnets mor ikke vidste, at det var bortadopteret internationalt. Et dansk lokalblad

skrev om sagen i 1998, men AC Børnehjælp udtalte dengang, at de var trygge ved deres samarbejde med Chile.

Som beskrevet i sidste nummer af magasinet Adoption & Samfund offentliggjorde de chilenske myndigheder i 2019 en rapport om internationale adoptioner fra landet. Ifølge rapporten er det en kendt sag i Chile, at uregelmæssige og ulovlige adoptioner fandt sted i landet i perioden 1950-2000. Der var tale om utilfredsstillende forhold på hospitalerne, fejl i registrering af fødsler og kriminelle, som med økonomisk vinding for øje stjal børn fra især fattige kvinder. De typiske ofre var enlige mødre, som i mange tilfælde havde mange børn, levede i landdistrikterne og manglede netværk. De mange ulovlige adoptioner kunne foregå ubemærket, fordi det samtidig var en del af den chilenske re-

AC Børnehjælp formidlede i alt 109 adoptioner fra Chile, DanAdopt to og Terre des Hommes en enkelt adoption.

gerings politik at bekæmpe børnefattigdom blandt andet ved bortadoption.

International adoption blev i Chile først underlagt regulering i 1988. Inden da brugte man en lov om værgemål ved internationale adoptioner. Det vil sige, at der blev adopteret børn efter en lov, som reelt var formuleret til et andet lovområde. Det var let at udnytte den mangelfulde lovgivning, formidle børn til udlændinge og tjene penge på formidlingen.

Danske mangler

Også i Danmark har der været huller i tilsynet med adoptioner fra Chile. Dengang kiggede de danske myndigheder mere på oplysninger om barnets helbred end på oplysninger om barnets baggrund, når et barn blev matchet med danske forældre. Når en dansk adoptionsbevilling blev udstedt, var der fokus på, om den chilenske fødselsattest, den juridiske godkendelse og den eventuelle registrering af adoptionen var ægte. Men barnets vej ind i adoptionssystemet kiggede danske myndigheder ikke på.

I adskillige tilfælde er børnenes fødselsattester ufuldstændige, fordi de biologiske forældres navne ikke står der. I flere tilfælde har børnene de danske ansøgers efternavne på fødselsattesten. Hverken de danske myndigheder, AC Børnehjælp eller de danske forældre har reageret på fejlen. Endelig er det ikke altid muligt at fastslå ud fra sagsakterne, om de biologiske forældre var klar over, at deres barn blev frigivet til adoption til udlandet.

Nu arbejder en chilensk NGO ved navn Hijos y Madres del Silencio (tavshedens børn og mødre, red.) på at søge efter bortadopteret chileneres biologiske slægt. NGO'en anslår, at 10.000 børn er blevet ulovligt fjernet fra deres biologiske forældre i anden halvdel af det 20. århundrede.

Danske adopterede fra Chile, som gerne vil til bunds i deres egen adoptionssag, kan få hjælp til at kontakte de relevante myndigheder hos Ankestyrelsen. Oplysningerne fremgår desuden af Ankestyrelsens hjemmeside, hvor de løbende vil blive opdateret. Se mere på ast.dk. ■

KILDE: ANKESTYRELSEN
AB

Enhedslisten ønsker granskning af transnationale adoptioner

Der er mistanke om ulovligheder i adoptioner fra Chile, og derfor er der et ønske om at afdække, om Danmark har handlet korrekt.

AF ANNA BRIDGWATER

Den 27. maj 2021 var der åbent samråd med social- og ældreminister Astrid Krag (Socialdemokratiet) om ulovlig praksis i adoptioner fra Chile. Folketings Social- og Ældreudvalg havde kaldt ministeren i samråd for at bede om hendes kommentarer til Ankesty-

relsens undersøgelse, »Mistanke om ulovlige forhold i adoptioner fra Chile til Danmark 1978-1988«, fra april 2021.

Socialudvalget ville gerne vide, om ministeren mente, at Ankestyrelsens undersøgelse har været god nok til at afdække de danske myndigheders ansvar for at grave i og reagere på mistanker om ulovligheder inden for adoptionsområdet. Desuden ville udvalget gerne vide, hvad ministeren ville gøre for at afdække historiske problemer med transnationale adoptioner til Danmark. Hvilken rolle har Danmark selv spillet i ulovlighederne, og skal de seneste afsløringer af ulovlig praksis i adoptioner fra Chile give anledning til en generel afdækning af adoptionsområdet?

Usikkerhed

Astrid Krag lagde ud med at sige, at det er umuligt på nuværende tidspunkt at vide, om der er sket ulovligheder ved adoptioner fra Chile til Danmark. Men indtil videre er der intet, der peger på, at danske myndigheder eller organisationer har været involveret i ulovligheder. Hun mente, at de danske myndigheder

FOTO: STEEN BRØGAARD

Enhedslistens Pernille Skipper opfordrer til, at der nedsættes en kommission, som undersøger, om der er sket ulovligheder i internationale adoptioner til Danmark

gennem årene har handlet rettidigt, når der har været mistanke om ulovlig praksis i adoptioner.

Ved samrådet var Pernille Skipper (Enhedslisten) den, der stillede flest spørgsmål til ministeren, og hun var mere skeptisk om de forskellige undersøgelsers kvalitet. Hun mente, at der manglede sammenhæng og grundighed i undersøgelserne gennem årene. Pernille Skipper kaldte de løbende justeringer inden for adoptionsområdet for lappeløsninger og mente desuden, at man bør undersøge de danske myndigheders undladelsessynder, som hun kaldte dem. Hun fremhævede, at der i de chilenske sager er en del ting, der peger på, at de danske myndigheder lukkede øjnene for uregelmæssigheder. For eksempel reagerede ingen på, at adoptivforældrenes navne stod i feltene for de chilenske forældres navne i adoptionspapirerne. I 1999 henvendte de chilenske myndigheder i form af den chilenske ambassade i Danmark sig til Civilretsdirektoratet. De chilenske myndigheder havde spørgsmål om 12 børn fra et bestemt chilensk børnehjem og bad om oplysninger om de 12 konkrete sager. Men de danske myndigheder sagde nej og henviste til, at der var tale om danske statsborgere, som man ikke ville udlevere oplysninger om.

Astrid Krag mindede om, at det er yderst vanskeligt at vide, om der er tale om bortførte, stjålne eller solgte børn i sagerne fra Chile. Afgiverlandet har ansvaret for at undersøge alt vedrørende det barn, der skal bortadopteret, og om adoptionen er til barnets bedste, sagde hun. Der ligger en udfordring i, at en dansk myndighed ikke kan undersøge, hvordan en udenlandsk undersøgelse har grebet tingene an, når der har været mistanke om ulovlig praksis, forklarede ministeren. Hun lovede dog, at hun vil bede Ankestyrelsen kigge nærmere på den chilenske henvendelse fra 1999.

Pernille Skipper fastslog, at hun var motiveret til at komme til bunds i transnational historie for at sikre adopterede retten til egen historie og sikre, at adopterede kan få den hjælp, de har brug for, hvis de ønsker at søge tilbage til deres fødeland. Hun oplevede, at nogle adopterede har brug for

de danske myndigheders hjælp til at trænge igennem til myndigheder i oprindelseslandene. Derfor foreslog hun, at der kunne gøres mere for at hjælpe adopterede med at søge deres rødder. En idé kunne være at stille ambassaderne i oprindelseslandene til rådighed, foreslog Pernille Skipper.

*Pernille Skipper
pegede på, at når
Ankestyrelsen
undersøger
adoptionsområdet,
så undersøger
en myndighed
sig selv.*

Den hollandske rapport

Et andet spørgsmål under samrådet tog udgangspunkt i en hollandsk undersøgelse af de hollandske myndigheders rolle i transnationale adoptioner til landet. Rapporten fra den hollandske undersøgelseskommission, den såkaldte Joustra-kommission, blev offentliggjort i februar 2021. Rapporten slog fast, at der har været problemer med adoptioner fra Bangladesh, Brasilien, Colombia, Indonesien og Sri Lanka, og at de hollandske myndigheder havde kendskab til ulovlighederne. Desuden står der i rapporten, at den hollandske regering er blevet gjort opmærksom på problemer på adoptionsområdet siden slutningen af 1960'erne, men uden at foretage sig noget.

Astrid Krag mente, at næste skridt i kølvandet på den rapport er at lade Ankestyrelsen lave en undersøgelse af historiske adoptioner fra Indonesien, Bangladesh, Colombia og Sri Lanka til Danmark. Men hun mente også, at Danmark løbende har handlet, når der har været problemer med transnationale adoptioner, hvorimod man i Holland har lukket øjnene for problemerne.

Nedsæt en kommission

Pernille Skipper sagde, at der er mange mennesker, der mener, at der er be-

hov for en kommissionsundersøgelse af hele området med transnationale adoptioner til Danmark. Indtil nu er der kun blevet reageret, når der har været konkrete problemer med adoptioner fra enkelte lande. Pernille Skipper pegede på, at når Ankestyrelsen undersøger adoptionsområdet, så undersøger en myndighed sig selv. En kommission ville derimod kunne lave vidneafhøringer og ville kunne indsamle flere oplysninger end det, der står i de skrevne kilder, som måske nok er mangelfulde efter flere årtier.

Astrid Krag mente ikke, en kommission nødvendigvis ville kunne komme helt til bunds, blandt andet fordi arbejdet ville afhænge af samarbejde med de pågældende lande. Som hun formulerede det: »Det er med usikkerhed, at man ville afsætte ressourcer til det arbejde.«

Til sidst pegede Pernille Skipper på, at der har været mistanke om eller viden om ulovligheder med adoption fra omkring 20 lande. Mange af de lande er lande, Danmark ikke længere samarbejder med, hvilket gør det vanskeligt for adopterede selv at grave i deres egen fortid. Derfor skal Danmark hjælpe adopterede mere, når de ønsker at søge tilbage, var hendes afsluttende bemærkning. ■

FOTO: STEEN BROGAARD

Socialdemokraten Astrid Krag er social- og ældreminister og ansvarlig for adoptionsområdet. Det er hende, der kan nedsætte en kommissionsundersøgelse af adoptioner.

»Man skal på en måde finde sin plads«

Daksha Elizabeth Lurås, der er nordmand og transnationalt adopteret, har skrevet et masterspeciale i specialpædagogik. I specialet undersøger hun transnationalt adopteredes fortællinger om identitet og tilhørsforhold i det norske skolesystem.

Daksha Elizabeth Lurås var interesseret i at undersøge, hvordan skoleelever, som er adopteret fra andre lande, forholder sig til deres egen identitet, når de når til udskolingsalderen. Hvad betyder det for de unges identitetsudvikling at være transnationalt adopteret? Og hvilken betydning har oplevelsen af egen identitet for den enkeltes relationer og faglighed?

I ungdomsårene er der meget, der skal falde på plads: Unge forventes at udvikle sig fagligt, følelsesmæssigt og socialt, og de forventes at lære at være en del af et fællesskab. Desuden forventes det, at de får en fornemmelse af, hvem de er, og hvilke valg de skal træffe i livet. Ungdomstiden kan derfor være en turbulent periode for mange, adopteret eller ej.

Adopterete kan imidlertid have større vanskeligheder end andre med at nå frem til en følelse af identitet og en tryghed i, hvordan de opfattes af sig selv og andre. Selvfølgelig kan blive udfordret i mødet med nye miljøer, og det er svært for nogle unge, hvis deres egen opfattelse af sig selv ikke stemmer overens med andres opfattelse af dem.

Spørgsmål om identitet

Til sit speciale interviewede Daksha Elizabeth Lurås fem voksne adopterede, og hendes oplevelse efter interviewene var, at de fleste transnationalt adopterede børn og unge klærer sig fint i deres adoptivfamilier, i skolen og i samfundet i øvrigt. Deres udfordringer er ikke nødvendigvis større end andre unges, men udfordringerne er anderledes.

På enkelte områder oplevede nogle af de adspurgte udfordringer med identitetsdannelsen. Udfordringerne hang sammen med reaktioner fra omverdenen: Når andre stillede spørgsmål ved identitet og tilhørsforhold, kunne den unge selv blive usikker på egen identitet. Til gengæld opdagede Daksha Elizabeth Lurås, at hvis den unge havde sociale relationer, der var præget af accept, tillid og forståelse, blev deres selvopfattelse styrket, og deres indlæring og trivsel i skolen blev bedre.

Men når interviewpersonerne var usikre på deres sociale status og venskaber, vendte de bekymringerne indad og blev selvkritiske. De internaliserede deres udfordringer og delte dem ikke med andre. Det skabte ensomhed, påvirkede selvopfattelsen og havde en negativ effekt på deres sociale relationer og trivsel – og for en enkelt af interviewpersonerne påvirkede selvkritikken de faglige præstationer.

Daksha Elizabeth Lurås konkluderer, at det er vigtigt, at pædagoger og lærere i udskolingen fokuserer på anerkendelse, inklusion og trykke og stabile relationer, når de har med transnationalt adopterede elever at gøre. Ellers risikerer de unge adopterede at blive ensomme, trivslen bliver påvirket, og det kan i sidste ende gå ud over selvopfattelsen og indlæringen. ■

KILDE: DAKSHA ELIZABETH LURÅS' MASTEROPPGAVE I SPESIALPEDAGOGIKK: MAN SKULLE PÅ EN MÅTE FINNE SIN PLASS, EN KVALITATIV STUDIE AV TRANSNASJONALT ADOPTERTES FORTELLINGER OM IDENTITET OG TILHØRIGHET I EN NORSK SKOLEKONTEKST, 2020, HØGSKOLEN I INNLANDET. AB

Samliv ved stedbarnsadoption

Stedbarnsadoption er en adoption, hvor ansøgeren adopterer sin ægtefælles, registrerede partners eller samlevers barn. Ved stedbarnsadoption adopterer man således et barn, man allerede kender og allerede har en relation til. Som ved andre adoptioner skal adoptionen være til barnets bedste.

Som udgangspunkt skal parret have boet sammen – og sammen med barnet – i mindst to og et halvt år. Det krav kan der dog dispenseres for, hvis samlivet vurderes at være stabilt. Et eksempel kunne være, at et par, som har boet sammen i mange år, får et barn ved hjælp af surrogat eller donor.

Det er et krav, at den, der søger om at adoptere et stedbarn, kan være med til at opfostre barnet i mindst tre år,

inden barnet fylder 18. Ansøgeren skal være mindst 25 år gammel, og der skal være mindst 14 års forskel på ansøgeren og det barn, der skal adopteres.

Når et barn adopteres af en stedforælder, får stedforælderen samme juridiske forhold til barnet som den biologiske forælder. Samtidig forsvinder de juridiske bånd mellem det adopterede barn og den forælder, som »afgiver« barnet (hvis der er nogen), og mellem barnet og den afgivende forælders familie. ■

KILDE: ANKESTYRELSEN AB

Bevis på statsborgerskab

Nogle adoptivfamilier har haft udfordringer med at få udstedt et dansk pas til deres internationalt adopterede barn. Hvis man oplever denne udfordring, skal man tage adoptionsbevillingen med til Borgerservice. Adoptionsbevillingen er nemlig bevis på dansk statsborgerskab. Når et barn adopteres fra et andet land til Danmark efter dansk ret, bliver barnet i langt de fleste tilfælde automatisk dansk statsborger. Det gælder, hvis barnet er under 12, og hvis mindst én forælder er dansk statsborger. Hvis barnet er adopteret i udlandet efter en udenlandsk ret, skal adoptionen være anerkendt af dansk adoptionslov, for at barnet automatisk bliver dansk statsborger. Hvis et barn ikke automatisk får dansk statsborgerskab ved adoptionen, kan barnet søge om at blive dansk statsborger.

Det er Familieretshuset, der i forbindelse med udstedelse af en dansk adoptionsbevilling vurderer, om betin-

gelserne for, at barnet automatisk erhverver dansk statsborgerskab, er opfyldt. Hvis barnet automatisk erhverver dansk statsborgerskab ved adoptionen, fremgår det af adoptionsbevillingen.

I de tilfælde, hvor barnet er over 12 år, kan der søges dansk indfødsret (det samme som statsborgerskab) hos indfødsretskontoret. Børnene skal som udgangspunkt have været i Danmark i mindst to år, når der søges dansk indfødsret. Det er indfødsretskontoret, der vurderer ansøgningen, og Familieretshuset har intet at gøre med tildeling af indfødsret for børn over 12 år. Udlændinge- og integrationsministeriet kan svare på yderligere spørgsmål. ■

KILDE: UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET
AB

Nyt om børnegrupper

Der er rift om pladserne i PAS-rådgivernes samtalegrupper for adopterede børn og unge. Et gruppeforløb sammen med andre adopterede kan bidrage med noget helt særligt, da børnene og de unge får mulighed for at spejle sig i jævnaldrende. Der udveksles tanker, følelser, erfaringer og oplevelser med andre, som har en start på livet, der minder om barnets egen. Samtalernes ledere er to PAS-rådgivere, som bringer et bestemt tema på banen ved hvert møde.

Nogle adoptivforældre forstår dog ikke, hvorfor de ikke hører noget om, hvor længe de skal vente på en plads i en børnegruppe, og hvilken plads de har på ventelisten, når de har søgt om en plads til deres barn. De oplever, at de kan stå på ventelisten i flere år uden at få nogen som helst tilbagemeldinger. Fra Ankestyrelsen lyder forklaringen, at deres IT-systemer ikke er gearret til at sende regelmæssige opdateringer ud til alle på ventelisten. Det er desværre for ressourcekrævende at skrive individuelt til alle de cirka 200 familier på ventelisten.

Ankestyrelsen oplyser, at der skal være mindst otte børn på samme alder – med højst to års forskel – og de skal bo i praktisk rejseafstand til det sted, gruppemøderne bliver holdt. Tommelfingerreglen er, at familien højst må bo 100 kilometer fra mødestedet; ellers bliver barnet for træt. Disse to faktorer betyder, at et barn kan vente på en plads i en gruppe mellem nul dage og fem år. Det er umuligt for Ankestyrelsen at sige, hvornår de får en ansøgning om optagelse fra børn med en bestemt alder, eller som bor et bestemt sted.

For at få grupperne til at gå op spørger PAS-rådgiverne nogle gange de familier, de taler med, om et barn har lyst til at være med i en gruppe, så en given gruppe kan komme op at stå. Men mange familier, der står på venteliste til børnegrupperne, er alligevel ikke interesseret, når tilbuddet kommer. Afstanden kan være for stor, barnet er måske taget på efterskole eller noget helt tredje. Erfaringen viser, at stort set alle får et tilbud, inden

FOTO: AUSTIN PACHECO / UNSPLASH

de fylder 18. De få, der ikke får tilbudt plads i en børnegruppe, inden de fylder 18, kan skrive sig op til en voksengruppe.

Det er sværest at sammensætte grupperne i Jylland, hvor afstandene er størst. Her forsøger Ankestyrelsen sig nu med weekendbørnegrupper for at give de jyske familier et tilbud. Ankestyrelsen opfordrer adoptivfamilier med udfordringer til at tage imod tilbuddet om individuel PAS-rådgivning, selvom de venter på en plads i en børnegruppe. Det gavner også barnets deltagelse i en gruppe, når og hvis de på et tidspunkt får plads i en gruppe.

Det er også en fordel at bruge den individuelle PAS-rådgivning, da der indimellem oprettes nye grupper for familier med andre udfordringer. Lige nu er Ankestyrelsen eksempelvis i gang med nogle forsøg/pilotprojekter med fire grupper for forældre til teenagere. Ofte er det via familiernes kontakt med PAS-rådgiverne, at de hører om disse særlige tilbud. ■

KILDE: ANKESTYRELSEN
AB

De ni danske dragebørn

Ni kinesiskfødte børn blev adopteret til Danmark på samme tid. Nu er der lavet en podcastserie, Dragebørn, om deres forskellige skæbner.

AF ANNA BRIDGWATER

Rikke Clemmesen ankom for 23 år siden til Danmark i et fly fra Kina. I samme fly var otte andre kinesiske børn, syv piger og en dreng på mellem nul og tre år.

De kom ikke alle fra samme børnehjem, men var blevet samlet i byen Hangzhou, inden de skulle adopteres til Danmark. De i alt ni børn fik ni forskellige familier forskellige steder i landet, og langsomt mistede de fleste familier kontakt til hinanden. Rikke voksede op i Sønderjylland med sin mor og far og lillesøster. »Vi er ret tætte i min familie. Vores forældre har været åbne om min adoption, og mine forældre ser jeg som mine forældre. Det har været meget trygt.«

Ni skæbner

Men Rikke har nogle gange spekuleret på, hvordan de andre børns skæbner havde udfoldet sig siden den augustdag

i 1998. Hun besluttede sig for at opsøge de otte andre. To af de andre havde hun allerede kontakt til: Sofie, fordi deres forældre var blevet ved med at se hinanden efter hjemkomsten til Danmark, og Amanda, som er hovedperson i seriens første afsnit, havde fundet Rikke på Facebook.

Det krævede detektivarbejde at finde frem til de resterende seks. Udgangspunktet var en liste, som Rikkes forældre havde fået, da hun blev adopteret.

»Jeg brugte Krak og Facebook, og jeg fandt dem alle otte, selvom nogle af dem havde skiftet navn. Kun tre sagde nej til at være med. De var mere private.«

»Jeg havde længe tænkt på den her podcastidé med at fortælle, hvordan man kan starte samme sted, men få forskellige liv. Hvorfor ikke gøre det og se, om det kunne lykkes? Jeg havde haft kontakt med Amanda, som gerne ville medvirke. Jeg manglede en plat-

form, og så ville Radio Loud gerne udgive podcasten. Derfor gik jeg i gang med at finde de andre. Jeg brugte sommerferien på det.«

Rikke har selv optaget og klippet sin podcast, og resultatet er fortællinger om, hvor forskelligt menneskelige skæbner kan folde sig ud.

»Mit primære mål med podcasten er, at de adopterede, som måske føler sig alene, kan genkende sig selv. Der findes ikke meget stof om adoption, og emnet bliver nærmest kun berørt i Sporløs. Det kunne være sjovt at se adoption fra en anden vinkel. Og så er der den vilkårlighed, at jeg kunne have fået et andet liv hos et af de andre forældrepar. Jeg ville fortælle, hvordan vores liv blev så forskellige, selvom vi startede samme sted.«

Tragiske historier

Selvom gruppen fra Kina generelt har fået gode liv, har tilværelsen ikke været uden modgang for de fem, hun har talt med.

»Processen har overrasket mig, men også givet mig et indblik i, at adoption har for- og bagsider. Jeg gik og troede, at fordi adoption er sådan en lang proces, er adopterede sikret et godt liv. Men der er ting og tilfældigheder, som man ikke kan påvirke, og som kan ændre ens skæbne.«

Rikke synes selv, at hun fik gode forældre, men hun har erfaret, at alle ikke har været lige så heldige som hende. »I dag vil jeg sige, at de har det

Alle de ni børn fra Kina har fået danske navne. Nogle har beholdt deres kinesiske navn som mellemnavn. Her ses seks af børnene.

Rikke Clemmesen er i dag 24 og i fuld gang med tredje semester på journalisthøjskolen i Aarhus.

ANMELDELSE

Dragebørn

Der er gråd, grin og følelser i første afsnit af podcastserien Dragebørn, når journaliststuderende Rikke Clemmesen taler med Amanda. De to kvinder ankom som småbørn med samme fly til Danmark, men deres skæbner er meget forskellige.

I første afsnit i serien taler Rikke med Amanda fra Aarhus. Amanda var tre, da hun kom til Danmark og kan huske lidt af livet på børnehjemmet. Men Amandas tilværelse i Danmark blev ikke let: Hendes mor døde i en ulykke den dag, Amanda blev døbt. Siden begyndte hendes far at drikke meget og forsøgte at skabe en sammenbragt familie med en kvinde, der også drak en del. Adoptionen har været alt andet end lykkelig for Amanda, som beskriver sin familie som »lille, uheldig og ensom«, for hendes far magtede ikke opgaven med at være alenefar.

Amanda græder flere gange i løbet af afsnittet om hende. Men der er også plads til at grine over de spørgsmål, hun og Rikke er enige om, at alle adopterede konstant møder: »Skal du ikke være med i Sporløs?« og »Vil du gerne finde dine biologiske forældre?«

Rikke Clemmesen har selv produceret podcasten, og det har hun gjort godt. Hun er en fin og følsom in-

terviewer, som giver de mennesker, hun taler med, tid til at svare. Podcasten er værd at bruge tid på for alle, der er interesseret i menneskeskæbner og især adoption. ■

Podcastserien Dragebørn havde premiere den 15. august. Kun første afsnit var udgivet, da denne anmeldelse blev skrevet. Der er i alt seks afsnit, udgivet af Radio Loud, og de kan hentes der, hvor du plejer at finde podcasts.

godt, selvom der er nogle hårde afsnit i serien. De fleste har været igennem noget hårdt, men de er kommet over på den anden side. For eksempel er Amanda viljestærk, hun har formået at få en uddannelse og lever nu et dejligt liv i kollektiv med sin kæreste, selvom barndommen var hård. En andens mor begik selvmord, og en har cuttet kontakten til sin far. Så der er andre temaer end blot adoption i podcasten.«

Fællestræk

Trods forskellene er der områder af de medvirkendes liv, som ligner hinanden, mener Rikke. »Der er vidt forskellige temaer i personernes liv, men alligevel er der et fællestema: Der er et stort behov for anerkendelse, en higen efter ikke at føle sig anderledes og en lyst til at ville bevise noget over for verden. Der er en drivkraft – vi vil noget. Der ligger sikkert noget psykologisk bag, og

det kunne være spændende at se, om det handler om, at vi er blevet adskilt fra vores biologiske forældre.«

I den forbindelse nævner Rikke, at det kunne have været interessant at tale med en psykolog i podcasten, men hendes fokus var i første omgang de adopterede.

Kontakt

Rikke håber på at kunne bevare forbindelsen til de andre fra gruppen.

»Jeg har kontakt med Sofie, fordi vores forældre holdt kontakten. Så vi har kendt hinanden hele livet, har været på samme børnehjem og haft samme plejemor. Så har jeg holdt *reunion*, hvor vi var fem, der var samlet. Vi vil også høre afsnittene af podcasten sammen; vi skal høre første afsnit sammen hos Amanda.«

Rikke er selv en af tre fra gruppen, som er rejst tilbage til Kina. »Jeg fandt

min plejemor. Det var ligesom at være med i Sporløs. Jeg havde fået at vide, at jeg var blevet lagt på trappen ved børnehjemmet, men jeg ville se, hvor jeg kom fra. Jeg besøgte børnehjemmet, men det var lukket. Jeg tog billeder ind ad vinduerne, og en kinesisk dame kom og spurgte, hvad jeg lavede. Jeg fik lov til at komme med indenfor. Min mor havde sendt et foto af min plejemor, og det viste jeg den kinesiske kvinde. Jeg fik at vide, at jeg skulle komme tilbage dagen efter. Vi kommunikerede gennem Google Translate, og jeg vidste ikke, hvad tid jeg skulle komme. Da jeg kom tilbage dagen efter, ventede jeg i tre timer. Så kom kvinden og sagde, at min plejemor var på vej. Hun kom i en sort bil, og hun løb ud og gav mig et kram. Hun inviterede os med hjem og spise og møde hendes familie. Det var ret sjovt. Det var en god oplevelse.« ■

Når børn og unge får

ANGST

Angst kan hæmme livet for et barn eller et ungt menneske. Nu har Peter Lund Madsen skrevet en bog, der kan hjælpe voksne med at forstå, hvad der sker, når angsten rammer.

AF ANNA BRIDGWATER

Alt for mange børn og unge lider af angst. Kroppen rammes, så barnet eller den unge får ondt i maven, ondt i hovedet, koldsved, hjertebanken og kvalme. Og sindet rammes, så han eller hun måske bliver panikslagen for, at deres forældre dør, at andre griner ad dem, at de bliver syge eller kommer ud for en katastrofe. Mange bliver bange for selve angsten – for at blive ramt af et angstanfald i supermarkedet eller i skolen. Angst kan sætte tilværelsen i stå og kan have store konsekvenser for et barn eller et ungt menneske.

For forældre er det smertefuldt at se på, at deres søn eller datter lider – tilsyneladende uden grund. Det er til de forældre og andre voksne, at hjerneforsker og speciallæge i psykiatri Peter Lund Madsen har skrevet bogen Når børn og unge får angst.

Bogens tone er optimistisk. Peter Lund Madsen fremhæver, at langt de fleste mennesker, der lider af angst som barn eller i teenageårene, kommer over angsten, i hvert fald i en grad, så angsten ikke bremser deres liv. Han illustrerer nogle af de måder, angst kommer til udtryk på, med fortællinger fra sit eget liv. Som barn var han bange for naboens hund, havde hjemve, tisse i bukserne og var mørkeræd. Hans personlige fortælling er med til at af-

mystificere angst og viser, at det er muligt at få et indholdsrigt liv, selvom barn- og ungdom er præget af angst.

Indsigt

Peter Lund Madsen forklarer meget enkelt, hvad der sker i hjernen, når et menneske rammes af angst, og formår at forklare angst, så læseren forstår, hvad lidelsen er. Forståelsen kan ikke fjerne angsten, men det, man forstår, frygter man mindre. Hvis forældrene har indsigt i barnets angst, kan de bedre anerkende den, hvilket er en hjælp for barnet, og indsigten kan også lette forældrenes bekymring.

Angst er en helt normal reaktion på livet, skriver Peter Lund Madsen. Angst er ikke altid hensigtsmæssig i en given situation, men heller ikke »forkert«. Mennesker er født forskellige, forklarer han, og fællesskabet har både brug for mennesker, der er bekymrede – som gennemtænker alle mulige farer – og mennesker, der kaster sig ud i nye og ukendte oplevelser. Derfor er nogle mennesker født mere ængstelige end andre. Det er disse mennesker, som forbereder sig selv og samfundet på katastrofer, mens de ubekymrede spiser nye, ukendte planter, springer ud på dybt vand og bliver opdagelsesrejsende. Men mennesker formes også af

livet. Opvækst og miljø lærer os også, hvordan vi skal møde verden – med skepsis eller tillid.

I dag er vi mennesker ofte bange for det forkerte, påpeger Peter Lund Madsen. Vi cykler i trafikken uden angst, selvom det dybest set er farligt. Omvendt er nogle af os bange for edderkopper, selvom der ikke findes farlige insekter i Danmark. Vores hjerner arbejder stadig på højtryk og med et angstniveau, som måske var hensigtsmæssigt i stenalderen, hvor det var en god idé at være på vagt over for ukendte dyr. Det er det bare ikke i dag, og derfor kan angst nogle gange se helt irrationel ud.

Kroppen reagerer

Når angsten viser sig, går kroppen i alarmberedskab, skriver Peter Lund Madsen. Hvis vi for eksempel ser en bjørn og bliver bange, stiger puls og blodtryk, vi trækker vejret hurtigere, og tarme, blære og svedproduktion påvirkes. Alt det sker ubevidst. Men angst opleves også i bevidstheden. Vi er bevidste om, at der er fare på færde, og flygter eller skyder bjørnen. Det er denne bevidste angst, som gør, at vi tænker os om, inden vi bader i Vesterhavet, hopper ind til løverne i zoo eller klapper en slange.

Desværre kommunikerer de to former for angst ikke, forklarer Peter Lund Madsen. Fornuften kan ikke overdøve den kropslige angst og sige »slap af, der er ingen øksemorder på badeværelset.« De fysiske reaktioner kan tage magten, og resultatet kan være panik-angst.

Alle kan rammes

Peter Lund Madsen bruger sig selv som eksempel på, at man kan have en tryk og god barndom og alligevel blive ramt af angst. Angst rammer bredt. Lidelsen hænger ikke sammen med en bestemt social klasse eller bestemte levevilkår. Inden for de seneste 15 år er antallet af børn, der får en angstdiagnose, mere end fordoblet.

Desuden slår Peter Lund Madsen fast, at der ikke er en facitliste til den menneskelige psyke, og et barns psykiske problemer kan ikke udelukkende kobles til bestemte hændelser eller

vilkår. Det er ikke curlingforældre, præstationskulturen, sociale medier eller nogen anden enkelt faktor, der er skyld i de mange børn og unge, der lider af angst.

Dobbelt så mange piger som drenge rammes af angst. Peter Lund Madsen spekulerer på, om den statistik hænger sammen med, at der muligvis stilles større krav til piger end til drenge. Desuden er piger og kvinder generelt mere selvkritiske end drenge og mænd – drenge har simpelthen større selvtillid fra de tidlige år. Omvendt er piger, der lider af angst, hurtigere til at opsøge hjælp og får derfor hurtigere behandling. Drenge risikerer at gå alene med deres angst, de reagerer måske udadvendt og uhensigtsmæssigt, dropper ud af uddannelsessystemet og bliver oftere misbrugere.

Peter Lund Madsen mener, at stigningen i antallet af unge, der lider af angst, til dels skyldes, at psykiske lidelser er mere i fokus. Desuden mener han, at præstationskulturen, den flimrende nyhedsstrøm og en øget frihed, hvor alt er individets eget ansvar, bærer noget af skylden. Og endelig peger han på, at angst måske er vor tids måde at udtrykke ungdomsfrustrationer på: Frustrationerne bliver vendt indad, ikke udad.

Peter Lund Madsen minder om, at ungdommen er en frustrerende tid. Det er en periode, hvor angsten har særligt gode vilkår. Teenageårene er præget af fysiske forandringer, og hjernen er først færdigudviklet i starten af 20'erne. Samtidig er det i disse år, at hjernen bliver i stand til at indse, hvor indviklet verden kan være, og det er i samme periode, at vi skal lære at leve som selvstændige individer. Identitet og evnen til at tænke abstrakt udvikles. Det er alt sammen svært at bearbejde, når det unge menneske ikke har den voksnes erfaringer.

Oven i det kommer, at det er svært at sige, hvad der er galt, hvis angsten viser sig som kropslige fornemmelser som hjertebanken eller svedige håndflader eller som psykiske reaktioner som vredesudbrud, panik eller gråd. Barnet eller teenageren kan de mærke, at han/hun har det ubehageligt, men ved ikke hvorfor. Derfor er angst svær

at aflæse både for dem, der har angst, og for deres omgivelser.

Komplikationer

Peter Lund Madsen minder om, at selvom angst kan se voldsom ud, så er angsten i sig selv ufarlig. Men den kan medføre komplikationer, føre til misbrug og være symptom på en anden psykisk lidelse. Angst skaber ofte undvigelsesadfærd, hvor social angst eller angst for angst afholder barnet eller den unge fra at deltage i fester, gå i skole og meget mere. Når angsten først har meldt sig, kan barnet eller den unge blive så bange for at opleve angst i forskellige situationer, at de helt holder op med at komme i skole eller deltage i sociale sammenhænge.

5% af alle børn og unge forsøger på et eller andet tidspunkt at undgå skolen. Ikke al skolevægring udspringer af angst. Der kan være mobning, uro eller andet på spil. Men hvis der er tale om angst, klager barnet ofte over ondt i maven eller hovedet eller lignende. Barnet får det umiddelbart bedre af at holde sig fra skolen, men det løser ikke det bagvedliggende problem.

Søvnproblemer er også udbredte hos mennesker med angst. Det er uheldigt, når et barn eller en ung sover dårligt, da søvn genopbygger hjernen. Men mennesker med angst har svært ved at slappe af, de kan ikke falde i søvn, og så slapper hjernen ikke af og får ikke bearbejdet dagens input. Der er ingen sikker kur mod søvnproblemerne, men det er i al fald en hjælp at stå tidligt op, selvom man er træt, for så vil man på et tidspunkt kunne falde i søvn af træthed om aftenen. Det gælder måske især teenagere, hvor det så bliver forældrene, som har den utaknemmelige opgave at tvinge dem i seng og tvinge dem op om morgenen.

Angst og misbrug hænger desværre også sammen, fordi stoffer som alkohol, hash og andre euforiserende stoffer virker beroligende og bremser det tankemylder, som ofte ledsager angst. Især unge menneskers hjerner er sårbare over for rusmidler. Deres hjerner tager større skade end voksnes, og evnen til at forudse konsekvensen af handlinger er ikke fær-

digudviklet hos unge, som derfor er nemme at lokke til at prøve alkohol og stoffer.

En sidste grund til, at angst skal tages alvorligt, er, at angst kan også optræde som symptom ved andre psykiske lidelser som skizofreni, ADHD, autisme-spektrum-lidelser m.m. Med andre ord kan angst være tegn på, at en anden psykisk lidelse er på spil.

Behandlinger

Peter Lund Madsen minder om, at angst er et reelt problem for den, der lider af den, selvom man som voksen måske synes, det er fjollet at være

Kend angsten

Der er fire angstdiagnoser, som anvendes til børn:

- **Abnorm separationsangst**
(bruges kun i børne- og ungdomspsykiatrien)
- **Fobisk angstilstand**
i barndommen
- **Social angstilstand**
i barndommen
- **Generaliseret angst**
i barndommen

For små børn er **separationsangst** et overlevelseshedsskab, for adskillelse fra en omsorgsperson kan for et helt lille barn være livstruende.

Fobisk angstilstand ses også hos voksne, men kan hos børn typisk være angst for dyr, læger/tandlæger eller klovne.

Social angstilstand ses også hos voksne. Hos børn viser den sig ofte som mavepine/hovedpine, hjertebanken og følelsen af at være fanget. Angsten kan være frygt for fremmede mennesker og nye sociale situationer.

Generaliseret angst hos børn minder om angst hos voksne. Angsten viser sig som indre uro, ængstelse, spekulationer, frustration, eventuelt vrede og irritation, koncentrationsbesvær, rastløshed, frygt for klimaforandringer, krig, naturkatastrofer og irrationel frygt (for eksempel angst for, at der er et monster under sengen eller lignende).

Symptomer på angst

Psyiske: Rastløshed, tankemylder, uro, skyld og skam, følelsen af at være forkert, uvirkelighedsfølelse.

Fysiske: Kvalme, mundtørhed, sveden, rysten, hjertebanken, svimmelhed, kuldegysninger, trang til at komme på toilettet.

bange for naboens cockerspaniel eller mørket under sengen. Det er vigtigt, at voksne anerkender, at der er tale om en reel udfordring for barnet eller den unge.

Omvendt siger Peter Lund Madsen også, at selvom et barn eller en ung virker meget plaget af angst, så har de færreste børn og unge så mange eller så voldsomme symptomer, at de ville få diagnosen angst. Psykiatriske diagnoser er menneskeskabte kasser, men de er hverken facitlister eller løsninger i sig selv. En diagnose kan komme på tale, når symptomerne hæmmer den pågældendes liv. Diagnoser er først og fremmest nyttige, fordi de kan bruges som startskud til en behandling af lidelsen.

Mange steder bliver kognitiv adfærdsterapi brugt til at behandle angst, også hos børn og unge. Terapien går ud på at skabe overensstemmelse mellem tanker, følelser og virkelighed. Det handler om at ændre en tanke eller tolkning af en situation og reaktionen på situationen. For eksempel kan en ung person med social angst lære, at det ikke er farligt at være med til en fest, og at løsningen ikke er at reagere ved at holde sig væk fra festen. Gennem gradvis eksponering kan den unge lære, at det er helt okay at deltage i festen. Med andre ord – det er centralt at lære ikke at undgå de ting, som den unge er bange for, eller som den unge er bange for, vil udløse et angstanfald. Det er også centralt at lære at tænke, at virkeligheden nok ikke er så slem, som man forestiller sig.

En anden nyere terapiform er metakognitiv terapi. I terapien lærer den unge at lade angsten fylde mindre.

Med andre ord lærer den unge at forholde sig til sine egne tanker på en ny måde. Han eller hun lærer at tænke på angsten som noget, der ikke er vigtigt. På den måde får angsten – og måske især angsten for angsten – ikke så meget plads. Terapien virker nogle gange på mennesker, som kognitiv terapi ikke virker på.

Endelig kan medicinsk behandling også komme på tale, hvis andre terapiformer ikke hjælper. SSRI-præparater er de mest gængse midler, når der er tale om angst – de bruges også til børn og unge, og Peter Lund Madsen taler hverken for eller imod brugen af dem.

Forældrenes hjælp

Peter Lund Madsen fremhæver krops- og vejrtrækningsøvelser som en metode til at lære børn og unge at udholde, dæmpe og aflede opmærksomheden fra især de fysiske aspekter ved angst. Forældre kan hjælpe deres barn med at trække vejret dybt, eller forældrene kan måske holde øje med deres barn, så de lærer at genkende de første tegn på et angstanfald. Så kan den voksne for eksempel foreslå en sjippetur eller lignende, så barnet bliver naturligt forpustet og ikke bliver forskrækket over at blive stakåndet på grund af et angstanfald. Forældre kan også hjælpe et barn med at trække vejret, som om de snusede til en blomst, for at gøre vejrtrækningen dybere. Det giver barnet eller den unge en bedre kropsfølelse, i stedet for at kroppen er et sted, der plages af åndenød og hjertebanken, og som vedkommende slet ikke har kontrol over.

Forældre kan også hjælpe deres barn ved at skabe harmoniske og støttende omgivelser, mener Peter Lund Madsen. For selvom det ikke er forældrenes skyld, at deres barn rammes af angst, kan forældrene være med til at afhjælpe lidelsen. Han anbefaler også forældre til børn og unge med angst at opsøge en eller anden form for samtalegruppe til deres barn. Det er i sig selv en stor hjælp for børn at vide, at de ikke er den eneste, som har det, som de har det. Endelig kan voksne støtte barnet eller den unge ved at tro på dem og ved at lære dem, at man

godt kan have dårlige oplevelser og alligevel overleve.

Personlige fortællinger

Til sidst indeholder bogen en række personlige beretninger fra forældre til børn og unge med angst og lidt færre beretninger fra børnene og de unge selv. Måske er disse beretninger bogens stærkeste kapitel. Det er gribende at læse, hvordan angsten kan bremse hele tilværelsen for barnet eller den unge. Beskrivelserne af, hvordan angst rammer kroppen, viser meget tydeligt, hvordan og hvor hårdt angst kan ramme, og hvordan angsten kan ramme en hel familie, ikke kun den person, der lider af angst. Heldigvis melder beretningerne om, at angsten kan afhjælpes hos langt de fleste. Mange af de børn, der ikke har været i skole i månedsvis, kommer i skole igen. De familier, som har været lagt ned af angst, kan vende tilbage til en mere almindelig hverdag. For nogle er angsten et spøgelse, der vil være en trussel resten af livet. Men langt de fleste børn og unge kommer ud af angstens skygge.

For de læsere, som har lidt af eller været tæt på angst, vil der sikkert være genkendelse i beretningerne. For andre læsere giver beretningerne et klart og usminket indblik i, hvordan psykens luner kan påvirke krop og sjæl. ■

Når børn og unge får angst af Peter Lund Madsen, Lindhardt og Ringhof 2021, 220 sider, ca. 150 kr.

*Jeanette er født i Iran,
opvokset i Jylland
og bor nu i Valby.*

FOTO: CHRISTIAN MUNK

Er du her stadig i morgen?

Psykoteraapeut Jeanette Søm Munk har skrevet en personlig bog om, hvordan adoption har påvirket hendes liv.

AF ANNA BRIDGWATER

I 1971 blev en lille pige født i Teheran i Iran. 14 dage gammel blev hun lagt på en trappesten og derfra bragt til et svensk børnehjem. Det er stort set alt, hvad Jeanette Søm Munk ved om sin første tid.

I dag er Jeanette psykoteraapeut og bor i Valby. Som 48-årig begyndte hun at sammenstykke sin egen livshistorie, fordi hun følte, hun manglede nogle brikker – at der var et hul i hendes identitet. Ved hjælp af det, hun allerede vidste, og gennem samtaler med sin

danske mor begyndte hun skabe en fortælling om sig selv.

Som baby blev hun adopteret af et vestjysk ægtepar og voksede op med mor, far, storesøster, hund og husholderske i en lille jysk by. Forældrene var kjolefabrikanter – senere dynefabrikanter – og hverdagen var tryk med legeskammerater, fritidsaktiviteter og faste spisetider. Jeanette elskede hverdagen, men hadede forandringer. På ferierejserne til Spanien ville hun for eksempel ikke spise spansk mad. I stedet

tog hendes mor makrel på dåse med for at give hende smagen af tryghed.

Som barn var Jeanette bange for at skille sig ud. Hendes hud var mørkere end de andre pigers, og det var hun bevidst om. Hun blev opmærksom på alle tegn på, at hendes familie var lidt anderledes, end familier var flest. Hvorfor skulle hendes mor og far være pænere i tøjet end resten af lokalsamfundet? Alle de andre mødre gik i beige undertøj, som hang til tørre på tørresnorene. Men Jeanettes mors undertøj var ly-

sende hvidt. Og hvorfor gik hendes far i habitbukser i stedet for jeans? Og hvorfor spiste de lidt senere end de andre familier?

Jeanette ville bare gerne være som flertallet og accepteres, og hun kunne næsten ikke bære, når de andre piger fra klassen var sammen uden hende – også selvom det måske bare drejede sig om fem minutter. Jeanette var sulten efter at være en del af fællesskabet. Hun var social, men ikke fagligt stærk i skolen, fordi hun ikke kunne sidde stille. Hendes danske forældre var gode til at rumme hende – et år fik hun lov til at blive hjemme fra Spanien, når de andre tog på ferie, og når hun havde det svært i skolen, gjorde de en indsats for at hjælpe hende med udfordringer.

Ungdom med mindreværd

I de store klasser blev Jeanette afvist af nogle veninder, og det gjorde ondt. Hun brugte lang tid på at spekulere på, hvad hun mon havde gjort. Det faldt hende ikke ind, at det måske ikke var hende, der var noget galt med. Selvom hendes forældre elskede hende som den, hun var, var hun plaget af mindreværd.

Efterskole med idræt og nye venner blev Jeanettes redning. Bagefter drømte hun om at blive pædagog, men turde ikke stille efter den uddannelse, når hun havde så svært ved at læse lektier. Hun var lammet af angst for ikke at kunne slå til på en uddannelse. Hun blev ung pige i huset, startede på det, der dengang hed EFG, fandt aldrig en praktikplads, tog et højskoleophold, håbede at blive pædagogmedhjælper, tog i kibbutz ... tumlede gennem ungdomsårene som så mange andre unge.

Hele vejen gennem Jeanettes barndom og ungdom var forældrene forstående og kærlige. Ville Jeanette flytte til København, så kørte de hendes ting. Ville hun hjem fra kibbutz før tid, så var det også i orden – selvom det dog endte med, at Jeanette blev i Israel.

Jeanette gennemførte en uddannelse var som SOSU-assistent, hvilket førte til et job på et plejehjem. Derefter fik hun job som pædagogmedhjælper og endelig en plads på pædagogseminariet.

Gennem ungdomsårene var hendes forhold til mænd præget af, at hun higede efter anerkendelse. Hun gik meget i byen, og på en af sine byture mødte hun lydmanden Christian, som blev hendes kæreste og faste holdpunkt i livet.

Selvudvikling

Senere, da mange brikker i livet var faldet på plads, begyndte Jeanette at se på sit forhold til det at være adopteret, og hun gik i gang med at uddanne sig til gestaltterapeut. Det indebar, at hun selv gik i terapi, og terapien åbnede op for følelserne om hendes adoption. Samtidig var hun og Christian i fertilitetsbehandling, og det var barskt for Jeanette. Hun havde livet igennem været bange for at miste mennesker, og en ufrivillig abort var et hårdt slag.

Derefter overvejede Jeanette adoption, men hun var meget ambivalent. På den ene side havde hun ikke lyst, og på den anden side havde hun ikke lyst til endegyldigt at vælge adoption fra, for hvad ville det ikke sige om hendes egne forældres valg? Men Jeanette blev gravid, og hun og Christian blev forældre til Anna.

Bogen slutter med, at den lille familie bor i Valby, Jeanette arbejder som psykoterapeut, og tilværelsen hænger sammen på en god måde. Det er lykkedes for hende at komme overens med den sorg, det er at have mistet sin første familie, og hun har lært at leve med sin skæbne. Som hun skriver:

»... den boks med min historie og alle mine dæmoner, der blev åbnet for, kan jeg også lukke og pakke væk igen. Det er en vigtig pointe. For du kan ikke holde til at være i det hele tiden. Du har også brug for en pause. Det eneste, vi ikke må, er at pakke den ned for altid og gøre adoption til én stor, lykkelig begivenhed. Til hver eneste adoptionshistorie følger der også en sorg med. Man kan alt for nemt få en følelse af ikke at være god nok, når verden ikke hører, at man kalder.«

Mellem kapitlerne med Jeanettes egen livshistorie rummer bogen en række faktaafsnit, som gennemgår forskellige teorier om, hvordan adopterede kan blive påvirket af deres livsvil-

kår. Der er blandt andet afsnit om tilknytning, om kroppen, der husker, om forsvarsmekanismer og følelsen af ikke at fortjene bedre. Disse faktaafbræk fungerer fint, men ville have fungeret endnu bedre, hvis de havde knyttet sig tættere til den biografiske fortælling om Jeanette.

Stilen i den første del af bogen er opremsende, men mere reflekterende bliver Jeanette, når hun ser tilbage på sine første år som pædagog og på, at hun var længe om at få øje på, at hendes interesse i omsorgssvigtede børn hang sammen med hendes egne tidligere oplevelser af svigt.

Bogen af og om Jeanette er en fin skildring af menneskelig udvikling. Mange vil sikkert kunne genkende hendes beretning om at famle sig gennem livet i nogle år. Jeanette peger selv på sit livsvilkår som adopteret som årsag til sin usikkerhed. Men hun var åben over for sine egne muligheder for at vokse og lære og takle de udfordringer, hendes start på livet bragte med sig, og på den måde er bogen inspirerende for andre. ■

Er du her stadig i morgen? er selvudgivet og kan købes gennem Jeanette. Kontakt hende på tlf. 42 76 98 35 eller jeanette@din-vej.nu.

Bogen koster 200 kr. Hvis man skal have den tilsendt, bliver det 254,50 kr.

DET HVIDE PROBLEM

Magasinet Adoption & Samfund har læst to bøger om racisme, som er udkommet på dansk i løbet af sommeren.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Da den amerikanske forfatter Richard Wright i 1946 var flyttet til Frankrig, blev han af en journalist spurgt, hvad han mente om »*the negro problem*« i USA. Han svarede: »Der er ikke noget »negro problem«; der er kun et hvidt problem«.

Det er hvidheden, de hvide, det (usynlige) hvide overherredømme med tilhørende privilegier, der er problemet i den strukturelle racisme. Det er det overordnede budskab i to nyligt oversatte bøger om racisme, Hvid skrøbelighed af Robin Diangelo og Derfor taler jeg ikke længere med hvide om race af Reni Eddo-Lodge.

Robin Diangelo er hvid amerikaner og henviser sig fortrinsvis til en hvid læserskare, mens Reni Eddo-Lodge er britisk med en nigeriansk mor, og hun skriver (muligvis) især til sorte og brune læsere. I hvert fald vil hun ikke – jævnfør titlen – indgå i dialog med hvide om race, og hun har skrevet bogen som et redskab i kampen mod racisme. Begge bøger tager afsæt i forfatternes respektive nationale racismehistorie, men ikke desto mindre er der også masser af genkendelighed og læring for en dansk læser. (Den amerikanske udgave af Hvid skrøbelighed er udførligt præsenteret i magasinet Adoption & Samfund nr. 2, 2020).

Hvide er problemet

Det er en øjenåbner at få serveret den pointe, at man som hvid altid er en del af problemet – uanset ståsted og selvopfattelse. Men samtidig kan man ikke undgå at føle en vis defeatisme ved budskabet om, at det nærmest er ligegyldigt, hvad man selv gør, siger eller står for – den strukturelle racisme overtrumfer alt dette. Ikke at beskrivelsen af den strukturelle racisme ikke er sand og retvisende, men hvordan agerer man så i det som hvid? Som

hvid samfundsborger og ikke mindst som hvid adoptant og forælder til et racialiseret barn?

At racismen i Vesten er strukturel, fastslår begge bøger. »Racismen er en struktur – ikke en begivenhed,« skriver Diangelo. »Racismen er en dynamik, der gennemsyrrer hele samfundet og optræder på gruppeniveau.«

Hun skriver også: »Når de kollektive fordomme om en racialiseret gruppe bakkes op af en magt, der ligger i den juridiske myndighed og den institutionelle kontrol, så forvandler det sig til racisme og bliver til et vidtrækkende system, der fungerer uafhængigt af individuelle aktørers intentioner og forestillinger om sig selv.« Og det er måske netop det, som er så svært for hvide at forstå og acceptere, og som fører til den fornægtelse, der vanskeliggør samtaler om race og racisme.

Som hvid i Danmark – og formentlig alle vestlige lande – bliver man stort set aldrig mindet om sin race som identitetsmarkør, og vi hvide er derfor meget lidt opmærksomme på, at sådan forholder det sig ingenlunde for brune og sorte mennesker i vores samfund.

Eddo-Lodge skriver: »Jeg er kun så opmærksom på racemæssige forhold, fordi jeg i den grad er blevet defineret som anderledes, så længe jeg kan huske (...) At være hvid er at være menneske; at være hvid er universelt. Det ved jeg kun, fordi jeg ikke selv er det.«

Og sådan må det også være for vores internationalt adopterede børn at vokse op i vores del af verden, hvor man kun som hvid kan gå igennem livet lykkeligt ubevidst om sin egen race.

Fra blog til bog

Reni Eddo-Lodges bestseller, Derfor taler jeg ikke længere med hvide om race, startede som et blo-

gopslag i 2014. Her beskrev hun, hvorfor hun ikke længere fandt det umagen værd at tale om emnet race med hvide – eller i hvert fald ikke »det store flertal af hvide, der nægter at anerkende strukturel racisme og dens symptomer«.

Eddo-Lodge beskriver, hvordan man som en sort eller brun, der insisterer på at holde kritisk fokus på racismen, risikerer at blive sat i bås som én, der chikanerer og intimiderer hvide. »De har aldrig været tvunget til at tænke over, hvad det betyder at være hvid, så hvis de bliver mindet om det, bliver de stødt.«

Mens blogopslaget handlede om den aktuelle debat og diskurs om racisme, rummer bogen desuden kapitler om Storbritanniens historie som raceadskilt samfund, herunder landets historie som slavehandlarnation, men også den nyere historie og vidnesbyrd om racediskrimination blandt andet på bolig- og jobmarkedet og i retsvæsenet i dag. Andre kapitler handler om feminismens med- og modspil til racekampen og om sammenhængen mellem race og klasse i Storbritannien.

Uanset forskelle på Danmark og Storbritannien er de to lande i rollen som slavehandlarnationer temmelig ens. Også en stor del af Danmarks velstand er baseret på vores 200 år som slavehandlarnation og kolonimagt, hvilket konkret har materialiseret sig i en stribe bygningsværker især i det indre København. Samtidig har de lidelser og den racisme, som denne velstand bygger på, været usynlig for danskerne, fordi det er foregået uden for landets grænser. Vi har oparbejdet en blindhed over for vores nationale racistiske forbrydelser og en myte om, at Danmark var en mere human kolonimagt end andre.

Måske er også farveblindheden over for racer ganske dybt rodfastet i vores mentalitetshistorie.

Farveblindhed

Mig bekendt blev begrebet *farveblindhed* i forbindelse med racer her i Danmark introduceret i 2009 af Lene Myong med ph.d.-afhandlingen *Adopteret – fortællinger om transnational og racialiseret tilblivelse*. Det var i hvert fald her, begrebet blev alment udbredt blandt adoptivfamilier. Begrebet om farveblindhed passede jo perfekt til situationen, hvor vi med international adoption havde fået flerraciale familier i Danmark, og hvor man inden for familien på grund af den følelsesmæssige forbundethed bliver blind for de raciale kropstegn.

Men med deres tilhørsforhold til en hvid majoritetsfamilie og ofte også danskklingende navne er det netop på grund af de synlige kropslige race-tegn, at internationalt adopterede skiller sig ud og bliver udsat for racisme. Uanset hvordan man føler sig indeni, er det kun, hvis man ser hvid ud,

at man bliver behandlet som hvid og får hvide erfaringer. Inden for familiens rammer føler de adopterede sig som regel danske ligesom resten af familien, men på udebane kræver det ofte italesættelse, for at adopterede bliver set som adopterede og danske.

Der tales om en særlig nordisk racisme, hvor man på den ene side vedvarende siger – også fra officiel side – at her i Danmark betyder race ikke noget, samtidig med at brune og sorte mennesker hele tiden oplever, at de bliver mødt på en anden måde end den hvide majoritetsbefolkning – i det offentlige rum, i skolen, i mødet med politi og så videre. Farveblindheden findes imidlertid ikke kun i det frisindede Norden og i adoptivfamilier; tværtimod er den vidt udbredt, og begge bøger omtaler den.

Eddo-Lodge skriver: »Selv om mange formilder sig selv med løgner om farveblindhed, viser de markante uligheder i livsvilkår baseret på race, at denne blindhed nok bliver prædikeret på vores institutioner, men ikke praktiseret.«

Den politiske idé om farveblindhed har rod i forestillingen om, at vi for at fjerne race også er nødt til at fjerne al diskurs om det, inklusive den diskurs, der hjælper os med at erkende raciale strukturer og hierarkier og bekæmpe dem.

Ifølge Diangelo er farveblindheden en del af hvides benægtelse af deres egen racisme ud fra ideen: Jeg lægger ikke mærke til farve, og derfor er jeg ikke racist. Men hvis målet er at identificere og bekæmpe racismen, er denne fortrængning ikke vejen frem, tværtimod.

»Ikke at se race hjælper ikke til at dekonstruere racistiske strukturer (...) For at afmontere racistiske strukturer er vi nødt til at se race,« mener Eddo-Lodge.

Den svære samtale

Også Diangelo har erfaret, at mange hvide reagerer vredt og afvisende over for tanken om, at de på nogen måde kan være forbundet med racisme, og bare antydningen kan aktivere følelser som frygt, forurettelse, skyld og anger. En af de metoder, hvide bruger til at beskytte deres position, når de bliver racemæssigt udfordret, er en selvforsvarsdiskurs, hvor de fremstiller sig selv som ofrene – som dem, der bliver kritiseret og angrebet. Dette reaktionsmønster, som gør det vanskeligt at føre en tværracial samtale om racisme, kalder Diangelo for *hvid skrøbelighed*.

En årsag til de kraftige reaktioner er en opfattelse af, at racismen kun kan opstå og trives i onde mennesker. Begge forfattere afviser imidlertid, at racisme har noget med god-ond-modsætningen at gøre, netop fordi racismen er strukturel og afkoblet individernes moral. Eddo-Lodge skriver:

»Vi fortæller os selv, at gode mennesker ikke kan være racister. Tilsyneladende tror vi, at rigtig racisme kun findes i de ondes hjerter. Vi fortæller os selv, at racisme handler om moralske værdier, mens det i virkeligheden handler om den institutionaliserede magts overlevelsesstrategi.«

Farveblindheden er medvirkende til fornægtelsen af den oplevede og strukturelle racisme. Ligeledes kan man sige, at ved at reducere fænomenet *race* til en *social konstruktion*, som Diangelo gør, bliver det svært at forklare dele af racismen, for eksempel hvorfor internationalt adopterede, som er medlem af en hvid, dansk majoritetsfamilie og har et dansk navn, kan blive udsat for racistisk chikane eller diskrimination i skolegården, i nattelivet og i det offentlige rum generelt. Det *må* jo hænge sammen med det ikke-hvide udseende, som er *biologisk* funderet – hvad enten man kalder det race eller biologisk tilpasning til geografien forskellige steder på kloden.

En befriende ting ved Eddo-Lodges bog er, at hun uden omsvøb bruger termen race, da det jo – uanset om man i biologisk forstand kan tale meningsfuldt om racer inden for menneskearten – i et eller andet omfang er vores synlige kropslige forskellighed, der i visse sammenhænge udløser de racediskriminerende handlinger – i hvert fald i de situationer, hvor man ikke kender hinanden og primært handler på udseendet, for eksempel i det offentlige rum.

Den flerraciale familie

Ingen af de to bøger gør meget ud af beskrivelsen af blandede familier, endsige flerraciale adoptivfamilier, men Eddo-Lodge citerer dog en mand med en sort far og en hvid mor, og som senere adopteres af morens nye, hvide mand: »Jeg har aldrig manglet kærlighed, støtte eller opbakning. Men jeg var dårligt rustet, når noget racerelateret ramte mit liv, hvilket jævnligt skete. Jeg syntes, det var svært at tage de hånlige bemærkninger på legepladsen og i klasseværelset.« Mange adoptivforældre kan sikkert genkende scenariet, men fordi vi ikke selv har oplevet racismen, har vi sjældent gode forudsætninger for at håndtere den racisme, vores børn bliver udsat for. Sandsynligvis har vi ikke engang kendskab til omfanget og arten af den racisme, de møder.

Ingen af de to bøger giver redskaber eller ideer til, hvordan man som enkeltperson kan håndtere endsige mindske racismen, men trods lidt trættende gentagelser af pointerne og en belærende tone især hos Diangelo bidrager bøgerne til at øge viden og bevidsthed om racismens overgribende væsen i vores samfund. Og det er i sig selv vigtigt og nyttigt, når man lever i en flerracial familie. ■

Robin Diangelo: Hvid skrøbelighed. Hvorfor det er så svært for hvide at tale om racisme. Forlaget Klim 2021. 247 sider, ca. 300 kr.

Reni Eddo-Lodge: Derfor taler jeg ikke længere med hvide om race. Forlaget Klim 2021. 256 sider, ca. 300 kr.

Importvare

Unge adopterede kan have svært ved at finde ud af, hvor de hører til. Den forvirring er temaet i en ny novellefilm.

AF ANNA BRIDGWATER

»Jeg vil vise, hvordan det er at være ung og adopteret, og vise alle de spørgsmål om identitet og familie og tilhørsforhold, som man kan have.«

Det er Christoffer Jorge Thomasen på 24, der taler. Han er født i Bogotá i Colombia og adopteret og opvokset i Randers. Og så har han instrueret novellefilmen *Importvare* om at være adopteret.

»Importvare er en historie, jeg har tænkt over en del år. Nu var tiden inde. Det er en historie, jeg brænder for. Det er et passionsprojekt,« fortæller Christoffer.

»Jeg kom på ideen for længe siden, fordi jeg har følt, at der manglede noget på film om at være adopteret. Jeg kunne ikke selv finde noget, jeg kunne spejle mig i, da jeg var teenager. Jeg savnede noget både i film og i andre medier til unge. Der står en masse i aviserne, men hvor mange unge læser aviser? Og ofte er artiklerne alligevel bag en betalingsmur.«

Christoffer ville gerne ud til et andet publikum end dem, der følger

med i de etablerede medier. »Jeg håber, jeg kan komme til at hjælpe andre mennesker, som måske sidder i samme situation, som jeg gjorde.«

Adoption er handel

Christoffer synes selv, at filmens titel – *Importvare* – kan lyde lidt bombastisk.

»Men den udspringer af noget i filmens dialog, hvor vores hovedperson bliver konfronteret med, at hun er blevet købt, og hun finder ud af, hvilken pris hendes adoptivforældre egentlig har betalt.«

Christoffer har også fundet ud af, hvad han selv har kostet.

»Jeg ved, hvad mine forældre har givet for mig. Mine forældre har altid været meget åbne om, at jeg var adopteret, og det har måske været svært for mig at forholde mig til, når jeg har siddet der med min adoptivmor, og hun så forklarer mig ting om min biologiske mor, som er en fremmede for mig.«

Christoffer har ikke afgjort, om han selv opfatter adoption som en handel. »Både ja og nej. *Importvare* er en fiktionfilm, og jeg brugte ordet 'import' for at forstærke følelserne hos publikum og hovedpersonen Kaja – for at skruer op for følelserne. Men der er mange undersøgelser, man skal igennem, når man skal adoptere, så man kan ikke bare se det som en handel. I det brev mine forældre

Christoffer Jorge Thomasen har instrueret en novellefilm om en ung, adopteret kvinde, som under en rejse forholder sig til sin egen adoption.

Filmens handling

Importvare er en dannelsesfortælling om hovedpersonen Kaya, der kæmper med sin identitet og sin adoption. Kaya skal til et optagelsesinterview i København for at kunne blive godkendt til jurastudiet. Hun rejser sammen med sin mor, Maiken, som håber, at turen at kan genoprette deres skrantende mor-datter-forhold. Undervejs til København møder Kaya Renato. Det er første gang, hun taler med et menneske, som har stået i samme situation, som hun gør, og Renato giver Kaya et nyt syn på hendes mor og på adoption. *Importvare* handler om at være ung, rodløs og adopteret samt at finde hoved og hale i sin egen identitet.

fik, da de skulle have mig, var det formuleret på en sjov måde: 'Et barn på to og en halv måned i forslag' og 'godkendt' – det får barnet til at lyde som en vare, men det er en lille menneske, et individ.«

Christoffer funderer videre. »Dybest set er det en handel, der foregår. Og hvordan forholder man sig til det som ungt menneske? Det var mærkeligt at finde ud af, at dem, jeg kalder mor og far, har købt mig. Det gav mig et anderledes syn på dem, og jeg blev i tvivl, om jeg kunne være en del af deres familie. Jeg kendte ikke andre, der var blevet købt af deres forældre, og jeg følte mig alene og forvirret. Det var ikke noget, jeg kunne snakke med min mor om dengang. Det kan jeg sagtens nu, jeg har haft gode samtaler med min mor om det og om adoptionsforløbet, så jeg har fået en bedre forståelse. Jeg kan snakke meget mere om min egen adoption i dag end tidligere.«

Christoffer har en søster, som han godt kunne have talt om adoption med. Det skete bare ikke. »Jeg har en fire år ældre storesøster, som er adopteret fra Ecuador. Men jeg har aldrig rigtig talt med min søster om det at være adopteret. Vi har jo bare været søskende, og hun er bare min storesøster.«

Christoffer bruger flere gange ordet »rigtig« om sin mor i Colombia, men han siger, at der ikke ligger nogen store overvejelser bag ordvalget. »Mine forældre i Colombia er biologisk set forældre og derved familie – mine forældre er dem, jeg har nu, min mor og far i Randers, men når det er sagt, så har jeg min biologiske mor, og jeg håber, at jeg kan møde hende en dag. Det vil jo ikke ændre på, at min mor i Randers er min mor, og hende vil jeg ikke bytte ud med nogen overhovedet.«

Christoffer har ikke helt gjort op med sig selv, hvad han overordnet mener om adoption. »Det er svært. Jeg synes, man skal have lov til at adoptere, så på den måde er jeg for adoption. Der er nogle omstændigheder, der gør, at nogle mennesker ikke kan få børn, og andre er i omstændigheder, der gør, at de ikke kan beholde et barn. Det handler om, at et barn kan få et godt og trygt liv, så jeg er for adoption. Men når man tænker på problemerne med børnene fra Chile ...« siger Christoffer med henvisning til af-

Filmens hovedperson er på en både ydre og indre rejse under en tur til København sammen med sin adoptivmor.

sløringerne af korruption i adoptioner fra Chile til Danmark. Det er tydeligt at høre, at han gyser ved tanken.

Drømmen om at skabe

Det var ikke en barndomsdrøm for Christoffer at instruere film.

»Jeg flyttede til København efter gymnasiet. Dengang drømte jeg om at blive skuespiller, men det var ikke mig at stå i rampelyset alligevel.«

Næste stop for Christoffer var en kreativ daghøjskole.

»Jeg har gået på KBH Film & Fotoskole det sidste års tid. Der fik jeg samlet et godt hold med andre elever fra skolen. Uden dem havde det næsten været umuligt at få projektet op at køre.«

Christoffer har selv finansieret sin film og suppleret med penge fra en GoFundMe-indsamling og lidt støtte fra Adoption & Samfund.

»Alle arbejder frivilligt, for det er et projekt, vi selv tror på og vil.«

Helt tilfældigt var en anden elev, Lasse Pablo, også adopteret fra Bogotá i Colombia, og Alma, som spiller hovedrollen i filmen, er også adopteret.

»Det var helt tilfældigt, at vi var tre, der er født i Colombia. Man kan godt se, når man er adopteret, hvis der er andre, der er født i Latinamerika. Jeg kunne se det med det samme med Pablo, som er klipper på filmen. Alma har ikke gået på skolen, men hun er også adopteret fra

Colombia, og det er sjovt, at hun også er fra Bogotá.«

Der er en naturlig, let tilgang til andre, som har samme baggrund, som man selv har, føler Christoffer.

»Da vi havde casting til filmen, var det meget nemt at falde i snak med Alma. Vi kunne nikke genkendende til nogle ting hos hinanden. Der var en hurtig samhørighed og forståelse. Vi er alle sammen blevet gode venner. Det er også Pablo og Alma, jeg skal have med til filmvisningerne, når vi skal ud at vise filmen og debattere den.«

Christoffer håber, at Importvare ikke bliver hans sidste film.

»Jeg drømmer om at skrive film og historier. Men lige nu fokuserer jeg på Importvare og på at få den distribueret. Jeg håber, at den kan hjælpe andre adopterede, og at den også kan oplyse folk, der ikke ved, hvordan det er at være adopteret.« ■

Se filmen

Christoffer Jorge Thomasens film Importvare skal vises til efteråret ved nogle arrangementer i samarbejde med Adoption & Samfund. Se A&S' Facebookside for flere oplysninger. Filmen bliver desuden tilgængelig på nettet og skal vises på filmfestivaler.

Racisme i børnehøjde

Helt små børn kan se forskel på hudfarver, men uden at dømme. Desværre lærer børn tidligt at rangordne hudfarver, og det kan være svært for forældre til internationalt adopterede at takle.

AF ANNA BRIDGWATER

»Når du bliver stor, bliver din hud måske lige så hvid og pæn som min.« Det siger otteårige danskfødte Ellen til den jævnaldrende Katja, som er født i Sydafrika.

Hvad ville du sige, hvis du overhørte den replik, mens to børn leger sammen? Og ville du fortælle det pågældende barns forældre, at deres barn taler negativt om andre hudfarver end hvid? Magasinet har spurgt en række mennesker, hvordan de synes, forældre til internationalt adopterede skal reagere.

»Den, der tier, samtykker«

Psykolog Lene Kamm er ikke i tvivl om, hvordan forældre skal reagere, hvis de oplever racisme rettet mod deres transnationalt adopterede barn.

»Som forælder har man et særligt ansvar for at reagere over for racisme. Jeg har sagt til adoptivforældre i mange år: 'I bliver nødt til at reagere.' Hvis ikke I reagerer, står barnet alene med oplevelsen. Hvis man er til en familiemiddag, og onkel siger 'der er fandeme for mange sorte', og det adopterede barn sidder som den eneste med mørkere hud, bliver forældrene nødt til at gå ind og sige, at den holdning kan de ikke acceptere.«

Hvad skal man gøre, hvis man som forælder overhører et barn sige noget racistisk eller diskriminerende til et barn med mørk hud?

»Så bliver man også nødt til at tale om det med barnet, og man skal tage det op med barnets forældre. Det er man nødt til, for igen: Den, der tier, samtykker.«

Men hvad med andre mennesker? Skal man sige fra, når man oplever racisme i det offentlige rum?

»Jeg tror det. Jeg tror, at hvis man ikke siger noget, så samtykker man. Jeg tror, der er en stor værdi i, at samfundet siger, 'vi vil ikke have det. Vi vil ikke have det i Danmark; det er ikke i orden at udvise racisme i det offentlige rum.' Derfor skal man sige noget uden at optrappe konflikten.«

»Jeg tænker ikke, at Danmark som sådan er et racistisk land. Men der er mennesker, som har triste holdninger. Det ville være fedt, hvis vi som samfund tog os sammen og sagde, at det vil vi ikke acceptere, så folk kunne vænne sig til, at man ikke må sige grimme ting til andre i bussen, eller hvor man nu er.«

»Der er mere åben racisme i dag end tidligere. Jeg kunne mærke det, bare mens Trump var præsident. Folks indre svinehund kom mere frem, fordi han sad derovre og spyede sin ondskab ud. Det blev mere legitimt at være fordømmende. Men racisme og forskelsbehandling har hele tiden været her. Vi er bare blevet mere klar over det i dag. Det er er vel positivt, at man i dag som forældre ved, at man skal forholde sig til det.« ■

Læs også et længere interview med Lene Kamm på side 46.

»Vi hører sammen«

En mor til to børn født i et afrikansk land fortæller, hvordan hun ville reagere på situationen med en legekammerat, som kommer med en racistisk kommentar om hudfarve.

»Jeg koncentrerer mig slet ikke om det andet barn og dets forældre.

Det er ikke min – og slet ikke mit barns – opgave at lære folk, hvordan de skal behandle folk med anden hud-

farve, etnicitet, seksuel orientering osv. Det er en rejse, ethvert menneske selv har ansvar for.

Jeg koncentrerer mig derimod om mit eget barn – og her er den vigtige besked: Uanset hvordan andre ser os udefra, og uanset at de ikke har forstået noget som helst, så skal du vide, at vi hører sammen. Og at jeg holder dig i mit hjerte altid – også når vi ikke er sammen fysisk.

Og så vil jeg selvfølgelig tale med mit barn om, hvordan hun/han oplevede den racistiske udtalelse. Og derfra – hvis barnet ønsker det – kan vi finde ud af en måde at adressere det på – enten direkte med det andet barn – eller i klassen. Men det gør jeg kun, hvis mit barn vil opleve det som støttende.« ■

»Sådan noget siger man ikke«

En far til barn født i et afrikansk land fortæller, hvordan han ville reagere på situationen med en legekammerat, som kommer med en racistisk kommentar om hudfarve.

»I entydige vendinger og entydigt tonefald ville jeg sige: 'Sådan noget siger man ikke!' Ikke råbende og ikke med 'flammer i øjnene'. I et bestemt tonefald, så der ingen tvivl foreligger. Det ville jeg så også gøre, hvis det handlede om andre elementer, som man ikke kan ændre, som for eksempel briller eller rødt hår. Og det ville jeg gøre, uanset om det sker i skolegården, hjemme hos os, hjemme hos det andet barn eller ved et tilfældigt møde i gaden.«

Og jeg ville overveje, om forælderen skal inviteres på en kop kaffe, så man lige får en fornemmelse for, hvor barnets tankegang kommer fra.« ■

»Hvorfor sagde du det?«

Suzanne Skærbæk Pedersen er mor til tre og forkvinde hos TAL UD, som arbejder med at bekæmpe racisme med kærlighed og oplysning. Under hashtagget #TALUD deler mennesker deres oplevelser med racisme for at tydeliggøre, hvordan racisme i Danmark ser ud. Suzanne forklarer, hvordan hun ville håndtere situationen med »Ellen« og »Katja«, hvis hendes egen datter kom ud for noget lignende.

»Børn ekkoer det, de lærer i deres nærmiljø. Det behøver absolut ikke komme fra forældrene, det kan være noget, børn hører i TV, på nettet eller bare flygtigt på gaden. Ingen børn fødes med et anlæg for at diskriminere. Det er tillært og kan aflæres. Racisme kan næppe udryddes, men man kan skabe et miljø, hvor racismen ikke er velkommen.

Når det handler om børn, ville jeg undgå, at barnet føler skam, da det måske ikke ved, at det, det har sagt, er sårende. Det gøres ved ikke at løfte pegefingeren, men ved at stille spørgsmål: 'Hvorfor sagde du det? Hvordan tror du, det fik Katja til at føle? Hvordan ville du have det, hvis Katja sagde det samme til dig?'

Samtidig mener jeg, at et barn på otte år godt ved, at man ikke kan skifte hudfarve, og forstår basale, sociale sammenhænge og kan undervises i dem. Derfor vil jeg forklare Ellen, at der ikke findes én hudfarve, som er pænere eller bedre end andre. Og spørge hende, om hun tror det. Og hvorfor tror hun, Katja ville ønske at skifte sin hudfarve?

Suzanne Skærbæk Pedersen er forkvinde for TAL UD, som arbejder mod racisme under overskriften »Bryd tavsheden, styrk forståelsen. Tal ud om racisme.«

Jeg vil også give Ellen den indsigt, at der findes mennesker, der tror på, at nogle mennesker er bedre end andre, men at det faktisk er ulovligt at behandle andre mennesker dårligere, bare fordi de har en anden hudfarve.

Ellen skal danne sig sin egen mening. Lære at reflektere og sætte sine tanker ind i en samfundsmæssig kontekst. Hun skal lære, at man skal tænke over, hvad man siger til andre mennesker, da ord kan være sårende – også selvom de måske ikke var ment sådan. At tænke sig om kan være kærligt.

Vi er alle smukke mennesker, og jo bedre vi er til at omfavne dem, som er anderledes, og sætte pris på, at de er anderledes, jo smukkere kan vi selv blive indeni. Det er de ting, vi gør, som gør os smukke indeni. Det handler ikke om, hvordan man ser ud udenpå.

Dernæst vil jeg tage en snak med Ellens forældre og gøre dem opmærksomme på, at deres datter gengav en racistisk holdning. Jeg ville forklare, at hun ikke var opmærksom på, at det, hun sagde til sin veninde, var nedsættende. Jeg ville appellere til, at de tager en snak med hende om at elske mangfoldighed, og måske skulle de granske deres nærmiljø for at finde ud af, hvor hendes inspiration kom fra. Måske er de lige så chokerede som jeg, men så kan de i det mindste fortsætte snakken.

Det er et tænkt svar i en situation, hvor jeg har tid til at sætte mig ned og tale med Ellen. Jeg håber, jeg vil have den tid og det overskud, hvis situationen opstår i skolegården. Men i mange situationer tænker jeg, at chokket tager over, og så tyer man til skældud og udskamning i stil med: 'Det var ikke pænt sagt, og sådan siger man ikke.' Men det lærer Ellen ikke af. Det er vigtigt at lære børn at reflektere frem for at irettesætte. Hvis hun har hørt det fra sine forældre, vil vi ved at irettesætte hende fortælle, at forældrene tager fejl, og så vil hun sandsynligvis ikke tro på os. Derfor skal vi lære børn at danne deres egen mening.« ■

Se mere på talud.dk.

Børn med mørkere hud risikerer at blive udsat for racisme fra andre børn, selvom de andre børn slet ikke ønsker at såre. Det skal forældre lære at håndtere.

FOTO: WADI LISSA / UNSPLASH

Problemer med fra Vietnam?

Magasinet Adoption & Samfund har undersøgt nogle rygter om, at der er sket ulovligheder i forbindelse med adoption af vietnamesiske børn. Her er, hvad vi fandt ud af.

AF ANNA BRIDGWATER

Mange steder i Vietnam er afsondrede, og markerne dyrkes stadig efter traditionelle metoder.

FOTO: HUYH MA NGUYEN / PIXABAY

adoptioner

INTERVIEW

Stjålne børn fra vietnamesiske minoriteter

Den danske antropolog Peter Bille Larsen opdagede nærmest ved et tilfælde i 2007, at kvinder fra ruc-minoriteten på grænsen til Laos blev franarret deres børn, som derefter blev bortadopteret til Vesten.

I 2007 var antropolog Peter Bille Larsen i den vietnamesiske Quảng Bình-provins, da en kvinde fra ruc-minoriteten henvendte sig til ham og spurgte, om han troede, at hendes tre børn var blevet solgt.

Kvinden fortalte, at myndighedspersoner var dukket op i hendes landsby og havde overtalt flere husstande til at sende deres børn på institution i provinshovedstaden Đồng Hới. Kvinden forklarede, at de pågældende familier fik at vide, at børnenes ophold på institutionen skulle være kortvarigt, så de kunne vende styrket tilbage til deres familier, som i mellemtiden forhåbentlig havde fået flere ressourcer.

Det var det, kvinden var blevet oplyst af myndighederne. Men hun var rejst til Đồng Hới for at besøge sine børn på børnehjemmet og havde der fået at vide, at de var blevet bortadopteret. Hun havde set et foto af børnene ved en adoptionsceremoni, hvor de blev overdraget til vestlige forældre. Hun havde fået en kopi af et brev, som hun tilsyneladende selv havde underskrevet, og hvor hun frigav børnene til adoption. Hun er analfabet, så hun var ikke klar over, at hun havde skrevet under på, at hun frigav

børnene til adoption. Nu vidste hun ikke, hvor de tre børn var. Og hun var ikke den eneste kvinde i den situation.

Peter Bille Larsen erfarede, at ti andre børn fra området var forsvundet på denne måde. I 2009 bestod ruc-folket ifølge en folketælling af 600 personer. Det er en meget lille minoritet, og det var meget synligt i området, at børnene manglede.

»I betragtning af, hvor lille befolkningen af minoriteten er, var det et grotesk antal børn, man bortadoptererede uden at have undersøgt andre muligheder,« siger Peter Bille Larsen.

Løgne

Peter Bille Larsen var i Quảng Bình-provinsen af helt andre årsager. »Adoption var ikke mit fokusområde. Mit fokus det år var handel med truede dyrearter. Men jeg havde arbejdet i området i mange år, og jeg prøvede at optrevle, hvad der var foregået med børnene.«

Det viste sig at være svært at finde sandheden om de forsvundne børn.

»Der var nogle meget løse forklaringer på, hvor børnene var. Det, jeg fik fortalt, var, at mødre troede, at børnene kunne komme på institution, og så ville

de komme hjem igen efter en periode. Men det var praksis at få mødre til at skrive under på, at de frigav rettighederne til børnene, uden at de vidste, hvad de skrev under på,« forklarer Peter Bille Larsen.

I den vietnamesiske adoptionslov står der, at der skal være skriftlig tilladelse fra forældrene, hvis et barn skal bortadopteret, medmindre forældrene er døde eller har mistet deres borgerrettigheder, eller hvis barnet er hittebarn. Men hvis forældrene er analfabeter, kan en børneinstitutionsleder eller en anden myndighedsperson selv skrive under på tilladelsen til at bortadoptere barnet.

Der var også blevet løjet over for de familier, som adopterede børnene, kunne Peter Bille Larsen se.

»Der var også det med alderen ... på de adoptionspapirer, jeg så, havde man ændret børnenes alder, så de på papiret var yngre, end de reelt var. Det åbner op for en diskussion om børnenes ret til deres egen identitet. Børnene var så gamle, at de var klar over, hvem de var, og hvor de kom fra.«

Problemet frem i lyset

Peter Bille Larsen gjorde sit bedste for at hjælpe den kvinde, der havde henvendt sig til ham. Han fandt aldrig ud af, hvor hendes børn var, men gjorde en indsats for at forhindre lignende bortførelser af andres børn.

»Grundlæggende forsøgte jeg at vække opmærksomhed på og interesse i, hvad der var foregået, både hos de vietnamesiske myndigheder og på ambassaderne – både den italienske og den amerikanske ambassade.«

Peter Bille Larsen koncentrerede sig om den amerikanske og den italienske ambassade i Vietnam, fordi disse to lande adopterede børn fra den pågældende provins i Vietnam.

»Jeg henvendte mig ikke til den danske ambassade, fordi Danmark ikke var aktiv i den provins. Det handlede om

at vække opmærksomhed hos myndighederne og ambassaderne, og jeg sendte også informationer til de involverede adoptionsbureauer. Det kom der en del ud af, og det var med til at skabe mere bevidsthed om, at der måske var brug for at se nærmere på forholdene. I forhold til de sager, jeg lagde frem, var der opfølgning fra amerikansk side. Regeringen forsøgte at sende folk ud og undersøge det.«

En værre skæbne

Peter Bille Larsen var bekymret for, at de stjålne børn fik værre skæbner end international adoption.

»Jeg var bange for, at man bragte børnene ind i mere lyssky affærer – faciliteret menneskesmugling eller prostitution, for eksempel. Jeg var i hvert fald bekymret. Jeg skubbede på for også at få de italienske myndigheder til at reagere og bekræfte, at det i hvert fald ikke var det, børnene endte i. Jeg mener også, at vietnameserne sendte en delegation til Italien for at se, om børnene havde det okay. Tilbagemeldingerne var nogenlunde betryggende. Men sandheden kommer nok aldrig helt frem.«

Dog tror han, at en del af de stjålne ruc-børn faktisk fik nye familier.

»En årrække efter var jeg tilbage i den samme provins, hvor jeg så en bil komme kørende på besøg hos en familie. Jeg fik så at vide, at det var en plejefamilie, som kom på besøg hos den biologiske familie med et barn, de havde afleveret på børnehjem og der efter mistet.«

Peter Bille Larsen kunne dog ikke få bekræftet, at det rent faktisk var en plejefamilie, som kom på besøg hos barnets biologiske familie.

Modvilje

Stereotyper om etniske minoriteter kan have været med til at lægge en dæmper på de vietnamesiske myndigheders interesse i at undersøge ruc-børnenes skæbne.

»Det var svært at komme igennem til de vietnamesiske myndigheder. Nogle embedsmænd fik en næse. Men det er praksis at tage beslutninger hen over hovedet på etniske minoriteter – ikke kun med hensyn til børn, men for eksempel også med hensyn

til deres landbrugspraksis. Måske var holdningen blandt lokale embedsmænd, at børnene ville have det bedre andetsteds? Fra deres perspektiv blev etniske minoritetsbørn betragtet som fattige børn, som man tilbød en bedre tilværelse. Det var det indtryk, jeg fik.«

Ruc-folket har levet afsondret i mange år. Selvom deres traditionelle kultur er anerkendt i Vietnam, har naturforvaltning og udviklingsprojekter ofte haft problemer med at integrere deres livsstil og kulturelle mangfoldighed på en retfærdig og kulturelt acceptabel måde. Det afspejlede sig også i adoptionspraksis.

»Min bekymring var, at det virkede alt for let at sluse minoritetsbørn ind i adoptionssystemet uden at investere i andre måder at forbedre børns vilkår hos et folk, som ikke altid har høstet frugterne af Vietnams økonomiske mirakel. Det hænger måske sammen med den logik, at minoriteter af mange bliver betragtet som fattigere og »primitive«. Det handler om, at man ikke værdsætter lokale vidensformer og kulturel praksis.«

Peter Bille Larsen mener ikke, at man forbedrer ruc-folkets levevilkår ved at fjerne deres børn.

»Jeg håbede at sætte en samtale i gang om at skabe bedre vilkår der, hvor børnene lever, men der er lang vej igen. Samtalerne i Vietnam var med til at få startet en diskussion i området, men der var ikke stor medieinteresse.«

Peter Bille Larsen gjorde også UNICEF og ISS (International Social Services) opmærksom på, hvad han havde oplevet i Vietnam. Og han ved, at de to organisationer tog hans henvennelser alvorligt.

Erfaringer

Peter Bille Larsen har arbejdet i Vietnam i mange år og har fulgt med i landets udvikling. »Det vietnamesiske adoptionssystem er blevet reformeret de seneste år – også for at dæmpe op for risikoen for misbrug og korruption, som blev fremhævet af kritiske rapporter dengang. Det er et generelt samfundsproblem, som for så vidt også er identificeret af partiet (det kommunistiske parti, red.) og regeringen,« siger Peter Bille Larsen.

»Jeg var hele tiden meget eksPLICIT med at sige, at jeg bare forsøgte at henvende deres opmærksomhed på problemerne. Måske var der en risiko for, at jeg selv ville blive betragtet som et problem, men tiden har vist, at både regeringen og det internationale samfund anerkendte problemerne og så et behov for at reformere deres adoptionssystem.«

Peter Bille Larsen fortsætter: »Det har nu ikke gjort mit feltarbejde i området lettere, når jeg er der for at arbejde med kulturarvsspørgsmål og rettighedsspørgsmål. Det er et grænseområde, så der er ekstra bevogtning på. Når det er sagt, så gav myndighederne uformelt også udtryk for deres interesse i at forbedre situationen. Provinserne stoppede adoption fra området.«

Men generelt havde antropologen indtryk af, at det ikke altid var lige populært, at han rettede et kritisk blik på adoption.

»Det var en lidt hård omgang at gå igennem. Min fornemmelse var, at der var mange, både i Vietnam og udlandet, der ikke var interesseret i at have en åben diskussion om de her ting. Det var tydeligt, at mange hellere ville snakke om velfungerende systemer. Det var først, da der kom mere slagkraftige aktører på banen (ambassaderne, UNICEF og ISS, red.), at der skete noget. Jeg bombarderede dem med information.«

Men Peter Bille Larsen mener, at mange mennesker har en interesse i, at adoption ikke er præget af ulovligheder.

»De fleste adoptivfamilier vil selvfølgelig have, at der er rent mel i posen, når de adopterer. Sagen viser, hvor vigtigt det er at få en ordentlig dialog i gang mellem ansvarlige ministerier, adoptionsbureauer og det internationale samfund – ikke bare for at afdekke problemer, når de forekommer, men også for at finde praktiske løsninger, der styrker børnenes vilkår.« ■

Om Peter Bille Larsen

Antropolog Peter Bille Larsen er forsker ved universitetet i Geneve og arbejder med miljø- og sociale rettighedsspørgsmål. Han har tidligere arbejdet med børnerettigheder.

Ingen sikker viden

Kan danske familier stole på, at adoptionen af deres børn fra Vietnam er foregået 100% lovligt? Det er der ingen, der kan svare på.

Danmark har adopteret børn fra Vietnam fra midten af 1990'erne. I to perioder – i 2004 og igen i 2013 – blev formidlingen af adoptioner fra landet lukket, og i 2017 blev der helt stoppet for adoptioner fra Vietnam.

I løbet af årene er der ifølge DIA adopteret 877 børn fra Vietnam til Danmark, og formidlingen af børn til Danmark har endnu ikke været præget af store skandaler. Men der er alligevel en risiko for, at nogle af de 877 adoptioner har været problematiske.

I 2008 begyndte embedspersoner fra den amerikanske ambassade i Vietnam at undersøge praksis i formidlingen af adoptioner fra Vietnam til USA. Ambassaden afslørede en lang række uregelmæssigheder i flere vietnamesiske provinser. I 2009 udmundede undersøgelserne i en rapport om de ulovligheder, man havde opdaget i adoptioner fra Vietnam til USA. Embedspersoner fra USA's ambassade i Hanoi konkluderede, at der var massive problemer med korrupsion, afpresning og stjålne børn.

Købte børn

Blandt andet stod der i ambassadens rapport, at 75% af de biologiske for-

ældre, som blev interviewet af ambassadens medarbejdere, erklærede, at børnehjemmet ikke alene gav dem penge til mad, lægebehandling og administrative omkostninger, men at børnehjemmet også gav forældrene en sum penge, da de afleverede barnet. I gennemsnit modtog forældrene seks millioner vietnamesiske dong, når de afleverede et barn på et børnehjem – et beløb, som på det tidspunkt svarede til 11 måneders gennemsnitsindtægt.

De fleste af familierne erklærede, at pengene var den primære årsag til, at de afleverede deres barn på et børnehjem. Desuden sagde forældrene til ambassadens medarbejdere, at de ikke havde overvejet at aflevere deres barn på et børnehjem, før en medarbejder fra børnehjemmet henvendte sig.

Mange af de biologiske forældre havde også fået at vide, at barnet ville komme hjem på besøg med jævne mellemrum, at det ville vende tilbage, når det nåede en bestemt alder, eller at de biologiske forældre ville modtage donationer fra USA. Nogle forældre var klar over, at deres børn skulle bo i en ny familie, men flertallet gav udtryk for, at de ikke havde forstået, at det betød, at

alle bånd mellem de biologiske forældre og barnet ville blive kappet over.

En anden kendsgerning, som bekymrede medarbejderne på den amerikanske ambassade, var, at antallet af hittebørn steg markant efter 2005. Det var netop det år, USA underskrev en ny adoptionsaftale med Vietnam. Børnehjem i syv provinser meldte, at de pludselig modtog 17 gange flere hittebørn end tidligere. Men medarbejdere på børnehjem, som ikke bortadoptererede børn til udlandet, meddelte ikke om en lignende stigning i antallet af hittebørn.

Ambassaden mente, at børnehjem og embedspersoner hævdede, at børnene var hittebørn for at skjule, at den biologiske familie havde modtaget penge. I andre tilfælde blev børn fjernet fra hospitaler og bragt til børnehjem, som om de var hittebørn, og embedspersoner påstod, at forældrene ikke havde betalt deres hospitalsregninger.

Mødrehjem

I fem provinser opdagede den amerikanske ambassade i Vietnam uofficielle, ureglementerede institutioner, som tilbød gravide kvinder kost og logi, hvis kvinderne lovede at frigive deres nyfødte

Vietnam har set en rivende udvikling især siden starten af 1990'erne. Men der findes stadig fattigdom, især i de fjernere egne som her i bjergene i det nordlige Vietnam. Der er voksne analfabeter, og børn og unge har langt til skole og uddannelse.

FOTO: THOMAS G. / PIXARAY

Økonomien

I 2006 var den årlige gennemsnitsindtægt i Vietnam 726 USD, og hver femte indbygger levede under fattigdomsgrænsen med en indtægt på mindre end 200 USD om året. Amerikanske adoptionsorganisationer betalte kontaktpersoner mindst 10.000 USD pr. formidlet barn.

Kilder: Irish Independent, den amerikanske ambassade i Vietnam, ISS, Brandeis University (www.brandeis.edu/investigate/adoption/vietnam-sources.html).

børn til adoption. Ingen af disse institutioner annoncerede deres tilbud, og kvinderne fandt frem til dem via netværk.

Praksis var som regel, at kvinderne skulle overdrage deres barn lige efter fødslen for at forhindre tilknytning. Hvis kvinderne fortrød, at de havde lovet at overgive deres barn til institutionen, modtog de en regning for den tid, de havde boet på stedet. Vietnamesiske medier har beskrevet institutionerne som usle og har rapporteret, at kvinderne blev tvunget til at udføre manuelt arbejde. Kvinderne modtog godt seks millioner vietnamesiske dong for et barn, og selvom det var uklart for ambassadens medarbejdere, hvordan institutionerne blev finansieret, så var de knyttet til nærliggende børnehjem.

Hvad betyder det for danske adoptioner?

Rapporten fra den amerikanske ambassade nævner ikke specifikke børnehjem, så det er umuligt ud fra rapporten at afgøre, om de børnehjem, danske forældre har adopteret fra, har været involveret i ulovligheder.

Men medarbejderne fra den amerikanske ambassade fandt problemer med formidling af adoptioner fra Bình Thuận-provinsen, og mange danske forældre har adopteret fra et af to børnehjem i byen Phan Thiết i netop den provins. I rapporten fra den amerikanske ambassade står der blandt andet: »Sidste gang vi efterforskede Bình Thuận, opdagede vi, at det lokale politi havde opsøgt alle de vidner og men-

nesker, der påstås at have fundet hittebørn, og havde fortalt dem, hvad de skulle sige ...«

I Hà Tây-provinsen har danske forældre adopteret fra My Linh-børnehjemmet. Igen nævner rapporten fra den amerikanske ambassade ikke et specifikt børnehjem, men skriver om provinsen: »Konen til en forstander fra et børnehjem blev udpeget som lederen af en babytrafficking-bande i Hà Tây-provinsen. Konen var selv ansat på børnehjemmet.« De børn, som kvinden blev anklaget for at bortføre, blev smuglet til Kina, men sagen peger på korruption inden for adoptionsområdet i provinsen.

Også i Phú Thọ-provinsen, som danske familier har adopteret fra, har der været problemer med adoptioner, mente den amerikanske ambassade. Igen nævner rapporten ikke, hvilke børnehjem ambassadens medarbejdere undersøgte. Men ambassadens folk fandt ud af, at biologiske mødre var blevet tilbudt penge for at aflevere deres børn, at mødrene ikke var klar over, at børnene skulle bortadopteret til udlandet, og at mødrene blev overtalte ved hjælp af penge og psykisk pres, hvis de fortrød, at de havde sagt ja til bortadoption. Efter deres første undersøgelse vendte ambassadens medarbejdere tilbage til Phú Thọ-provinsen for at besøge et lægecenter og tale med en person, som påstås at have fundet et hittebarn. Men de blev forhindret i deres arbejde af en embedsmand fra kommunistpartiet, og de blev bedt om at forsvinde fra provinsen med det samme.

En del danske familier er rejst tilbage til Vietnam for at møde den biologiske familie og har erfaret, at den fortælling, de havde om barnets første tid, var sand. Men andre danske familier har oplevet, at biologiske mødre i Vietnam har fortrudt, at de havde sagt ja til bortadoption, inden adoptionen blev gennemført, eller at et barn, som de var blevet matchet med, af uvisse grunde pludselig ikke kunne adopteres alligevel.

Irsk skandale

Ikke kun USA har været opmærksom på, at der var problemer med adoptioner fra Vietnam. I 2006 tilstod den

vietnamesisk-amerikanske kvinde My Linh Soland, som formidlede alle 150 adoptioner fra Vietnam til Irland efter 2004, at alle adoptionerne var ulovlige. Hun fortalte, at hun havde forfalsket fødselsattester, at penge til humanitært arbejde røg i de forkerte lommer, at embedspersoner løj om hittebørn, og at vietnamesiske topembedspersoner var involveret. Men der blev ikke reageret fra den irske regerings side, fordi de irske adoptionsorganisationer forsvarede sig med et brev fra den vietnamesiske regering, hvori man hævdede, at alle 150 adoptioner var helt lovlige.

Da skandalen blev afsløret, kom det også frem i lyset, at My Linh Soland var blevet idømt en fængselsstraf for bedrageri i USA, inden hun fik arbejdet som adoptionsformidler til Irland.

Efter skandalen fortsatte den irske adoptionsorganisation Helping Hands med at formidle børn fra Vietnam til Irland. Den nye kontaktperson i Vietnam var My Linh Solands nærmeste medarbejder, Vũ Thị Thanh Binh. Året efter – i 2007 – blev 130 vietnamesiske spædbørn, hvoraf de fleste var piger, adopteret til Irland – en stigning fra 68 spædbørn adopteret året før. Irland har fortsat en adoptionsaftale med Vietnam.

Rapport fra 2009

I Vietnam begyndte myndighederne også at blive bekymret over lovligheden i landets transnationale og nationale adoptioner. Myndighederne bad ISS (International Social Services) undersøge området. Vietnam stod både over for at skulle underskrive Haagerkonventionen fra 1993 om transnational adoption og over for at behandle et lovforslag om en ny adoptionslov.

ISS offentliggjorde deres rapport i 2009, og konklusionen var klar: Transnationale adoptioner fra Vietnam er påvirket af udenlandske interesser. Derfor svarer antallet af børn, der kan adopteres til udlandet, mere til adoptanternes behov end til det reelle antal børn, der har brug for nye familier. Desuden er størstedelen af de børn, der bortadopteret, under et år gamle, da det er den aldersgruppe, som adoptanter er mest interesserede i.

ISS-rapporten skriver: »De omstændigheder, der fører til, at spædbørn bli-

ver 'adoptérbare', er gennemgående uklare og foruroligende. Erklæringer om fund af hittebørn, som er notorisk svære at efterforske, er foruroligende almindelige og meget svære at efterprøve, og der er desuden uforklarlige udsving i antallet. De procedurer, som skal bekræfte et barns status (som hittebarn) og blandt meget andet sikre frivillig og oplyst frigivelse til adoption, er utilstrækkelige og inkonsekvente.«

Desuden står der i ISS-rapporten, at der ikke blev brugt kræfter på at formidle børnene til national adoption i stedet for transnational, og at der blev ikke brugt ressourcer på at undersøge, om transnational adoption virkelig var den bedste løsning.

»Praksis i transnational adoption påvirkes af et bemærkelsesværdigt usundt forhold mellem formidlende organisationer og visse døgninstitutioner,« står der også. ISS mente, at transnationale adoptioner afhang af, at organisationer betalte døgninstitutionerne store økonomiske tilskud i form af »humanitær bistand«. ISS-rapporten hævder, at de forskellige organisationer konkurrerede om børn, og at antallet af børn, som de enkelte organisationer fik adgang til at formidle, afhang af størrelsen på deres humanitære bidrag.

Desuden tilføjede ISS, at de fleste landes ambassader ikke havde særlig stor indsigt i, hvordan de formidlende organisationer i deres lande arbejdede, og at ambassaderne desuden ikke kunne bekræfte, om deres landes formidlere levede op til deres egne nationale krav til adoptioner.

ISS anbefaler, at der er vandtætte skotter mellem humanitær bistand og transnational adoption. Børns behov må ikke afhænge af penge.

Stop for adoptioner til Danmark

Der gik ni år fra offentliggørelsen af ISS' rapport, inden Danmark endegyldigt standsede adoptioner fra Vietnam til Danmark. I november 2017, da DIA valgte at standse adoptioner fra Vietnam til Danmark, udtalte daværende direktør Jeanette Larsen fra DIA følgende:

»Det er ikke nogen nem beslutning at sætte et mangeårigt samarbejde i bero, ikke mindst fordi vi ved, at det

har indgribende betydning for de familier, der står på venteliste til et barn fra det pågældende land.«

»Når vi har besluttet at sætte samarbejdet i bero, er det, fordi der i Vietnam ikke er en central styring af formidlingen af børn med særlige behov, og fordi betalingen af *care cost* til børnehjemmene ikke er reguleret. Det indebærer en risiko for, at ikke alle adoptioner gennemføres på et tilstrækkeligt grundlag og uden økonomisk vinding for øje.«

»Jeg vil gerne understrege, at DIA's beslutning ikke skyldes konkrete betæneligheder i de adoptioner, der indtil nu er gennemført til Danmark.«

Med andre ord: Der er ingen, der ved, om danske adoptioner fra Vietnam til Danmark er foregået under 100% lovlige forhold.

Reaktion fra DIA

Magasinet Adoption & Samfund spurgte Robert Jonassen, nuværende direktør for den adoptionsformidlende organisation, hvad han mener om de mulige ulovligheder i adoptioner fra Vietnam.

Hvad siger DIA til, at der sket stigninger i antallet af hittebørn i de vietnamesiske provinser, der har underskrevet en adoptionsaftale med udlandet?

»Det er ikke en undersøgelse, vi har kendskab til, men det lyder interessant. Jeg tror, det skal ses i sammenhæng med flere faktorer. Hvis du skaber muligheden for at aflevere et barn, vil flere også benytte sig af den mulighed – fordi alle forældre vil det bedste for deres børn. Det skal dog ikke føre til, at et barn med det samme videregives til international adoption. Barnet skal først være forsøgt placeret indenlands. Desuden skal man også sammenligne spædbørnsdødeligheden i de pågældende provinser. Det at aflevere sit barn et sikkert sted kan være en løsning eller mulighed for nogle, uanset at det er en voldsom handling. Men vi ser helst, at antallet af hittebørn blev nedbragt alene af den grund, at det ikke er muligt at respektere barnets ret til at kende sit biologiske ophav.«

Danmark holdt op med at adoptere fra Vietnam, da det var umuligt at gennemskue, om antallet af vietnamesiske

børn til adoption kunne hænge sammen med, om en provins fik penge til humanitært arbejde eller ej. Robert Jonassen siger:

»Vi holdt op med at samarbejde med Vietnam, fordi det blev for udfordrende at gennemskue sammenhængene. Humanitære projekter kan godt føre til, at en organisation kan få flere børn. Men projektstøtte må ikke betyde, at man får flere børn til adoption. Det er ikke en vej, vi ønsker at gå ned ad. Man skal altid passe på med at sætte store pengebeløb i spil i fattige områder.«

Men Robert Jonassen mener, at uregelmæssigheder i adoptioner nogle gange skyldes, at ildsjæle bliver ivrige, snarere end grådige. »Jeg tror ikke, at det at have et kritisk syn på det, man laver, og det at holde af det, man laver, altid har været i balance.«

Robert Jonassen nævner, at der er store forskelle på arbejdsgange i Danmark og Vietnam, men han har tillid til det vietnamesiske system.

»Man er nødt til at erkende, at der er adoptioner, hvor processen ikke lever op til de standarder, der er sat på området. Men jeg føler mig overbevist om, at adoptioner til Skandinavien har været underlagt væsentligt større tilsyn end andre lande. Derfor er jeg også rolig i forhold til de adoptioner, der er sket til Danmark.« ■

Danske familier har adopteret børn fra følgende steder i Vietnam:

Gennem DanAdopt/DIA:

- Hòa Bình Social Protection Centre i Hòa Bình-provinsen
- Bình Thuận Social Protection Centre samt det private børnehjem Hoa Sen i byen Phan Thiết i Bình Thuận-provinsen
- Tam Kỳ i Quảng Nam-provinsen

AC-Børnehjælp/DIA:

- Bắc Kạn-provinsen
- Hà Tây-provinsen (danske børn er specifikt fra My Linh-børnehjemmet)
- Quảng Ninh-provinsen (Hạ Long)
- Bắc Giang-provinsen
- Cao Bằng i Cao Bằng-provinsen
- Phú Thọ-provinsen
- Sóc Trăng-provinsen

Bắc Sơn i det nord-østlige Vietnam er et af de områder, hvor der er langt mellem bebyggelserne.

Hvad siger Ankestyrelsen?

I Danmark er det Ankestyrelsen, der holder øje med, om adoptioner foregår lovligt og er til barnets bedste. Chefkonsulent hos Ankestyrelsen, Karin Rønnow Søndergaard, skriver blandt andet om adoptioner fra Vietnam til Danmark:

Ankestyrelsen tog forud for sin stillingtagen til DIA's fortsatte samarbejde med Vietnam på besøg i Vietnam i slutningen af 2016. Vietnam tiltrådte i 2011 Haagerkonventionen af 1993 om international adoption og fik i 2012 en adoptionslovgivning, der var i tråd med konventionens principper. Uanset at dette medførte en væsentlig forbedring af det vietnamesiske adoptionssystem, var det dog Ankestyrelsens opfattelse, at der fortsat var udfordringer med at få implementeret konventionen i alle provinser. Ankestyrelsen fandt det derfor nødvendigt at rejse til Vietnam og gå i dialog med de vietnamesiske myndigheder. Formålet var at få en bredere og dybere indsigt i regler og praksis på det internationale adoptionsområde i Vietnam med et særligt fokus

på rammerne og reguleringen af de økonomiske relationer. Ankestyrelsen ønskede at identificere de konkrete udfordringer og høre om Vietnams tiltag hen mod forbedringer af adoptionssystemet. Ankestyrelsen mødtes under rejsen blandt andet med den vietnamesiske centralmyndighed og deltog i en konference om implementeringen af Haagerkonventionen i Vietnam, faciliteret af den ansvarlige minister i Vietnam.

Det var Ankestyrelsens konklusion, at rejsen til Vietnam havde bekræftet, at adoptionssystemet i Vietnam var blevet forbedret siden 2011, men at der fortsat var udfordringer. Samtidig med at DIA's samarbejde med Vietnam i december 2016 blev forlænget til december 2018, iværksatte Anke-

styrelsen derfor i december 2016 et skærpet tilsyn med formidlingen fra Vietnam for at følge behandlingen af de konkrete adoptionssager og DIA's samarbejde med Vietnam mere tæt, sikre transparens i de økonomiske relationer i formidlingsarbejdet og løbende vurdere, hvorledes det vietnamesiske adoptionsområde udviklede sig.

DIA besluttede i november 2017 at sætte samarbejdet med Vietnam i bero. DIA understregede, at beslutningen om at sætte adoptionerne fra Vietnam i bero ikke skyldtes konkrete betænkeligheder i de adoptioner, der allerede var gennemført fra Vietnam til Danmark. Beslutningen skyldtes, at adoptionsprocessen ikke blev styret centralt i Vietnam, og at den økonomiske støtte til de vietnamesiske børnehjem ikke blev

Hvad siger adoptivfamilierne?

Mor til pige adopteret fra Bình Thuận

»Jeg havde ikke nogen fornemmelse af, at der var urent trav, da jeg adopterede min datter. Processen har jeg ikke været i tvivl om, men der er noget, der nager. Vi var tilbage for at besøge børnehjemmet for nogle år siden. Da mødte vi en kvindelig embedsmand af en eller anden slags. Hun sagde, at hun ikke vidste, hvor 'vietnammor' var, selvom hun havde prøvet at besøge hende. Ingen vidste, hvor hun var. Det tror jeg ikke et sekund på, for hun havde andre børn, som hun ikke bare kunne rejse fra.« ■

Mor til teenagedreng adopteret fra Hòa Bình

»Jeg synes egentlig, at hele den juridiske proces ved selve adoptionen virkede legitim. Men inden vi hentede vores søn, fik vi to forskellige versioner af grunden til, at han skulle bortadopteret. Den første forklaring var meget detaljeret og personlig; den næste forklaring var bare, at årsagen til bortadoptionen var fattigdom. Så det er svært at vide, hvad den egentlige årsag er. Vi har senere været en smule i kontakt med de biologiske forældre, og det er helt sikkert, at de vidste, at han skulle bortadopteret til udlandet og var okay med det – så okay, som man kan være i den situation. Han er altså ikke blevet bortført.« ■

Mor til pige i skolealderen fra Bắc Kạn

»Man undrer sig ikke over noget undervejs i processen, for man har jo valgt at have tillid, når man vælger at adoptere. Og der var ikke noget, vi studsede over. Vores datter blev som nyfødt efterladt et sted, fik vi at vide. Men efterfølgende begynder man at tænke, om det hele bare var løgn.« ■

Mor til pige i skolealderen fra Hòa Bình

»Der stod i papirerne, at vores datter var hittebarn. Men da vi var derude for at hente hende, kunne jeg høre på plejeren, at der var et eller andet i vejen med historien. Jeg kunne se det på hendes ansigt, da jeg spurgte. Men det var ikke alt, der blev oversat, så jeg vidste ikke, hvad hun svarede, eller hvad der var galt.

Flere år efter fik vi kontakt til plejeren. Plejeren spurgte så, om vi ville vide noget om vores datters biologiske mor. Det ville vi jo gerne, og inden længe havde vi en mail fra moderen. Vores datter var slet ikke hittebarn; moderen havde frivilligt overdraget hende som nyfødt til børnehjemmet, selvom det knuste hendes hjerte. Moderen er veluddannet og har et arbejde, men hun var alene, og det er bare ikke velset at være enlig mor i Vietnam. Så hun var lykkelig for at høre, at hendes datter har det godt hos os i Danmark. Vi skriver sammen og følger med i hinandens liv, og det er en stor glæde, at vores datter kan bevare den kontakt.« ■

FOTO: QUANG NGUYEN VINH / PIXABAY

reguleret. Den manglende gennemsigtighed i matchningsprocessen og den manglende regulering af de økonomiske relationer i formidlingsarbejdet indebar efter DIA's opfattelse en generel risiko for, at ikke alle adoptioner i Vietnam blev gennemført på et tilstrækkeligt etisk og fagligt niveau og uden økonomisk vinding for øje. Det var DIA's opfattelse, at den vietnamesiske centralmyndighed ikke havde mulighed for at foretage de nødvendige reguleringer af systemet, og at der således ikke syntes at være mulighed for en forbedring af det vietnamesiske adoptionssystem.

Ankestyrelsen vurderede, at DIA's beslutning om at lade samarbejdet op-høre var i overensstemmelse med DIA's pligt til at understøtte, at der kun gennemføres adoptioner fra udlandet til Danmark, hvis adoptionerne er til barnets bedste og kan gennemføres på en lovlig, etisk og fagligt forsvarlig måde. Social- og indenrigsministeren tilbagemandede formelt DIA's tilladelse til at samarbejde med Vietnam i 2018, efter at den sidste verserende adoptionssag fra 2017 var afsluttet. ■

Forældre må ikke un

Hvordan kan adoptivforældre gribe det an, når medierne fortæller om løgn, bortførelser og børnehandel i adoptionssager? Det har psykolog Anita Berner et udviklingsorienteret bud på.

AF ANNA BRIDGWATER

De seneste år er en række sager om korruption i forbindelse med transnationale adoptioner blevet afsløret. Eksempelvis er det for nylig kommet frem, at chilenske mødre er blevet franarret deres børn, som er blevet bortadopteret til USA og Europa.

En del adoptivforældre frygter derfor at skulle tale med deres barn om, at de måske ikke kender hele historien om barnets første tid. Alligevel foretrækker mange forældre nok, at de selv – ikke medierne – fortæller barnet, hvis der er mistanke om ulovligheder. Adopterede børn er blevet overrumplet med spørgsmål som »Du er nok blevet stjålet fra din rigtige mor,« eller »Er du også blevet solgt?« Den oplevelse vil mange adoptivforældre nok gerne beskytte deres barn imod.

Psykolog Anita Berner er faglig leder og chefkonsulent i Ankestyrelsens adoptionssekretariat, og hun har nogle råd til, hvordan forældre kan håndtere situationen.

Tag hul på emnet

Anita Berner siger, at adoptivforældre selv skal tage initiativ til at tale om adoption, hvis der er nyheder eller tvivl, som kan påvirke barnet. »Selvfølgelig skal vi tage hul på emnet og for eksempel sige 'i dag hørte jeg i nyhederne, at ...' Jeg ville ikke tøve et sekund. Jeg ville sige: 'Det handler om dig, og derfor skal jeg være den første og den hurtigste til at tale om det med dig.'«

Anita Berner anbefaler, at adoptivforældre helt generelt er åbne om, at der sandsynligvis er mange versioner

af historien om barnets første tid og vejen til adoption.

»Hvis der er børn, der selv opsnapper nyheden, kan du som forælder sige: 'Der er mange fortællinger om vejen til adoption og nu også om din vej, måske. Den fortælling, der er i medierne lige nu, er, at det, der står i papirerne, ikke er rigtigt. Men vi har ikke dine biologiske forældres fortælling eller samfundets fortælling. Der er så meget, vi ikke ved, så mange fortællinger omkring dig, som vi ikke kender.'«

Med andre ord, så kan den biologiske mors fortælling for eksempel være, at hun følte sig presset til at bortadoptere barnet, mens lokalsamfundets fortælling var, at der var stor fattigdom, og at barnet ville få bedre levevilkår et andet sted. »Naboens fortælling kan være, at det var en stor lettelse for mor ikke at skulle passe dig også, og mors forældres fortælling kan være, at det var godt, at de slap for den skam, at din mor fik dig uden for ægteskabet, og så videre,« siger Anita Berner.

Hun mener, at forældre sagtens kan være ærlige om, at beslutninger ikke nødvendigvis var, er eller opleves af barnet som værende den bedste beslutning. Anita Berner foreslår, at forældre siger: »Oftentimes har mennesker måske handlet i den bedste hensigt, men set i bakspejlet har de, der har besluttet, hvad der skulle ske, ikke haft evnen til at vide, hvad du senere ville synes var og er det bedste for dig.«

»Jeg ville ikke være bange for at sige, at 'der kan være nogle, der ikke har haft blik for dit bedste. Vi kender ikke andres syn på børn, og måske

mente myndigheder eller nærmiljøet, at valget af adoption var til dit bedste'.«

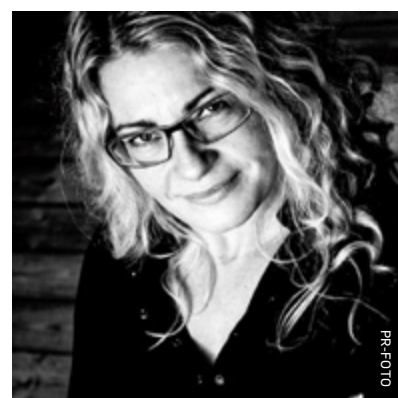
Igen understreger Anita Berner, at der kan være mange sandheder og fortællinger om en adoption. Og det kan man som forælder drøfte med sit barn ved at åbne for nuancerne i barnets sind:

»'Gad vide, hvad din biologiske mor ville fortælle? Hvad ville din tidligere nabo fortælle? Hvad er landsbyens fortælling? Hvad ville kontaktpersonens fortælling være?' Og så kan du som forælder sige, at det ikke er sikkert, at den fortælling, vi kender, er den eneste.«

Identitet

Anita Berner minder om, at ingen adoptivforældre kan vide alt om, hvad der ligger bag barnets adoption. »Hos alle adopterede er det et vilkår, at der er ting, vi ikke ved. Det kan og bør vi alle vel tale med vores adopterede børn om.«

For psykologen er det centrale, at barnet skal have brikker til at danne sin egen identitet. »Danne sin egen historie. Danne sin egen fortælling om sig selv. Det er vigtigt. Tvivl kan få barnet til at tvivle på, hvem det er.«

Anita Berner

Psykolog Anita Berner er faglig leder og chefkonsulent i Ankestyrelsens adoptionssekretariat.

Undgå de svære emner

»Det er et dannelsesspørgsmål: 'Hvis det ikke er rigtigt, at jeg er et hittebarn, hvad betyder det for min samlede identitet? For hele mig?' Jeg forestiller mig, at man som adopteret bevæger sig rundt i de emner på forskellige måder på forskellige tidspunkter gennem livet. Jeg tror, barnet har tænkt og tænker mange tanker og har haft og har mange følelser, men har manglet og mangler ord gennem opvæksten og ofte også som voksen. Det er vores pligt at hjælpe barnet med at få ord på det, der end måtte være i barnets sind,« siger Anita Berner. Men hun understreger, at det ikke er alle børn, der har lyst til at tage den snak med deres forældre på lige præcis det tidspunkt, forældrene bringer emnet op. »Vi skal gøre det så godt, som vi nu kan få kontakt med barnet til.«

Gode råd

Anita Berner har gode råd til de forældre, som har svært ved at skabe en god kontakt til deres barn. »Generelt er det en god idé at tage hul på et emne, når barnet ligger ned, eller hvis barnet sidder godt tilbagelænet. Her flyder følelserne nemmere, og tanker og forsvar lægger sig lidt mere. Hvis barnet kan lide at få nusset fødder, kan du gøre det imens.«

Nogle har bedst ved at tale sammen i mindre formelle situationer.

»Alle situationer, hvor man *ikke* kigger direkte i øjnene – ligger i sofaen, vasker op eller kører bil – er gode, når man skal skabe kontakt, der ellers er svær at få. Så kan du lige dreje hovedet og fange dit barns blik ind imellem. I kan lægge puslespil eller gå tur med hunden, så I har et fælles tredje fokuspunkt.«

Nogle børn har ikke lyst til, at mor eller far skal sidde og »endevende« de følsomme emner med dem. Til disse børns forældre siger Anita Berner: »I kan også foreslå, at I taler om det på et andet tidspunkt og så selvfølgelig derefter aftale det helt specifikke tidspunkt. Det samme gør sig gældende med varigheden af samtalen – helt ned på minuttet

– eksempelvis: 'Vi taler om det på torsdag, når du er kommet hjem fra spejder, og vi går vores sædvanlige runde med Bamse. Du ved, at det kun tager fem minutter med den tur. Når vi kommer hjem, så taler vi ikke mere om det, medmindre du klart og tydeligt siger, at det vil du godt. Til gengæld skal du love mig, at du reelt taler med mig i de fem minutter. Det betyder, at vi begge to både kan stille spørgsmål og skal svare på det, den anden spørger om, så godt vi kan. Vi slutter med at aftale et nyt tidspunkt, hvor vi igen taler fem minutter, hvis bare én af os ønsker det. Okay?'«

Anita Berner foreslår også, at I kan bringe andre mennesker i barnets liv i spil. »Måske er der en anden person, som barnet hellere vil tale om emnet med. Igen er det en god idé at aftale, hvem, hvad og hvornår, samt hvor lang tid. Aftalen kan også omfatte, at du som forælder får lov til at høre, om der er noget, du må få at vide efter samtalen. Hvis barnet siger nej, skal der være et løfte om, at du alene må få at vide, *hvorfor* barnet siger nej. Barnets svar på det nej vil så fint vise dig som forælder, hvad der er på spil for barnet – og det er guld værd at vide! Eksempelvis: 'Du er så pinlig med dine spørgsmål, mor eller far.' Det betyder, at du stiller spørgsmål, der p.t. er grænseoverskridende for barnet. Du er ikke varsom nok. Du er måske klodset i din måde at forholde dig til barnet på. Det tager du straks til efterretning i dit stille sind. Eller måske siger barnet, men det kigger ned: 'Det vil jeg bare ikke have.' Så kan du lave ekspliciterede hypoteser, som du siger højt til barnet: 'Fordi du er ked af det? Fordi du ønsker, at jeg skal føle, at jeg er din *rigtige* mor eller far? Fordi du er bange for, at jeg ikke forstår dig?' og så videre. Dermed øger du barnets følelse af ikke at være alene – eller måske giver du ovenikøbet barnet en følelse af, at I er to om at bære det svære og usagte. Det giver forbundethed og et fælles ståsted. Det giver sammenhold,

og alt det gør noget positivt for tilknytningen. Samtidig gør det noget godt for fremtidige samtaler og fremtidig, reel kontakt med det, der foregår i dit og barnets sind.«

Forældrenes åbenhed gør det helt sikkert lettere for barnet selv at tale om emnet. »Håbet er, at vi har skabt et miljø og en åbenhed, hvor vores børn tør komme til os med deres spørgsmål.«

Husk, at samtalen handler om barnet og barnets følelser, ikke om forældrene, siger Anita Berner.

»Vi skal bruge vores mentaliseringssevne. Hvordan vil det være for barnet at høre det her? Og så skal vi være i konstant træning med at bruge det sprog, der passer til barnets alder.« Anita Berner mener, at forslagene ovenfor nok passer til de fleste børn i 8-12-årsalderen afhængigt af barnets udviklingsniveau.

Passer på mor og far

Hvis barnet forsøger at undgå at tale om de svære emner, kan forældrene overveje, om barnet forsøger at beskytte dem.

»Børnene er meget optaget af ikke at gøre deres forældre kede af det. I børnegrupperne hører vi meget, at de passer på deres forældre. Så du kan sige, at du har hørt, at 'nogle adopterede børn nogle gange er bange for at gøre deres forældre kede af det. Kan du også have det sådan med mig og far?'«

Anita Berner siger også, at det er en god idé at minde barnet om, at det er forældrenes opgave at passe på deres barn. »'Lige så vel som du gerne vil passe på mig, vil jeg gerne passe på dig'.«

Anita Berner ved, at det er ubehageligt og måske skamfuldt for adoptivforældre at erkende, at der er følsomme områder i fortællingen om deres barn. Men det er ikke nogen grund til at undgå emnet.

»Jeg ville være mere bange for, at barnet blev endnu mere bange for at gøre mig ked af det.« ■

Kroppen reagerer på racisme

Racisme ødelægger mere end humøret hos den, der bliver udsat for den. Racisme har vist sig også at være ødelæggende for fysiske præstationer, har et forskerhold bevist.

AF ANNA BRIDGWATER

Den fransk-senegalesiske fodboldspiller Kalidou Koulibaly blev utilpas, når han mødte racisme under en kamp. Publikum brølede abelyde, når han var på banen, og fodboldspilleren skammede sig, som om det var ham, der gjorde noget forkert.

Den danske journalist Peter Harmsen skriver om Koulibaly i en artikel i Weekendavisen den 9. juli 2021. Artiklen fortæller, hvordan racisme havde været en del af Koulibalys arbejdsliv helt frem til sæsonen 2019-2020, hvor han spillede for eliteklubben Napoli.

Men pludseligt ændrede tingene sig. I den sidste del af sæsonen spillede han markant bedre. Det eneste, der havde ændret sig, var, at der på grund af coronapandemien ikke var publikum på tilskuerrækkerne. Derfor var der heller ikke nogen racisme. Ingen lavede abelyde eller råbte racistiske skældsord efter Koulibaly eller de andre sorte spillere.

Fodbold uden tilskuere

Tre italienske økonomer har undersøgt fænomenet og har opdaget, at spillere med afrikansk baggrund klarer sig bedre, når de spiller uden tilskuere.

Paolo Falco, der er adjunkt ved Økonomisk Institut på Københavns Universitet og en af de tre forskere bag studiet, fortæller, de tre økonomer var interesseret i at undersøge, hvordan coronapandemiens tomme stadions

påvirkede fodbold. Fra marts til juni 2020 blev der slet ikke spillet fodbold i Italien. I juni 2020 genoptog man fodboldkampene, men uden tilskuere. Nu foregik kampene i stilhed.

Falco oplevede, at fodbold uden tilskuere var en helt anden oplevelse. Han og de to andre økonomer havde forestillet sig, at spillerne ville savne opmuntringen fra deres fans. Men i stedet viste det sig, at fraværet af irriterende tilråb gjorde en stor, positiv forskel. Især fraværet af de racistiske fornærmelser, som nogle tilskuere plejede at råbe til de sorte spillere, havde stor betydning for spillet.

De tre forskere besluttede sig for at fokusere på, hvad fraværet af racisme betød for spillet. Gjorde det en forskel for sorte spillere, at de ikke blev hånet og skældt ud?

Økonomerne studerede data om de forskellige fodboldspillere for at vurdere deres præstationer. De kiggede på objektive kriterier som de enkelte spilleres position på holdet, antallet af tacklinger og scoringer og endelig de enkelte kampe sværhedsgrad.

Statistikken var tydelig: De afrikanske spillere spillede bedre uden tilskuere, mens andre spillere – italienske, østeuropæiske og latinamerikanske – hverken spillede bedre eller værre end normalt.

Falco pointerer, at han og kollegerne undersøgte fodboldspillere, der tjener millioner om året, og som på den måde bliver respekteret i hvert fald af deres klubber. Han forestiller sig, at

sorte spillere længere nede i rækkerne, som ikke hædres i samme omfang, må blive endnu mere påvirkede, når de møder racisme.

Racisme er et kendt fænomen

Desværre er der lang vej igen, inden racisme inden for fodbold bliver udraderet. Det er ikke første gang, forskere har påpeget racisme i fodbold. Men viljen til at gøre noget ved det har ikke været til stede.

Desuden kan forskningen give bagslag, og det er Falco og de andre økonomer selv opmærksomme på. Hvis de andre holds fans ved, at de kan påvirke modstandernes spillere med deres racistiske tilråb, kan de føle sig opmuntrere til at råbe endnu højere og endnu mere grove fornærmelser. Eller klubberne kan blive mere forsigtige med at hyre talenter med afrikansk baggrund, hvis de ved, at spillerne spiller dårligere, når de udsættes for racisme.

Paolo Falco fra Københavns Universitet tror ikke, at det er muligt at ændre adfærd hos de fans, som skræler racistiske slogans. De er uden for pædagogisk rækkevidde. Men nogle gange er modviljen mod sorte spillere ubevidst, og den ubevidste diskrimination kan måske afhjælpes, hvis problemet hives frem i lyset. Desuden er der mange penge i fodbold, og hvis managere og klubejere ved, at de kan få sorte spillere til at spille bedre uden racistiske tilråb, kan det være, at de vil være med til at gøre noget ved problemet. ■

FOTO: ADRIANA GOIS / PIXABAY

LykkeLiga

viste vejen ud af ensomheden

For en teenager i Nyborg har en håndboldklub for børn og unge med særlige behov været indgangen til et stærkt, berigende fællesskab.

AF ANNA BRIDGWATER

Det gjorde ondt i Anne Mettes hjerte, da hun så, at hendes søn var ensom. Men han havde det svært i skolen og andre fællesskaber, så der var langt mellem venskaberne.

Anne Mette og hendes mand blev forældre til et søskendepar fra Sydafrika i 2009. Thomas er den ældste og var dengang 23 måneder, og hans lillesøster Julie var 14 måneder yngre.

»Fra starten har Thomas reageret meget på omvæltninger. Han gik i almindelig vuggestue og startede i en almindelig børnehave, men det gik ikke ret godt. Så startede han i en specialbørnehave, hvor de var rimeligt gode til at passe på ham. Derefter kom han i specialskole, hvor han var i et år, og hvor det gik OK. Derefter gik det helt ad h ... til.«

Anne Mette og hendes mand var meget kritiske over for den måde, skolen håndterede deres søn på.

»Der var alt for mange magtanvendelser. Det var ikke det, vi ønskede for vores sårbare dreng, som er lettere retarderet. Så vi skiftede skole, og i nogle år har han været alene i et solisttilbud, for det var for svært for ham at være sammen med andre.«

Ensom hverdag

Anne Mette siger, at hun oplevede, at skoledagene nogle gange mindede mere om opbevaring end om skolegang. Thomas sad meget alene og så film, og han havde ingen klassekammerater. Der var ingen, han kunne invitere til sine fødselsdage og ingen legeaftaler, og ensomheden begyndte at melde sig.

En VISO-rapport viste sig at være Thomas' vej tilbage til en mere almindelig hverdag. Rapporten gjorde klart, hvad Thomas' behov var.

»Nu er han kommet tilbage til den specialskele, vi tog ham ud af, men nu får han et specialtilbud, for han har brug for autismpædagogik. Han er

stadig meget alene i skolen, men lige nu får vi den hjælp, vi har brug for.«

Familien får aflastning en weekend om måneden og efter skoletid, mens forældrene er på arbejde. Anne Mette siger, at hun føler, at deres udfordringer bliver anerkendt. Men Thomas er stadig ikke en del af et klassefællesskab. Han savnede at have nogle, han var på bølgelængde med; især når lillesøster Julie havde et travlt socialt liv.

»Vi oplevede, at vores datter havde legeaftaler og blev inviteret med til fødselsdage, men han havde ingenting. Han har gået til fodbold i almindeligt regi, og i nogle år gik det OK, men da han blev 13, blev han for anderledes.«

Nyt fællesskab

På nogle områder var Thomas stadig et barn med et yngre barns interesser, og han var uden for fællesskabet. Men så fandt Anne Mette LykkeLiga, en inkluderende håndboldklub for børn og unge med udfordringer.

»Afdelingen i Nyborg startede for fire år siden. Han gad ikke, men jeg sagde, vi bare kunne tage op og kigge. Lillesøster ville gerne, så vi tog derop,

FOTO: LYPKE LIGA

FOTO: LYKKELIGA

og der gik ikke lang tid, før Thomas var i gang med at spille.«

Anne Mette roser klubben. »De kan rumme alle børn, uanset fysiske eller psykiske handicaps. Det handler om at have det sjovt og spille håndbold og have et fællesskab. De er spredt med hensyn til alder og størrelse, men så bliver de delt ind i hold.«

LykkeLiga betyder alverden for Thomas og hans familie. »Han blev en del af et helt fantastisk fællesskab, og nu føler han, at han har venner. Hvis vi er nede i byen eller på stranden, så møder han andre, som han kender. Og på holdet er der nogle, der er i øjenhøjde med vores søn. Det er det, der gør, at han ikke føler sig ensom. Det har betydet, at han også har noget at gå til; han har en spillerdragt. Til sommerferieafslutningen fik hvert barn et diplom. Det er typisk noget med, at »du er god til at skyde hårdt og en god kammerat«. Landsholdstræneren er også træner for LykkeLigas landshold, så pludselig kender de ham, de ser i fjernsynet.«

I LykkeLiga handler det først og fremmest om at være med, men derfor kan de forskellige afdelinger godt konkurrere mod hinanden.

»Vi skal til stævne i Boksen i Herning i september. I 2019 var vi til stævne i Aalborg, og vi var spændt på, om Thomas ville kunne klare det. Men han havde en fest og spillede seks kampe.«

Nu arbejder Anne Mette og andre på at udvide tilbuddet og skabe en håndboldhold til de medlemmer, som er fyldt 18. »For ellers er der ikke noget tilbud til dem. Hvis Thomas ikke havde LykkeLiga, ville han ikke have nogen fritidsinteresser.«

Dengang Thomas ikke gik til sport, fik han ikke rørt sig nok.

»Han havde en periode på tre-fire år, hvor han ikke havde idræt i skolen. De turde ikke tage ham med af frygt for, at han blev udadreagerende, og han blev en smule kraftig. Men det er gået væk nu.«

Vigtigst af alt er, at Thomas er blevet mere glad.

»Det har været en hård tid for os, for han har haft svært ved at finde sit ståsted. Men nu er han inde i god udvikling, hvor han har overskud til at interesse sig for, hvad der sker uden for ham selv og familien. Han har mere overskud, end han nogensinde har haft. Men der, hvor jeg kan mærke det mest, er, at han ikke har den der ensomhedsfølelse.« ■

Thomas og Julie er ikke børnenes rigtige navne. Deres rigtige navne er redaktionen bekendt.

Om LykkeLiga

LykkeLiga er et håndboldtilbud startet af Rikke Nielsen, som er tidligere professionel håndboldspiller og blandt andet har spillet på landsholdet. Hun fik en datter, Magda, med Downs syndrom og manglede et fritidstilbud til hende. Derfor startede Rikke Nielsen et håndboldhold til børn med særlige behov. Den første afdeling startede i Aalborg i 2016, og nu har idéen spredt sig til hele landet, takket være frivillige trænere og andre ildsjæle.

Se mere på lykkeliga.dk

SPÆDBARNSTERAPI

Tidlige traumer skal have et sprog

Magasinet Adoption & Samfund tager tråden op fra sidste nummer og beskriver nogle af de metoder, som kan hjælpe børn, der ikke trives. Her taler magasinet med psykolog Inger Thormann om spædbarnsterapi.

AF CAND.MAG. MARIA ROSLEV

Tab af biologiske forældre, sorg og forladthed er mange adopteredes tidligste livserfaringer. Den type oplevelser kan give traumer. Hvis man som barn mangler den sande fortælling om sit livs begyndelse, kan det blive vanskeligt at trives godt og udvikle sig. Så kan spædbarnsterapi være en hjælp til bedre trivsel, mere energi og større glæde.

Jeg møder psykolog Inger Thormann i hendes hjem en tidlig formiddag for at blive klogere på, hvad spædbarnsterapi er. Inger Thormann tager imod mig i døren og præsenterer sig med sit fulde

navn, titel og et imødekomende nik, inden hun fører mig op ad trappen til sit terapirum. Hendes private praksis ligger på første sal i hjemmet i Holte, og det er et stort og lyst rum. Der er ikke en masse legetøj eller andre ting, der kan støje og suge ens opmærksomhed til sig, og dette, sammen med Inger Thormanns rolige, myndige stemme og formfuldendte sætninger, forstærker følelsen af at være et sted, der emmer af erfaring, integritet og ansvarsfuldhed. I dag er det mig, der stiller spørgsmålene, men til daglig er det Inger Thormann, der sidder

her og stiller spørgsmål i et forsøg på at sætte præcise og rammende ord på de tidligste hændelser i et menneskes liv.

Spædbarnsterapien og dens metode

Når børn i en tidlig alder oplever noget, der overbelaster dem psykisk og fysisk, kan det bremse deres udvikling. Ubehagelige oplevelser kan sætte sig som traumer, hvis ikke man får sat ord på dem. Det mener Inger Thormann, der blandt andet har arbejdet på Skodsborg Observations- og behandlingshjem for små børn i 30 år.

»Sproget er afgørende, når vi skal bearbejde ubehagelige og voldsomme oplevelser. Vi fortæller om det ubehagelige, der er sket, og på den måde forstår vi oplevelsen og bearbejder det, som ellers kunne blive et traume, hvis ikke der var åbenhed omkring det, og hvis ikke der blev talt om det,« forklarer hun.

Børn i alderen fra 0 til 3 år har ikke et veludviklet sprog; derfor skal de hjælpes af voksne, når der skal sættes ord på ubehagelige oplevelser. Normalt vil forældre eller andre omsorgspersoner løse denne opgave, men sommetider sker der noget, som forhindrer det. Det er her, spædbarnsterapien kan hjælpe.

»Spædbarnsterapi er en traumeforløsende metode med en tro på ord som det forløsende. Når et traume bliver italesat, mister det sin energi,« siger Inger Thormann.

Sammen med psykoterapeut Inger Poulsen står hun bag Dansk Institut for

Inger Thormann er uddannet socialpædagog og cand.psych. fra Københavns Universitet. Gennem 30 år har hun ansat som psykolog på Skodsborg Observations og behandlingshjem. I dag driver hun Institut for Spædbarnsterapi i Holte.

FOTO: SØREN DYDAHL

Spædbarnsterapi, som uddanner sygeplejersker, psykologer, pædagoger og andre i denne terapeutiske metode.

Glem aldrig barnets smerte

Inspirationen til metoden kommer fra den franske børnelæge og psykoanalytiker Françoise Dolto. Dolto var en af de første, der behandlede traumatiserede børn, og hun arbejdede ud fra et princip om, at man aldrig måtte glemme barnets smerte. Samme holdning findes på Dansk Institut for Spædbarnsterapi, hvor den vigtigste læresætning er: »Lad aldrig barnet være alene med sin smerte.«

Den franske psykiater og psykoanalytiker Caroline Eliacheff videreførte Doltos arbejde og behandlede også traumatiserede spædbørn på børnehjem. Hun var overbevist om, at et barn fødes med sproget i sig, og derfor er det i stand til at optage og forstå de ord, det hører. Ikke konkret, men som stemninger og fornemmelser ved at aflæse mimik, stemmeføring og kropsholdning.

Den tanke arbejder Inger Thormann også ud fra. Hun forklarer: »Ordene og de øjeblikke, der opstår under fortællingen, skaber forandring og orden i det kaos, der hersker, således at barnet kan komme tilbage til en almindelig og sund udvikling.«

Hemmeligheder og tabuer er derfor ikke sundt for børn, for som Inger Thormann udtrykker det: »Alt usagt binder energi.«

Sådan foregår terapien

Kort fortalt går terapien ud på, at en terapeut sætter ord på det, der har været svært i de tidligste leveår. Inger Thormann siger, at det er vigtigt for mennesker i alle aldre at høre den sande historie om sig selv; derfor er der

trods navnet ingen øvre eller nedre aldersgrænse for, hvem der kan få spædbarnsterapi.

Terapien bygges altid op på samme måde. »Jeg siger goddag og hilser formelt på barnet, præsenterer mig og fortæller, at mit arbejde som psykolog er at tale med børn om deres liv, og så siger jeg: 'Det er din mor og far, der har bedt mig tale med dig.' Den indledning bruger jeg altid. Det gør alle, der er uddannet til at arbejde med spædbarnsterapi. Den formelle hilsen er med til at skabe et respektfuldt, terapeutisk rum. Det kan virke højtideligt, og det må det gerne, for så mærker børn, at der er tale om en anderledes oplevelse,« forklarer hun.

Derefter får barnet fortalt sin historie på en ærlig, respektfuld og nænsom måde. Barnet får fortalt alt faktuel om dets første levetid. Den viden har terapeuten fået fra forældrene eller andre primære omsorgspersoner ved samtaler, der går forud for selve terapien. Det er vigtigt, at det, terapeuten fortæller, er sandt og indeholder så mange faktuelle oplysninger som muligt. Selve terapien bliver altid skrevet ned, så barnet eller forældrene kan få det med efterfølgende.

»Ind imellem det faktuelle giver jeg nogle terapeutiske medoplevelser, hvor jeg via min indlevelse i, hvordan det har været at være barnet, sætter ord på det. Jeg siger for eksempel: 'Jeg tænker, at det må have været meget svært for dig. Jeg tænker, at du har følt dig meget alene. Jeg tænker, at du følte dig forladt.' Disse medoplevelser er meget vigtige. I hjerneforskningen taler man om, at der sker en kontakt mellem de to nervesystemer, terapeuten og barnets, og det kan give den største forløsning, fordi barnet oplever,

Tidlige traumer

Har du lyst til at se, hvordan spædbarnsterapi foregår i praksis, kan du se filmen *Tidlige traumer*, der er instrueret af Anja Dalhoff. Det er en undervisningsfilm til fagpersoner, men den giver også alle andre et godt indblik i, hvad spædbarnsterapi går ud på.

at det måske for første gang møder én, der mærker dets smerte.«

Adoptererede og terapien

Spædbarnsterapi kan bruges, hvis en adopteret mistrives, men metoden kan også bruges som inspiration for adoptanter, der skal møde deres barn for første gang.

»Det er vigtigt, at man sætter ord på det, der sker, også selvom forældre og barn ikke taler det samme sprog,« siger Inger Thormann.

»Når et barn bliver adopteret, er det vigtigt, at adoptanterne holder af hele barnet. Det vil sige holder af hele barnets historie, også fra før det kom til dem. Hvis barnets historie forties, vil barnet måske opfatte det, som om dets tidlige historie er ligegyldig eller betydningsløs. Måske oplever barnet sig forkert med en forkert historie. Det kan få den konsekvens, at barnet fraspalter sin tidlige historie. Da barnets livsnerve altid er de biologiske forældre, vil det være meget risikabelt for barnets udvikling, hvis det sker,« fortsætter Inger Thormann.

Til sidst spørger jeg Inger Thormann, om hun mener, at alle adopterede er traumatiserede, og til det svarer hun: »Nej, det vil jeg ikke sige. Der er jo de gode historier, hvor børn bliver afleveret af deres biologiske mor på et børnehjem, bliver passet af en primær pædagog, og så bliver adopteret. Når det adopterede barns historie er enkel, behøver det ikke blive traumatiseret, særligt ikke, hvis adoptanterne i Danmark fortæller barnet dets historie; fortæller, at barnet har sin biologiske mor i sit hjerte, og at den biologiske mor har barnet i sit hjerte og aldrig vil glemme det. Det vigtigste er, at barnet ikke har følt sig helt forladt, altså traumatiserende forladt.« ■

Spædbarnsterapi

Hvis du vil vide mere om spædbarnsterapi og dens metode, kan du læse bogen *Spædbarnsterapi* skrevet af Inger Thormann og Inger Poulsen og udgivet på Hans Reitzels Forlag. Heri beskriver de blandt andet, hvordan metoden kan bruges til adopterede, til større børn og til voksne. Bogen har tidligere været anmeldt af Tina Krog i magasinet Adoption & Samfund 04-2013.

FOTO:IMDADUL HUSSAIN / UNSPLASH

Ingen børn skal bo på børnehjem

Psykolog Lene Kamm har beskæftiget sig med adoption det meste af sit arbejdsliv. Hun ser tilbage på et område, hvor meget har forandret sig, men hvor udfordringerne for de enkelte adoptivfamilier bliver ved med at være de samme.

AF ANNA BRIDGWATER

Få mennesker i Danmark kender adoption fra så mange vinkler, som Lene Kamm gør.

»Jeg er jo den gode historie,« lægger hun ud med at sige. Hun er psykolog, nationalt adopteret og har arbejdet inden for adoptionsområdet i mere end 30 år. Siden 1996 har hun været privatpraktiserende psykolog og møder

derfor adoptivfamilier, som har brug for hjælp.

»Jeg har jo været talsmand for adoption i årevis. Jeg arbejdede for Ankestyrelsen (Lene Kamm var faglig leder for de adoptionsforberedende kurser i Familiestyrelsen, som i dag hedder Ankestyrelsen, red.), og jeg var med til at starte den første adoptionsrådgivning

i Danmark i 1993 på Danmarks Lærershøjskole og senere PAS-rådgivningen (Post Adoption Services, red.) Jeg beskæftigede mig i mange år ikke med andet, siden jeg i 1987 holdt mit første oplæg på Nordisk Adoptionskonference på Københavns Universitet. Jeg har brændt for det, for jeg havde virkelig et budskab, jeg gerne ville ud med.«

Det, der ligger Lene Kamm på sinde, er, at forældre, der adopterer, skal komme barnet i møde.

»Jeg vil gerne ud med det budskab, at man som adoptivforældre er den vigtigste enkelte faktor i at få adoptionen til at lykkes; at tilknytning er en gensidig proces, og at det ikke kun er barnet, der skal knytte sig til og tilpasse sig forældrene. Det er forældrene, der skal gå forrest. Kvaliteten af forældreskabet er med til at afgøre, om en adoption bliver en succes eller ej. Hvor meget er forældrene i stand til at leve sig ind i barnets behov, lægge egne behov til side og knytte sig til det lille barn, de får?«

Børnenes vilkår

Lene Kamm stod bag de film om børnehjem i andre lande, som i en årrække blev vist på de adoptionsforberedende kurser. I en af filmene var der blandt andet et lille barn, der sad og rokkede frem og tilbage uden kontakt til andre børn eller til voksne. Det triste og ensomme barn var blevet skadet af manglende omsorg og kontakt.

Lene Kamm lavede filmene med et helt særligt formål: »Jeg vil gerne vise de kommende forældre, hvordan børnene levede, før de blev forældrenes børn, så forældrene kunne udvise en anden modtagelighed, når de mødte børnene første gang; så de ville kunne se børnene der, hvor de faktisk var, og ikke der, hvor forældrene ønskede, de skulle være. Alle adoptivforældre – alle forældre – ønsker sig »uberørte« børn. Det gør vi alle sammen. Men de børn, vi får, når vi adopterer, er jo ikke uberørte. De har alle sammen oplevet traumatiske ting. Derfor har det været en del af min vision at være med til at bygge en bro fra forældrene til barnet og fra barnet til forældrene, så de kunne få et godt forløb og et godt liv sammen.«

Børn, der knokler

Børn længes efter og har brug for følelsesmæssig tæt kontakt, accept og trykke, kærlige familier, og de vil kæmpe for at få det, de har brug for, har Lene Kamm erfaret.

»Jeg har haft en del voksne adopterede i terapi, og fælles for mange af dem er, at de så gerne ville leve op

til forældrenes forventninger. Men de kunne ikke. Det er smertefuldt for barnet, som jo bare er et barn, som har været udsat for noget traumatisk. Det er et kæmpearbejde, som børnene gør.«

Lene Kamm taler om børn, som knokler for at leve op til forældrenes forventninger, og børn, der måske får skældud, når de bare søger opmærksomhed.

»Jeg har siddet med hundredvis af familier og nyankomne børn, og jeg har superviseret i mange år. Hold da op, hvor er der mange ulykkelige historier. Hvor er der mange skæbner og møder, som ikke er, som de skulle være.«

Det er tydeligt at se, at ulykkelige børn påvirker Lene Kamm. »Nogle af de mest triste forløb, jeg har haft, er der, hvor det er barnet, der gør al arbejdet. Det kan måske være en eneadoptant, der har svært ved at forstå og bære over med barnets adfærd i starten, hvor barnet kæmper for kontakt, og hvor moderen bliver såret og forurettet, når barnet opfører sig dårligt. Eller det veluddannede par i 40'erne, som finder ud af, at de vil have et barn, og så bliver overvældet over, hvor meget der bliver vendt op og ned på deres liv.«

Biologien gør en forskel

Der er også biologiske årsager til, at nogle adoptivforældre har vanskeligt ved at knytte sig til deres adopterede barn, mener Lene Kamm.

»Det er min egen teori, men jeg tror på, at når man som kvinde bliver gravid og føder sit barn, så er det en meget organisk og indvendig proces. Dette barn er en del af moderen.«

Adoption er ganske anderledes, påpeger Lene Kamm.

»Når man tager et barn til sig udefra, så kommer der et barn, som er helt fremmed. Det dufter fremmed, det bevæger sig fremmed, det taler fremmed – hvis det har fået et sprog. Alt er fremmed.«

Lene Kamm uddyber sin pointe: »Det, der har bekræftet min teori, er, at fædre ofte har nemmere ved tage et adopteret barn til sig. Fædre er vant til pr. definition at tage imod et barn, som kommer til dem udefra. Jeg oplever ofte, at lige i overdragelsesperioden og i den første tid, som er så afgørende,

at der har fædre faktisk nemmere ved at tage barnet ind, end mødre har. Fordi sådan er det at blive far.«

Strammere krav?

Lene Kamm har mødt adoptivfamilier, som fungerede dårligt, og flere tv-dokumentarer har skildret adoptivfamilier på sammenbruddets rand. Det oplagte spørgsmål er, om godkendelsesprocesserne til adoption burde have været strammere. Er der blevet godkendt forældre, som aldrig skulle have haft lov til at adoptere?

»Det er et meget vanskeligt spørgsmål. Men ja, det er der i nogle enkelte tilfælde. Jeg har oplevet familier, som har bekymret mig; hvor jeg tænkte, at det ikke skulle være sket. Jeg har superviseret sagsbehandlere, som sad med godkendelser af adoptanter. Nogle gange var de i tvivl om en adoptant, og så sagde jeg 'hvis du er i tvivl, så lyt til din tvivl.' Der er en grund til den tvivl.«

Jeg vil gerne ud med det budskab, at man som adoptivforældre er den vigtigste enkelte faktor i at få adoptionen til at lykkes; at tilknytning er en gensidig proces, og at det ikke kun er barnet, der skal knytte sig til og tilpasse sig forældrene. Det er forældrene, der skal gå forrest.

Her banker Lene Kamm let i bordet for at understrege sin pointe. »Sagsbehandlerne føler ubehag og bliver usikre, og de spekulerer på, om der er noget, de har overset. Hvis du gik dem på klingen, ville de alle sammen fortælle om adoptanter, hvor de har

PRIVATFOTO

Lene Kamm er i gang med at lave en film om at genfinde sin biologiske mor, som i dag bor i USA. Hun har tidligere lavet film for Ankestyrelsen og en kortfilm – *When I Become Who I Am* – om at vokse op som sort i Danmark.

tænkt, at der var noget galt, men hvor ansøgerne alligevel kom igennem systemet.»

Men Lene Kamm mener, at det ville være en udfordring at stramme godkendelsesprocessen op. »Så skulle man gå ind og lave et tilknytningsinterview med adoptanterne, hvor man går ind og kigger på adoptanternes egne tilknytningshistorier. Hvad har forældrene med i bagagen? Det er der, det går galt, og der, hvor adoptivforældre faktisk ikke er klar til at adoptere.«

Så skynder Lene Kamm sig at tilføje, at det heldigvis sjældent går galt. »De fleste adoptioner er jo heldigvis, som de skal være.«

Hjælp til familier

Rigtig mange adoptivfamilier vil gerne gøre en stor indsats for at give deres barn en tryk og kærlig opvækst, og mange af dem opsøger hjælp til at skabe trygge og kærlige rammer. I de mere end 30 år, Lene Kamm har arbejdet med adoption, har hun oplevet, at det er de samme problemer, familierne kommer med.

»Det er det med at finde ind til barnet og ind til sig selv og at give sig selv lov til at være i det kaos, som det er i starten. Og så er det det med at have

respekt for det kæmpe arbejde, barnet gør, når det kommer.«

Oftentimes handler forældrenes indsats om at prøve at forstå, hvad barnet kommunikerer.

»Det er et oversættelsesarbejde at tolke barnets adfærd. Når barnet provokerer forældrene, uanset om det er adopteret eller biologisk, så er det, fordi børn altid finder de steder, hvor det gør ondt, og hvor forældrene er sårbare. Her har du som forælder groft sagt to muligheder: Du kan udvikle dig, så du kan møde barnet, eller du kan gå i konflikt. I nogle familier går man i konflikt. Det er der, hvor jeg eller en anden kommer ind i billedet og skal løse konflikten, dele den op, og forklare, hvad der foregår, så forældrene kan forstå det og vende tilbage til barnet og sige 'nå, det er derfor'.«

Lene Kamm har mange gange oplevet, at det nytter noget at kæmpe for at blive en bedre forælder til det adopterede barn.

»Der sker en forvandling med børn og forældre, når det lykkes at skabe en kontakt, og de to parter reelt mødes.«

Det er aldrig for sent at gøre en indsats for en god barndom, lover Lene Kamm. »Som familie kan du blive ved med at arbejde. Puberteten er en ny

forandringstid, hvor alt er oppe, og hvor barnet tager nogle kæmpespring. Jeg kan godt lide at tænke på puberteten som et vindue eller som en mulighed for at flytte en relation.«

Barnets behov

Lene Kamm har i det hele taget den holdning, at adoptivforældre skal fokusere på barnets behov, ikke de voksnes. Det gælder også tilbagerejser til fødelandet. Det er slet ikke sikkert, at familien skal foretage den rejse, mens barnet er barn.

»Jeg har altid haft den holdning, at man kun tager tilbage til afgiverlandet, hvis barnet vil. For nogle børn har det ingen interesse. For nogle børn har det været så traumatisk at være i afgiverlandet, at de ikke har lyst til at komme tilbage. Det, der sker, når man kommer tilbage som barn, er, at man træder ud af flyet, og så vælter lyde, dufte, varme, stemmer og alting ind over en. Man bliver bragt tilbage til den tilstand, man var i, da man var i landet. Og man var i krise, da man forlod landet. Det er overvældende. Det er stort, det er heftigt, det gør ondt. Derfor skal man være klar.«

Lene Kamm understreger, at hun ikke er imod tilbagerejser med børn,

hvis barnet selv har lyst og måske er primus motor.

»Jeg ville ønske for alle, at de havde lyst til det. Men som forælder skal man ikke skubbe på for at rejse tilbage. På et tidspunkt var det sådan, at den 'gode adoptivforælder' rejste tilbage med barnet. Det er fint nok at rejse tilbage, men det er vigtigere, at det er barnet, der siger 'mor og far, jeg vil gerne tilbage til Colombia', end at man gør det, fordi man tror, det hører sig til.«

Nogle adoptivforældre lader fødelandet fylde meget i hverdagen, hos andre er fødelandet stort set usynligt. Generelt mener Lene Kamm ikke, at adoptivforældre skal gøre et stort nummer ud af, at barnet er født et andet sted.

»Forestil dig, at du for eksempel er i Brugsen med dit barn, og en kunde kommer hen og spørger, 'hvor kommer du fra?' Altså, at andre gør opmærksom på, at I ikke bare er mor og barn, men at barnet kommer fra andet sted, og moderen er blevet mor lidt senere i barnets liv. I den situation går omverdenen ind udefra og adskiller barnet fra forældrene. I de situationer skal man som forælder minimere den afstand ved at sige 'pas dig selv' til den person, der spørger. Og så skal man sige til barnet 'du er min, du er min skat, vi hører sammen.' I det øjeblik, der kommer et fremmed menneske og spørger, hvor barnet kommer fra, skabes der en afstand, og det kan aktivere en usikkerhed om tilhørsforholdet.«

Lene Kamm mener også, at adoptivforældre godt kan blive lidt for ivrige med at fremhæve deres barns anderledes oprindelse.

»Barnet bor jo her. Hvis man for eksempel i forvejen spiser meget asiatisk mad, så kan man jo fortsætte med det; det er fint. Men det der med, at forældre køber små nationaldragter med hjem og klæder barnet ud i den dragt på afgivelandets nationaldag, det bryder jeg mig ikke om. Barnet er jo dansk. Jeg synes fint, at man kan fejre den såkaldte kommedag, men uden at klæde barnet ud i nationaldragt. Der er tale om forældrenes behov.«

Lene Kamm erkender, at det kan være vanskeligt for adoptivforældre at finde den rette balance mellem kærlig-

hed til fødelandet og overdreven dyrkelse af det sted, barnet blev født.

»Det er en hårfin balance. På den ene side skal man vise og udstråle accept, og at man synes om det land, som barnet kommer fra. Men på den anden side skal man ikke stresse forskellen. Barnet har brug for at få nervesystemet til at falde til ro og forankre sig der, hvor det er nu.«

Åbenhed

De senere år er åbenhed i adoption blevet mere udbredt. Dog er nationale adoptioner i Danmark som udgangspunkt stadig anonyme. Lene Kamm går ind for åbenhed, også ved nationale adoptioner. »Det er fantastisk. Det har jeg slået på tromme for i 30 år. Jeg synes, det er en menneskeret at kende sit biologiske ophav. Det gælder, uanset om man kommer fra Indien eller fra Brøndby; man har ret til at kende sine biologiske forældre. Det er en genetisk, biologisk, eksistentiel ret. Man har brug for at vide, hvem der er ens ophav.«

Lene Kamm tror ikke, der er risiko for, at det adopterede barn vil føle sig splittet mellem de to familier, hvis adoptionen er åben.

»De to familier er der, uanset om der er åbenhed eller ej. Vi taler hele tiden om de to sæt forældre. De er der, uanset om man har kontakt til dem eller ej. De er i barnets identitet. Nogle gange er kendskab til det første sæt forældre meget begrænset, men for barnet eksisterer de, fordi barnet kan se på sig selv og se de første forældre. De eksisterer også for adoptivforældrene, for de kan kigge på deres barn og se de første forældre i barnet.«

En åben adoption skal være til gavn for barnet, fastslår Lene Kamm.

»I forhold til national adoption kan der være forhold hos de biologiske forældre, som gør, at det ikke er sundt for barnet at have direkte kontakt til dem. Men så kan man sende et brev. Det er en illusion at tro, at man kan have den adskillelse.«

Det er i det hele taget vigtigt, at adoptivfamilien kan rumme tanken om, at barnet har et andet sæt forældre et sted i verden, mener Lene Kamm.

»Det er bedst, hvis forældrene forstår at omtale de biologiske forældre

med respekt og inkludere dem som en del af barnets opvækst og familie. Men der er stadig adopterede børn, der tænker, at de ikke skal tale om de første forældre, for så bliver mor og far kede af det – for eksempel hvis barnet siger, at det savner den biologiske mor. Det er godt at kunne tale om, at de sagtens kan savne deres biologiske forældre, selvom de ikke har nogen bevidst erindring om dem. Der er en biologisk faktor, og vi ved i dag, at tilknytningen allerede starter, før barnet bliver født.«

Forandringer

Der er sket meget på adoptionsområdet siden 1999, da Lene Kamm var med til at implementere den dengang nye adoptionslov. Den største forandring er, at der adopteres langt færre børn til Danmark i dag. »Jeg var leder af de adoptionsforberedende kurser, dengang der kom 6-700 børn til landet hvert år. Jeg tror, vi havde 20 kursusledere ansat. Så det har ændret sig. Verdens syn på adoption har også ændret sig. Der er kommet mere opmærksomhed på, hvordan børnene kommer til os. Man er meget mere opmærksom på, om der er urent trav. Hvis der var et land, der sagde i dag, at nu har vi flere tusinde børn om året til transnational adoption, så ville man lige hæve et øjenbryn.«

De seneste års sager om ulovlige adoptioner har ikke gjort Lene Kamm til adoptionsmodstander. »Jeg har været så meget på børnehjem, at jeg synes, at alle børn på børnehjem skulle adopteres. Det er så voldsomt og så trist at bo på et børnehjem i for eksempel Indien. Det er nærmest et ikke-liv, hvis alternativet til adoption er at bo på et børnehjem, hvor du ikke får omsorg, pleje og pasning. Jeg glemmer aldrig de børn, jeg har set ude i verden. De liv, de har, er så umenneskelige.«

Efter et helt professionelt liv med adoption er Lene Kamm stadig positiv over for adoption. »Jeg tænker, at man som forælder skal vide, hvad man går ind til, og være villig til at gå langt. Og jeg synes som sagt ikke, at børn skal leve på børnehjem noget sted i verden.« ■

Sporløs på sporet igen

Tv-programmet Sporløs er ensbetydende med adopterede, som leder efter deres biologiske familie. Nu vender programmet tilbage.

AF ANNA BRIDGWATER

Mette Frisk har tidligere været vært på en lang række programmer på DRTV.

FOTO: BJARNE BERGUS HERMANSEN

Når Sporløs i 2022 vender tilbage til DR, bliver det med længere programmer, som giver plads til flere nuancer.

Det lover Lisbeth Langwadt, som er programchef for aktualitet, kultur og dokumentar hos DR og ansvarlig for den nye sæson af Sporløs.

»Tidligere har programmet haft en varighed på 43 minutter, og nu bliver det et program på en time pr. episode. Vi gør det for at give hver enkelt sag bedre tid til at udfoldes. Det tager som altid udgangspunkt i den spændende og rørende rejse, som de medvirkende er på, og som seerne tages med på.«

Programmet er efterhånden 20 år gammelt, men Lisbeth Langwadt ved, at det stadig er populært. Og derfor skal det relanceres med en ny vært, Mette Frisk.

»Programmet har holdt en pause et par år, som det af og til sker med vores programmer. Men vi synes, det er et fantastisk program, og det synes seerne også. Så vi glæder os til en ny sæson.«

Plads til problemer

De senere år har set en række sager, hvor det har vist sig, at der har været korrupsion, bedrag eller løgne bag adoptioner til Danmark. DR har bragt programmer om nogle af de ulykkelige eller ulovlige sager, og den relancerede Sporløs vil også vise de mørke sider af adoption, hvis journalisterne finder nogen.

»Vi har tidligere set, at der desværre gennem årene har været andre veje til adoption end den lige – at der i nogle sager ikke har været helt rent trav. Hvis det set skulle vise sig, at der har været et myndighedssvigt, vil der være mulighed for at dykke ned i det også og tage den debat, det fører med. Med Mette Frisk som ny vært har vi også en vært, der kan forfølge de spor. For hvis der har været urent trav, er det også en del af historien for de mennesker, der er med. Den del kan være vigtig for dem at komme til bunds i.«

Lisbeth Langwadt lover, at programmet ikke vil nøjes med at bruge eventuelle ulovligheder til at skabe et spændende program:

»Det er klart, at hvis der skulle være en grund til at involvere myndighederne i det pågældende land eller herhjemme, så vil vi gøre det. Vi laver ikke programmer, kun fordi det er spændende – vi la-

ver dem, fordi det er vigtig public service og kan gøre en forskel både for deltagerne og andre i fremtiden.«

Men et program på en time kan ikke nå omkring alle detaljer i et adoptionsforløb.

»Sagerne er ofte meget komplicerede, og vi vil med den længere varighed i programmerne sikre, at vi får den vigtigste essens og nuancerne med.«

Almindelige følelser

Lisbeth Langwadt tror, at en del af Sporløs' popularitet handler om, at programmet dybest set handler om følelser, de fleste mennesker kender. Spørgsmål om, hvem man er, hvor man hører til, og hvor man kommer fra, fylder meget for mange mennesker, uanset om de er adopterede eller ej.

»Der ligger en stor genkendelighed i disse programmets grundessens: Hvem er jeg, og hvorfor er jeg, som jeg er? At dykke ned i det og finde svar har mange mennesker en lyst til og kan genkende følelserne omkring.«

Sporløs har på en måde et dobbelt eller tvetydigt fokus: De medvirkende er ofte mennesker, som er glade for at bo i Danmark hos deres danske adoptivfamilie, men samtidig er programmets følelsesmæssige højdepunkt netop, når de medvirkende finder en anden familie end familien i Danmark. Den tvetydighed kan programmet sagtens rumme, mener Lisbeth Langwadt.

»De tidligere sæsoner af Sporløs har vist, at man jo ikke nødvendigvis søger sit biologiske ophav, fordi man er ked af det liv, man har eller har haft. Man søger tilbage for at finde svar på, hvorfor tingene blev, som de blev; for at forstå sig selv og sin baggrund,« siger Lisbeth Langwadt. Hun ved, at de spørgsmål kan fylde meget.

»Der er mange stærke følelser i de her sager – både hos den person, der leder efter sit biologiske ophav, men selvfølgelig også hos den eller de personer, der pludselig bliver fundet. Og der kan også være mange følelser hos adoptivforældrene i Danmark. Vi ønsker derfor at vise alle relevante sider af sagerne i programmerne. Sagerne er meget forskellige. Og følelserne er meget forskellige fra person til person, ligesom hver historie er forskellig.«

Lisbeth Langwadt er bevidst om de medvirkendes individualitet.

»Der er også stor forskel på de medvirkendes bevæggrunde for at være med i Sporløs. Nogle har ledt – måske endda begge parter – efter hinanden i årevis, andre har ikke tidligere haft lyst til eller mulighed for det, men har for nylig fået en grund til at gøre det.

En ny udfordring, som Sporløs står over for, er coronapandemien.

»Det er en af grundene til, at Sporløs kommer i 2022, nu hvor det er lidt nemmere at rejse. Sporløs er ægte TV, hvor vi leder, finder og genforener for rullende kameraer. Dem, vi leder efter, er ikke fundet før afrejse. Det er derfor uforudsigeligt, når vi rejser af sted med en medvirkende – og verden er nødt til at være rimelig åben, for at det er muligt,« siger Lisbeth Langwadt.

De medvirkende

Mange opfatter programmet Sporløs som et program om adopterede, som finder deres biologiske ophav. Men det savnede menneske i programmet kan sagtens være andre end en biologisk forælder. På dr.dk søger man medvirkende, og der står:

»Har du mistet kontakten til et nært familiemedlem, som måske i dag befinder sig i udlandet? Eller er du adopteret til Danmark og ønsker at finde dine biologiske rødder?«

Tidligere har der været medvirkende, som har søgt søskende, og i fremtiden kan man måske forestille sig medvirkende, som leder efter en surrogatmor eller en sæd- eller ægdonor.

»Sporløs vil gerne lede efter alle typer af familiemedlemmer, der er savnet. Det kan være mange forskellige relationer, og vi er åbne over for at høre fra alle med et ønske om at finde et savnet familiemedlem,« fortæller Lisbeth Langwadt.

»Vi har lagt et opslag op på vores medvirkende-site, og vi søger bredt. Folk, der har lyst til at opsoge deres rødder og har tænkt over det og måske forsøgt selv i mange år. Eller mennesker, der for nylig har fået en grund til at finde et familiemedlem. Der er ikke nogen, der er udelukket på forhånd. Vi ser på, om sagerne er forskellige, men vi er ret åbne over for forskellige typer.

Det er bare vigtigt, at de medvirkende kan fortælle om deres følelser.«

Lisbeth Langwadt forsikrer, at DR forsøger at hjælpe de medvirkende igennem eventuelle svære følelser.

»Vi gør os meget umage for at passe godt på vores medvirkende. Alle, der er med i Sporløs, bliver screenet af en dygtig psykolog inden rejsen, så vi sikrer, at alle, der er med, er parate til at tage af sted, uanset hvem eller hvad vi finder frem til på rejsen. Efter rejsen tilbyder vi selvfølgelig også den hjælp, der måtte være brug for. Men en stor del af forbedringen handler netop om, at vi skal være sikre på, at vores medvirkende er parate til at møde en biologisk familie, men også er parate til at komme hjem, hvis familien måske hverken kan findes eller ønsker at blive fundet. Der er meget på spil på en rejse med Sporløs, og det er helt afgørende for os, at vi passer godt på vores medvirkende både før, under og efter rejserne.«

Ingen garanti

Lisbeth Langwadt fortæller, at DR ikke har researchet sagerne til bunds, inden hold og medvirkende rejser.

»Vi ved ikke, om familien bliver fundet – det ved vi først, når vi er taget af sted. Sporløs er TV om ægte mennesker og følelser, så vi ved ikke noget, før vi rejser ud, så det er lige så overraskende for os som for de medvirkende, hvad det ender med.«

Derfor kan Lisbeth Langwadt ikke love en *happy end* i hvert program. »Vi kan som sagt ikke love, at den anden part, hvis vi finder vedkommende, faktisk ønsker at mødes, eller at et møde lever op til forventningerne hos den, der søger sit ophav eller anden slægtning. Derfor er det følelsesmæssigt en svær rejse for nogle – men ofte også en meget forløsende rejse. Det er vores håb, at rejsen altid giver den, der søger, nogle svar og en afklaring, vedkommende kan bruge positivt i sit liv fremover.« ■

Vil du medvirke i Sporløs?

Du kan se, om DR stadig søger medvirkende, på dr.dk/om-dr. Scroll ned til bunden af siden for at finde opslag om medvirkende.

Gry kigger ud ad vinduet på karantænehotellet i Bangkok.

Nye forældre under en pandemi

Forældre, der venter på at adoptere et barn, bliver sat i en ekstra presset situation, når en pandemi lukker verden ned. Men til Henrik og Grys store glæde kunne det godt lade sig gøre at blive forældre til en søn født i Thailand.

AF ANNA BRIDGWATER
FOTOS: GRY MADSEN

»Det vildeste er, at vi er blevet forældre. Men det er ret vildt, at vi er blevet det under en pandemi.« Det er Gry Madsen, der taler. Sammen med sin mand Henrik hentede hun sønnen Oscar på et thailandsk børnehjem i marts 2021.

Parret begyndte at søge om adoption i 2015 og blev godkendt i 2016. De valgte at stå på venteliste til et barn fra Thailand.

»Da vi havde taget beslutningen, var det bare sådan,« siger Gry i telefonen fra Ringsted. Både hun og Henrik er mennesker, som tager tingene, som de

kommer. De kunne ikke påvirke ventetiden, så de lod være med at forsøge.

»Så var vi bare et nummer på listen. Vi startede vist som nummer noget-og-30,« fortæller Henrik. Da coronapandemien meldte sig i 2020, var de nummer fire på listen.

Corona var en ekstra stressfaktor, men igen var der ikke andet at gøre end at slå koldt vand i blodet. Under pandemiens første bølge var Thailand ikke ekstremt hårdt ramt.

»Vi var så tæt på målet, vi havde ventet i fire og et halvt år ... vi var ikke skræmte over situationen, men vi var

da bekymrede. Vi nåede også at skulle blive regodkendt i november 2020,« siger Henrik.

Gry supplerer: »Vi er rimelig optimistiske. Vores mantra har hele tiden været, at det nok skal gå.«

Parret fik ret. Thailand begyndte i løbet af 2020 at lukke op for adoptioner igen. Den 1. december 2020, da alle i Danmark holdt et bekymret øje med den stigende coronasmitte, fik Gry og Henrik en lille dreng i forslag. Han var på det tidspunkt et år og syv måneder gammel og havde levet det meste af sit liv på et børnehjem lidt uden for Bangkok.

»DIA var ret klar i mælet og sagde, at vi nok godt kunne regne med at kunne rejse inden for forholdsvis kort tid,« husker Gry.

I februar fik de så at vide, at de godt måtte rejse til Thailand for at hente deres søn. Kravet for at komme ind i landet var, at de skulle have et anerkendelsesværdigt formål.

»Vi måtte ikke rende rundt som turister,« fortæller Gry.

Rejse i en lukket verden

Parret mærkede lige fra starten af deres rejse, at verden var midt i en pandemi. »Personalet i flyet var pakket ind, som om de var med i en horrorfilm, og de virkede lettere anspændte,« siger Gry.

Da parret landede i Bangkok lufthavn, fik de tjekket deres indrejsepapirer mange gange, og derefter blev de kørt direkte til et karantænehotel lidt uden for centrum.

»Vi skulle 15 nætter i karantæne,« fortæller Henrik. På hotellet var velkomsten, at de skulle starte med at trække i blå plastfutter på skoene og derefter afspritte fødder i en balje, inden de kort blev interviewet af en sygeplejer og blandt andet fik målt blodtryk. »Pulsen var temmelig høj, da vi endelig efter en meget lang rejse var her – og endnu tættere på vores kommende søn,« fortæller parret.

De blev ført hen til det bookedede karantæneværelse, hvor alt blev sprittet af, og så skulle de ellers opholde sig på værelset. Maden bestilte de dagligt fra et menukort, hvorefter maden blev bragt til døren og stillet udenfor af personale med mundbind på. De måtte ikke få alkohol, nødder eller mælkeprodukter, men ellers var der ingen begrænsninger.

»Den thailandske mad var fantastisk, men sindssygt stærk,« beretter Gry og Henrik. To gange om dagen skulle de måle deres kropstemperatur og sende den til en sygeplejerske, og efter syv dage skulle de coronatestes.

»Det var specielt,« fortæller Gry om opholdet. »Men det var superdejligt, at det kunne lade sig gøre. Vi klarede det fint, og vi nåede også at komme ud over den værste jetlag, mens vi var i karantæne.«

»Vi var også trætte, for der havde været stress på de sidste 14 dage, inden vi skulle af sted,« husker Henrik. »Det var fint at falde til ro.«

De brugte tiden på at få sovet ud, ligge i badekar, se Netflix og se ud på byen igennem hotelvinduet. Parret fra Ringsted skulle have mundbind på hele tiden på hotellet bortset fra, når de var på deres eget værelse.

Det var første gang, de var i Thailand, så den dag, de kunne forlade karantænehotellet, var »et sansebombardement« for at bruge Grys udtryk. Hun fortsætter:

»Efter de 15 dage skiftede vi hotel og flyttede til et hotel ved en flod. Få dage inden havde DIA meddelt os, at vi kunne få vores søn en dag tidligere end planlagt, og pludselig havde vi megatravlt, for vi skulle købe bleer og modermælkeerstatning og gaver til børnehjemmet. Det var vildt at se trafikken og knallerterne med børn på, men også virkelig spændende at køre i taxa frem og tilbage fra hotellet til supermarkedet. Alle de små boder og gadebutikker ... selv langs jernbaneskinneboede folk i små paphuse – det var både bevægende og tankevækkende.«

Mødet med sønnen

Der gik et døgn, og så kunne parret tage af sted til børnehjemmet for at møde deres søn. De skulle køre tidligt om morgenen.

»Vi brækkede os begge to af spænding og overtræthed den morgen,« fortæller Gry.

»Så tog vi en taxa til børnehjemmet,« siger Henrik. »I god tid på grund af morgentrafikken,« fortsætter Gry. »Det var en rigtig varm dag, og vi havde mundbind på. Vi ankom i god tid og sad udenfor og betragtede nogle lidt ældre børn. Det var rart at se, at det så ud, som om de havde nogle pædagogiske aktiviteter på stedet. Så kom der en thailandsk kvinde hen til os og spurgte, om vi skulle hente et barn.«

Det var svært for parret at få et indtryk af det sted, som havde været deres søns hjem i halvandet år, for coronareglerne betød, at de ikke måtte komme indenfor. Overordnet fik de et positivt indtryk af børnehjemmet, og Gry beskriver det som en »Pippi-by« malet i stærke farver og med børn, der legede på græsset.

»Vi er bare taknemmelige for, at vi måtte komme derud midt i en pandemi,« siger Gry. »Vi fik nogle ting med derfra, for eksempel hans tøj. Vi fik også en bog med klassisk thailandsk musik og thailandsk tekst, og vi har fået en cd-rom med fotos fra hans liv på børnehjemmet. Det er så dejligt.«

Det første møde med deres søn foregik i en lille, gul bygning, som lå lidt væk fra hovedbygningen.

»På grund af pandemien var vi ellers blevet forberedt på, at overdragel-

sen ville foregå udenfor i en slags pavillon. Vi trådte ind i den lille bygning, og der stod vores søn og så meget spændt og skræmt ud. Vi satte os ned ved ham og spurgte personalet om, vi kunne tage mundbindene af,« husker Gry. Det måtte de godt af hensyn til deres kommende søn.

De var blevet advaret om, at de kun kunne få meget kort tid på børnehjemmet, inden de skulle tage deres søn med sig. Men de fik halvanden time, og det var de glade for. »Han kunne lige se os an, og det var fantastisk,« husker Henrik.

»Efter noget tid holdt jeg hånden frem, og han tog den, kom hen til mig

og krammede. Og så faldt han i søvn. Eller, jeg ved godt, at han ikke sov, han lukkede ned,« fortæller Gry. »Derefter gik vi hen til vores taxa, som ventede, og kørte derfra, mens vi begge havde tårer i øjnene og vinkede og sagde 'bye bye, babies' home'«. Så sov deres søn, som har fået det danske navn Oscar, hele turen tilbage til hotellet, mens han sad hos Henrik.

To uger i Bangkok

»De første 14 dage var megahårde,« husker Henrik. »Dagene var okay, men om natten var han ked af det og bange.« Alle tre gik i seng ved seks-tiden hver dag for at prøve at få sovet. Oscar lå

i smørhullet mellem dem, men der var fest og fyrværkeri uden for hotellet om natten, klimaanlægget larmede, alt var uvant, og deres lille søn var ulykkelig. Ingen af dem sov godt.

Dagene gik med at lege på en lille legeplads ved hotellet og lære hinanden at kende.

»Vi var besluttet på at skabe en rutine for ham. Der var en lille park i nærheden, hvor vi gik hen hver morgen efter morgenmaden. Og det gav noget tryk, når vi gik ned i en lille café på hotellet, hvor han kunne høre de thailandske stemmer,« fortæller Gry. »Der var også en kæmpepool på hotellet, hvor vores søn og Henrik var i sammen en enkelt gang, og det var en fest.«

Noget, der var helt specielt for parrets rejse, var, at de på grund af corona ikke måtte opleve noget af deres søns fødeland.

»Vi skulle have haft et fysisk møde med de thailandske myndigheder, men det blev på Zoom på grund af corona. Ellers var vi i supermarkedet en enkelt gang,« fortæller Gry.

Coronapandemien blev taget meget alvorligt, oplevede Henrik og Gry. Hver gang den lille familie gik ind og ud gennem hotellets indgang, stod der en maskine, som lignede et kamera, som kunne registrere, om folk havde mundbind på – så hver gang, den registrerede Oscar, sagde den højlydt »please wear a mask«, da han ikke havde mundbind på.

Hjemrejse

Inden de rejste hjem, skulle parret have friske, negative coronatests. Dem skulle de booke og få svar på, inden de kunne flyve hjem til Danmark.

»Der var stress på, for hvor skulle man gøre det? Vi fik navnet på et *medical centre* tre kvarters kørsel derfra, hvor vi skulle møde op inden klokken ti om formiddagen for at få svar samme dag. Der tog vi ud, men så kom svarene ikke. Vi måtte skrive på Messenger og rykke,« fortæller Henrik.

Men der var også en positiv vinkel på køreturen ud til testcentret: »Så fik vi set lidt mere af landet,« fortæller Gry.

Da den lille familie sad i taxaen på vej til lufthavnen, vendte chaufføren sig om til parrets søn og sagde »bye

Udsigten fra
karantænehotellet.

bye, Thailand,« husker Gry. Der var ikke mange mennesker i lufthavnen, og de havde valgt en natafgang i håb om, at Oscar ville falde i søvn. Men det var en hård tur for dem alle tre.

»På flyturen hjem var han ked af det. Det kunne ikke være meget værre. Jeg har aldrig været så presset før. Aldrig,« fortæller Henrik.

»Det var virkelig en lang tur. Han vågnede og skreg, fordi han var bange. Han holdt det meste af flyet vågne. Men personalet var megasøde,« fortæller Gry. Deres lille, skræmte søn havde både dårlig mave og havde tisset igennem på Henriks bluse. Men Gry husker også den kampgejst, parret fandt frem. Når det var hårdt, sagde de til hinanden: »Lige nu skal vi være helte; vi kan reagere, når vi er hjemme i Danmark.«

Efter en lang nat i flyet mellemlandede de i Amsterdam, hvor Oscar var i tophumør. Og så manglede de kun en kort flyvning til Danmark. Efter en rejse i en coronaramt verden blev de overrasket at se et tætpakket fly på den sidste strækning.

»Da vi landede i Kastrup, græd vi begge to lidt, og Oscar klappede i sine hænder,« fortæller Gry. »Vi skulle testes, da vi landede. Så fik vi lov til at komme foran i testkøen, fordi vi havde et lille barn med. Det var første gang, jeg prøvede det,« husker hun med et lille grin.

Hjemkomst

Henriks svoger hentede den lille familie og kørte dem hjem til Ringsted. De landede midt på dagen og var træt helt ind til knoglerne. »Jeg lagde mig ind i sengen sammen med Oscar, og så sov vi til klokken tre om natten,« siger Henrik.

»Vi havde frabedt os den store velkomstkommité for at skåne Oscar, og på grund af corona måtte mennesker, der ikke skulle rejse, ikke komme ind i lufthavnen. Men da vi landede hjemme på vores vej, stod vores forældre ude på vejen med flag, og vores hus var blevet gjort rent, vinduerne var pudset, og der var frikadeller og forloren hare i køleskabet og masser af gaver og friske blomster fra venner og familie. Det var simpelthen sådan en dejlig velkomst,« fortæller Gry.

Som alle andre, der havde været i udlandet, skulle parret isolere sig, og

Bangkok er en moderne storby, hvor den thailandske kultur er meget synlig.

det gjorde det let at skabe ro om Oscar. »Da vi kom hjem, havde vi ikke så dårlig samvittighed over, at vi ikke lukkede ret mange ind. Vi fik det første besøg af nogle familiemedlemmer efter tre uger. Men det var for voldsomt for lille Oscar, så vi lukkede ned igen,« siger Gry.

Et roligt liv

Parret mener, at roen har været vigtig for familiens tilknytning til hinanden.

»De første tre måneder var et følelsesmæssigt kaos for Oscar. Det har været megahårdt for ham,« siger Gry.

På den anden side har hun opdaget, at hun og Henrik ikke savner de aktiviteter, de nu har valgt fra. »Da vi kom hjem, havde vi ikke så dårlig samvittighed over, at vi ikke lukkede ret mange ind i vores liv. Men corona har fået os og en masse andre til at tænke over, hvordan vi lever, og vi er enige om, at vi er sådan nogle, som bruger naturen meget, tænder bål og går ture. Vi har

ikke så meget brug for biografer, butikker og dens slags.«

Henrik og Gry har levet et meget stille liv, siden marts 2021. Gry er på barsel og går hjemme med Oscar, og Henrik vendte efter en kort barsel tilbage til arbejdet. Kontakten mellem far og søn er fin, og det er Henrik, der afbryder interviewet for at tage Oscar op efter en lur.

»Nu er der kommet mere ro på,« siger han, inden han smutter. »Det har været hårdt, at vi har isoleret os så meget, som vi har. Men der er en ro i at se, at han er i en god udvikling.« ■

Gry og Henrik Madsen på 41 og 45 år arbejder som henholdsvis børnehavepædagog og koordinator i en produktionsvirksomhed.

Alle familiemedlemmernes navne er ændrede for at give dem anonymitet. Deres rigtige navne er redaktionen bekendt.

Voksne adopterede har glæde af PAS-rådgivning

PAS-rådgivning for voksne er et tilbud, hvor adopterede kan tale med en rådgiver med speciale i adoption. Tilbuddet, der gives af staten via Ankestyrelsen, har jeg som adopteret selv brugt og haft stor gavn af.

AF THEA NING HENDE

Det korte svar på, hvorfor jeg opsøgte PAS-rådgivningen, er, at jeg var nysgerrig på mig selv. Selvom jeg vil sige, at jeg har haft en stille, rolig og uproblematisk opvækst, var der stadig en nysgerrighed gemt i mig; en form for undren over nogle reaktioner på bestemte situationer i mit liv, som jeg ikke havde nogen forklaring på.

I princippet kunne jeg ikke vide, om disse reaktioner havde rødder i min adoption. Men da jeg er overbevist om, at det omsorgssvigt, man som adopteret oplever i en meget ung alder, kan have en indflydelse på én senere i livet, tænkte jeg, at det ville være oplagt at opsøge rådgivningen.

Så det gjorde jeg. På Ankestyrelsens hjemmeside udfyldte og indsendte jeg en ansøgning for at få bevilliget rådgivningstimer. Man kan få bevilliget et forløb på otte timer ad gangen. Mit indtryk af ansøgningsprocessen er, at der ikke er specielt mange krav til ansøgningen, så længe man har bare en lille idé om, hvorfor man godt kunne tænke sig at modtage rådgivning. Så jeg tror ikke, at man skal være bange for, at ens ansøgning ikke bliver godkendt.

Jeg havde ikke selv nogen helt specifikke eller detaljerede problemstillinger med i min ansøgning, men mit ønske om at modtage rådgivning var til gengæld tydeligt, og derfor tror jeg, at jeg fik bevilliget timerne og begyndte mit rådgivningsforløb i august 2020, cirka tre måneder efter at jeg indsendte ansøgningen til Ankestyrelsen.

En varm velkomst

Selve rådgivningsprocessen varierer naturligvis fra person til person og afhænger også af, hvilken rådgiver man vælger at henvende sig til.

I mit tilfælde følte jeg, at jeg blev mødt med en meget stor imødekommenhed og i omgivelser,

jeg følte mig tryk i. Rådgiveren læser ikke den ansøgning, man indsender til Ankestyrelsen, så derfor startede mit forløb stille og roligt med, at jeg skulle fortælle lidt om mig selv og min adoptionshistorie.

Jeg ved ikke, hvad jeg umiddelbart havde forestillet mig, men jeg havde faktisk ikke forventet, at det første, jeg skulle fortælle om, var min historie. På en måde var jeg nok mere klar til at skulle springe lige til sagen, men alligevel var det rart først at skulle fortælle om min baggrund.

Det at være adopteret har aldrig været et tabu for mig, men alligevel føler jeg, at jeg aldrig er blevet spurgt lige så direkte ind til min historik på den måde, som jeg gjorde til den første rådgivningstime. Derfor var det faktisk lidt en udfordring, netop fordi jeg aldrig har skullet fortælle om mig selv med udgangspunkt i min adoption. Der var for eksempel nogle detaljer om min adoption, som jeg blev spurgt om, som jeg ikke kunne huske, blandt andet hvor og hvordan overdragelsen foregik.

Selvom jeg ikke kunne svare på alle spørgsmålene, var det alligevel rart, at jeg skulle fortælle min historie, for derved fik jeg allerede fra første time italesat mit adoptionsforløb og hvilke tanker, jeg havde gjort om det i forhold til resten af mit liv.

Identitet

Jeg blev adopteret fra Kina i 2001, da jeg var ni måneder gammel, og er vokset op i Odense med en yngre søster, som også er adopteret fra Kina. Så selvom jeg altid har set anderledes ud end alle omkring mig, så har det faktisk, at jeg er adopteret, altid været en lidt usynlig del af mig. Det har været noget, andre skulle spørge om, eller noget, jeg selv skulle fortælle, før man fandt ud af det.

I Odense bor der også en del med vietnamesisk baggrund på samme alder som mig, og derfor antager jeg, at andre omkring mig har tænkt, at jeg også tilhørte denne gruppe.

I virkeligheden går folk nok ikke rigtig op i, hvad ens baggrund er, men det, at så stor en del af min identitet aldrig har været tydelig udadtil, medmindre mine etnisk danske forældre var til stede, har været lidt underligt for mig. Derfor var det rart, at det allerede fra det sekund, jeg trådte ind ad døren til rådgivningen, var en selvfølge, at jeg er adopteret. Selvom det ikke er, fordi folk før i tiden ikke har anerkendt mig, så havde jeg lige fra starten af mit rådgivningsforløb en følelse af at blive anerkendt.

Behovet for kontrol

Efter første gang varede det ikke længe, før jeg vendte tilbage til rådgivningen, og jeg var allerede meget tryk ved at skulle åbne op om mit personlige liv. En stor del af følelsen af tryk, synes jeg klart, er rådgiverens fortjeneste.

Her begyndte vi at tage hul på en af de problemstillinger, som jeg følte var vigtigst for mig at få talt om: Mit behov for kontrol. Jeg har altid haft et meget stort behov for kontrol og forudsigelighed. Jeg kan for eksempel altid godt lide at have en idé om, hvad jeg skal forvente af en given situation eller af andre mennesker, og jeg har altid været meget opsat på, at hvis jeg havde en forestilling om noget, så skulle min forestilling holde stik. Hvis det så viste sig, at min forestilling var forkert, så har det været meget frustrerende for mig, og det har til tider været svært for mig at håndtere på en hensigtsmæssig måde. Det har ført til uro og irritation, der til sidst har kunnet resultere i vrede og raseri, og det er netop den reaktion, der har været problematisk.

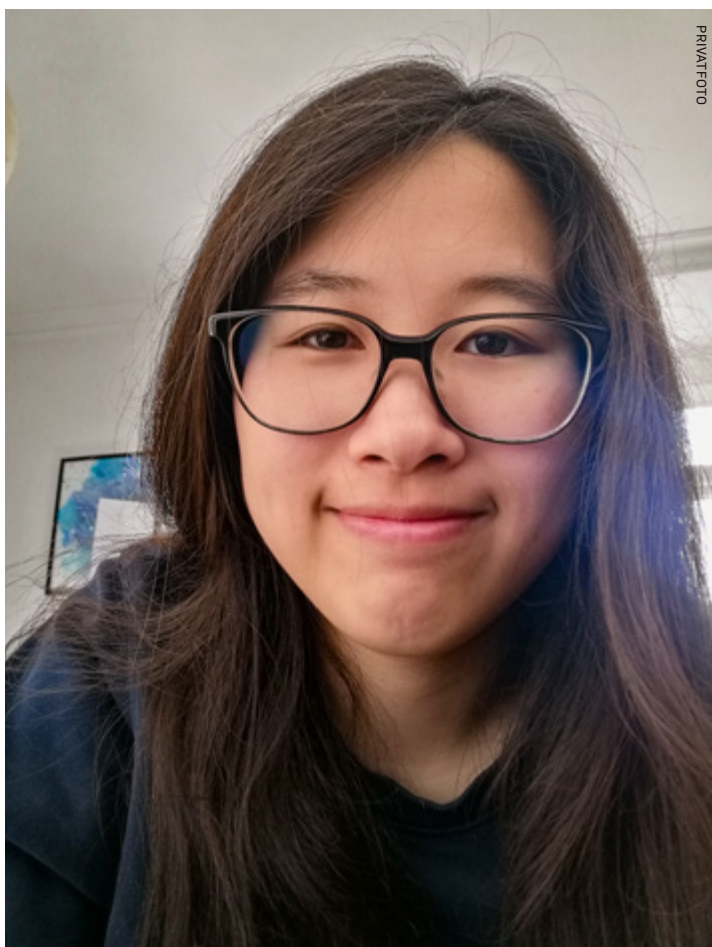
Jeg synes egentlig ikke, at der er noget galt i at have et behov for en vis grad af kontrol, men når dette behov bliver irrationelt og fører til for mange frustrationer, både for mig selv og for dem omkring mig, bliver det problematisk. Engang da jeg var mindre, fik jeg for eksempel at vide, at vi skulle have boller i karry til aftensmad, men hvad jeg ikke vidste var, at det ikke var den sædvanlige opskrift, der blev brugt. Det kom som en stor overraskelse for mig, for jeg havde glædet mig til retten, og det endte med, at jeg blev meget rasende på mine forældre, fordi de ikke havde lavet det, de havde fortalt mig – i hvert fald efter mit hoved. Og det er netop i sådanne situationer, at behovet for kontrol bliver for meget. Selvfølgelig havde det været fedest for mig, hvis det havde været den »korrekte« version af boller i karry, der blev serveret, men at det skulle ødelægge min dag, var et af mange tilfælde, hvor jeg har reageret til ulempe for mig selv. Jeg sy-

nes nu også, at behovet for kontrol i mange dele af mit liv også har været meget gavnligt, og det har hjulpet mig med at opnå de ting, jeg har villet. Det er altså ikke, fordi jeg synes, at der har været noget galt med mig, men jeg har haft et ønske om at kunne regulere det behov.

Frygt for at miste

Et andet tidspunkt i mit liv, hvor mit behov for kontrol for alvor er blevet problematisk, er i forbindelse med, at jeg fik min kæreste. Pludselig trådte et helt nyt menneske ind i mit liv, som lynhurtigt fik en kæmpe betydning for mig. Med den betydning kom der også en frygt for at miste ham, og dermed indtraf behovet for kontrol også.

Da han skulle være værnepligtig i ni måneder i Beredskabsstyrelsen, forsvandt noget af den tryk, jeg var blevet vant til, og jeg følte også, at der var meget uforudsigelighed forbundet med opholdet, og hvornår vi kunne skrive og snakke sammen. Derudover var der nogle weekender, hvor jeg troede, vi skulle ses, hvor han var nødt til at blive på kasernen, og det udfordrede for alvor mit behov for forudsigelighed og kontrol.

Thea Ning Hende er 21 og blev adopteret fra Kina i 2001. Hun er lige startet på datalogistudiet på Odense Universitet.

Der var perioder, hvor jeg var irrationelt hysterisk og kunne finde på at skælde ham ud over de mest ubetydelige ting. På det tidspunkt kunne jeg ikke selv forklare, hvad der foregik inde i mig, men jeg kom ud på et emotionelt sidespor, fordi jeg ikke følte, jeg havde kontrol over vores forhold. Jeg var ude af stand til at behandle ham på en hensigtsmæssig måde, og jeg var selv dybt frustreret. Det var især i denne periode, at det gik op for mig, at der var nogle stærke følelser i mig, som jeg ikke kunne forklare, og det var også en af de klare grunde, til at jeg opsøgte rådgivningen: For at få nogle svar.

Heldigvis har jeg ved hjælp af rådgivningen fået et muligt svar på, hvorfor mit behov for kontrol har været så gennemgående i mit liv, og det har sjovt nok været med til at gøre mig bedre i stand til at kontrollere, hvor meget behovet for kontrol skal bestemme over mit liv. Jeg arbejder stadig med mit behov for kontrol i dag, og jeg bliver stadig frustreret nogle gange, når jeg føler, jeg ikke har styr på en situation, men det har været en lettelse, at det ikke fylder så meget i mit liv længere. Jeg er blevet bedre til at tage nogle ting, som de kommer, og det har også været en god oplevelse for dem omkring mig.

Tryghed, forståelse og selvindsigt

Det er ikke kun mit behov for kontrol, jeg har talt med min rådgiver om. Det har været alle mulige småting og tanker i mit liv, og det har været virkelig befriende at have et sted, hvor jeg har kunnet komme med tanker, store som små, og tale dem igennem med en, der vidste noget specifikt om adoption. Det har ligeledes været virkelig givtigt at få svar på nogle af mine spørgsmål og tanker og få idéer til, hvordan jeg kunne handle på dem. Rådgivningen har hjulpet mig med at lære mig selv bedre at kende, og jeg har fået en større forståelse for, hvilken indvirkning min adoption har haft på mit liv. Da mange bliver adopteret inden for de første leveår, er det kun lidt, hvis overhovedet noget, man kan huske fra før, man blev adopteret, men det skal man ikke lade sig narre af. Jeg har nu lært, at mange af disse oplevelser stadig sidder gemt i min krop og kan dukke op i forskellige skikkelser. Skikkelser, som jeg indtil for nylig slet ikke har været bevidst om.

Starten på noget bedre

Selvom det var nervepirrende at komme i gang med mit rådgivningsforløb, har det været det helt rigtige for mig. Jeg har haft en superhjælp som rådgiver, som har været med til at lære mig en masse om mig selv og mit liv, og om hvordan jeg kan håndtere nogle situationer, der før i tiden har været meget mere udfordrende. Det har også

været rart, at det har været en adoptionsspecifik rådgiver, jeg har talt med, for på den måde har jeg følt, at vi har været på bølgelængde fra starten.

Mellem første og sidste gang i mit forløb, som foregik over en periode på cirka ti måneder, har jeg kunnet mærke en stor forskel på mig selv og på min livskvalitet. Dermed ikke sagt, at det er let, for det kan også være udfordrende at skulle være åben om sit personlige liv til et fremmed menneske. Men jeg er overbevist om, at hvis man går ind i det med et åbent sind, så kan der komme en masse gode ting ud af opsøge PAS-rådgivningen. Jeg er stadig i gang med at udvikle mig.

Til mine rådgivningstimer har jeg aldrig følt mig forkert. Faktisk har jeg følt mig accepteret som den, jeg var, og der har ikke været nogen spørgsmål eller tanker, der har været forkerte. Derfor er jeg også overbevist om, at uanset hvem man er, og hvad man har på hjerte, så er der hjælp at hente. Man skal ikke tro, at der nødvendigvis er noget galt med én, eller at man er »syg«, bare fordi man har et behov for at snakke nogle ting i sit liv igennem.

Man kan altid starte med en enkelt time for at finde ud af, om det er noget for én, og hvis ikke, er man ikke forpligtet til at fortsætte. Personligt synes jeg, der er langt mere at vinde end tabe ved at opsøge rådgivningen, selv hvis det viser sig, at det ikke er noget for én.

Her vil jeg også lige tydeliggøre, at det er et meget generøst tilbud, der kun koster 100 kr. i timen i egenbetaling, hvilket er meget billigere, end hvis man opsøger privat behandling. Og hvem ved? Måske kunne det vise sig, at PAS-rådgivningen lige præcis var det, man manglede i sit liv for at få mere ro? Det er i hvert fald noget, jeg har opnået med mit forløb.

Opfordring

Så hvis du selv er adopteret eller er pårørende til en, der er adopteret, så synes jeg bestemt, at PAS-rådgivningen er overvejsel værd. Hvis man sidder med et ubesvaret spørgsmål om sit liv, eller har haft en lidt underlig fornemmelse i maven, og selv hvis man ikke ved, hvor man skal starte, eller ikke ved, hvad det skal handle om, så er det okay. Det er jo blandt andet nogle af de ting, rådgiveren hjælper adopterede i alle aldersgrupper med.

Måske er dit behov et helt andet, end mit var, og alt er lige vigtigt. Og nej, selvfølgelig er det ikke magi, og personlig udvikling kommer ikke fra den ene dag til den anden, men kunne det ikke være fedt, hvis man fik en ahaoplevelse, en større forståelse for sit liv eller nogle konkrete værktøjer?

Jeg har i hvert fald haft et virkelig lærerigt og indsigtsvækkende forløb, der har medført, at jeg i dag fortsat kan arbejde med mig selv og er et bedre, gladere og mere lykkeligt menneske. ■

Et sprog om usynlige adopterede

Som nationalt fremmedadopteret skiller man sig ikke synligt ud i andres øjne. Det betyder, at der sjældent tales om, at man er adopteret.

AF LÆRKE THEODORA WIEMANN, CAND.MAG. I SPROGPSYKOLOGI

Der er kommet et stort fokus på national adoption, efter at statsministeren i sin nytårstale ved indgangen til 2020 udtrykte, at hun ønskede flere bortadoptioner uden samtykke i Danmark. Sidenhen er forslaget dog blevet stærkt kritiseret, fordi der ikke er fokus på, om det overhovedet er det bedste for barnet. Diskussionen afslører, at der generelt er en stor mangel på forskning og viden om, hvordan det er at være »usynligt adopteret«, det vil sige en adopteret, der ikke synligt skiller sig ud i samfundet, men blander ind med resten af befolkningen. Jeg er selv en sådan usynligt adopteret. Men både jeg og omverdenen mangler et sprog for det at være usynligt adopteret.

En kropslig følelse

Da jeg selv var barn og begyndte at forstå, hvad det betød at være adopteret, forstod jeg også, hvad der gjorde, at jeg følte mig anderledes inde. En følelse af et bånd, der ikke var der. Jeg så det i mine veninder og klassekammerater, når de var sammen med deres forældre. Men jeg havde ikke de rigtige ord til at beskrive, hvad det var, fordi det er en kropslig følelse.

Denne følelse af at være usynligt anderledes kunne jeg selv først rigtig sætte ord på, dengang min yngste storebror og jeg, som var adopteret til den samme familie, skulle møde vores ældste storebror for første gang.

Vores ældste bror fik vi først kontakt til for få år siden. Vi skulle mødes med vores ældste bror og hans kæreste i hendes lejlighed på Frederiksberg. Min bror og jeg mødtes nede foran opgangen og tog trappen op til femte sal, hvor vores ældste bror og hans kære-

ste tog imod os med et kæmpe kram og smil. Da vi satte os ned og snakkede i sofaen, begyndte jeg at sidde og betragte mine to brødre, der talte sammen. Jeg kiggede på deres kroppe og ledte udelukkende efter fysiske lighedstegn mellem os. På et tidspunkt zoomede jeg blikket ud og betragtede hele deres væsen, hvorefter jeg mærkede en genkendelighed inden i mig selv. Genkendeligheden var ikke visuel; det var snarere en genkendelig lugt, jeg sansede, fordi jeg kunne lugte, at de havde det samme blod i årerne som mig. Først tænkte jeg, at det kan man da umuligt mærke. Men jeg var slet ikke i tvivl. De havde det samme blod som mig, og det var det, jeg kunne genkende. Den oplevelse havde jeg aldrig haft før med min adoptivfamilie.

Fokus på synlige forskelle

Adoption og de udfordringer, mange adopterede oplever, bliver ellers ofte debatteret. I disse debatter er udseendet ofte det dominerende tema, fordi der i mange år har været langt flere internationale end nationale adoptioner i Danmark, og fordi det er udseendet, som den eksisterende forskning primært har fokuseret på.

Den gruppe adopterede, der ikke synligt skiller sig ud, har ikke fået tilsvarende stor opmærksomhed. Der er opstået en udbredt holdning i samfundet om, at adoptionens største udfordringer er et spørgsmål om synlighed.

Det kan være et problem for de nationalt fremmedadopteret – og nogle adopterede med lys hud, der ligner flertallet – at de bliver glemt i adoptionsdebatte, fordi man prioriterer det ydre frem for det indre i mennesket.

Hos mig har det ført til en undren over, hvordan adoption italesættes, når det ikke kan ses, samt overvejelser om, hvilken betydning italesættelsen har for fremmedadopteret med samme hudfarve som flertallet i Danmark. Hvilken betydning har usynligheden for den måde, de usynligt adopterede kategoriserer sig selv og andre på? Hører man stadig til gruppen af adopterede, selvom der ikke er synlige tegn på det, eller er man så ikke »rigtigt adopteret«?

Med min egen historie som nationalt fremmedadopteret kunne jeg ikke lade være med at ønske at få svar på disse spørgsmål; ikke kun for min egen skyld, men for de mange danske børn, som kommer til at blive adopteret i fremtiden. Jeg valgte derfor at dedikere mit kandidatspeciale på faget sprogpsykologi til at undersøge »betydningen af italesættelsen af adoption for etnisk danske, nationalt fremmedadopteret i et samfund, hvor de ikke synligt skiller sig ud«. Det er tilsyneladende et udforsket område inden for adoption. Derfor var det nærliggende at undersøge, om den manglende italesættelse kunne være årsag til eksempelvis denne gruppes øgede kontakt til psykiatrien eller det kriminelle miljø, hvilket meget dansk forskning allerede peger på.

Adopteret uden kendetegn

I mit speciale konkluderer jeg, at en manglende italesættelse eller anerkendelse udefra af de adopteredes indre følelsesliv og deres usynlige dobbelte identitet resulterer i en negativ italesættelse og en negativ holdning til adoption hos de adopterede, når de

bliver voksne. Dette støttes af den tidligere forskning i internationalt adopterede, der også viser, at det er problematisk, når samfundet negligerer den kendsgerning, at et individ er adopteret. For mange internationalt adopterede tyder det tilsyneladende på, at det primært er i deres familie, at deres adoption bliver negligeret.

Men for de nationalt fremmedadopteret, som jeg har interviewet, ser det ud til, at deres status som adopteret både bliver negligeret inden for familien og især ude i samfundet. Det er uvist, om denne negligeret forekommer hyppigere for nationalt fremmedadopteret, fordi de ikke synligt skiller sig ud. Men det er gennemgående for mange af de medvirkende i min undersøgelse, at de i større eller mindre grad har oplevet, at det er blevet negligeret, at de er adopteret. Dette skyldes, at de ikke har de fysiske kendetegn, der forbindes med det at være adopteret. Det er meget individuelt, hvordan italesættelsen af adoption påvirker nationalt fremmedadopteret, men det virker, som om det påvirker deres selvforståelse og søgen efter at høre til i samfundet.

Italesættelse af adoption synes at være afgørende for den måde, nationalt fremmedadopteret forstår sig selv og andre på. Det ses blandt andet i behovet for at finde andre »usynligt« adopterede, men også i forhold til at have et tilhørsforhold til en social gruppe i samfundet. Det vides dog ikke, om behovet for et tilhørsforhold til en social gruppe er større eller mindre i forhold til andre grupper af adopterede. Italesættelsen af usynligheden er derfor afgørende for nationalt fremmedadopteret, hvis de skal kunne skabe det tilhørsforhold til en social gruppe, som de har brug for, da de i forvejen er en minoritetsgruppe ved at være nationalt fremmedadopteret.

Ensomhed

Et eksempel på dette behov ses hos en kvinde fra min undersøgelse. Hun fortalte, hvordan det at være usynligt adopteret har gjort, at hun har følt sig alene, fordi der ikke var så mange lige som hende, da hun voksede op. Hun fortalte, at hun altid har identificeret

sig med alle adopterede, men samtidig har hun alligevel følt sig alene, fordi de andre adopterede oftest var dem, der synligt skilte sig ud. Hun efterspurgt derfor klubber, hvor man kunne mødes og udveksle erfaringer og oplevelser. Ligesom der for eksempel findes en klub for adopterede fra Sydkorea, efterspørger kvinden en klub for dem, der ikke synligt skiller sig ud.

Det er ikke udseendet, som har den afgørende betydning for tilhørsforholdet til en gruppe, når man ikke synligt skiller sig ud som adopteret. Det, der har stor betydning, er, at man kan tale om de følelsesmæssige sider af at være adopteret, når man ligner flertallet af befolkningen. I nogle sociale kontekster synes det at være svært at tale om det at være adopteret, fordi de nationalt adopterede selv skal åbne for dialogen om adoption. Derfor er de endnu mere afhængige af, hvordan samfundet taler med dem om emnet.

En anden start på livet

Alle adopterede, uanset udseende, har en anderledes start på livet end de fleste. For nogle kan det have været turbulent eller stressende, og alle har oplevet at blive adskilt fra deres biologiske forældre. De eksistentielle grundvilkår kan for nogle adopterede være et problem, som påvirker dem gennem hele livet. Derfor er det vigtigt at skabe et sprog, så de adopterede og omverdenen kan sætte ord på det særlige grundvilkår.

Men det udbredte fokus på synligheden ved at være adopteret skaber nogle sproglige og kommunikative problemer for den gruppe adopterede, der ikke synligt skiller sig ud i samfundet. Det kan både være børn fra andre lande, hvor befolkningsgrupper ligner etniske danskere, men det kan også være danske børn, der er adopteret af en dansk familie. Disse grupper af adopterede mangler et sprog, der kan hjælpe med at beskrive, hvordan de oplever at være adopteret.

Ikke accepteret

Flere af dem, jeg har interviewet til mit speciale, havde interessante historier om, hvordan de havde oplevet ikke at blive »accepteret« eller føle,

at de fik et usynligt stempel i det øjeblik, de fortalte omverdenen, at de var adopteret. Det var særligt interessant i mødet med andre adopterede, når de adopterede »vurderede«, om de usynligt adopterede tilhørte gruppen af adopterede eller ikke. Nogle havde haft oplevelser, hvor de følte, de blev holdt udenfor og nærmest blev ignoreret af internationalt adopterede, fordi de ikke synligt skilte sig ud. Her blev det således tydeligt, at de ikke opfyldte de kriterier, som gruppen definerede som det, der skabte fællesskabet.

Jeg havde selv en oplevelse sidste år, hvor jeg oplevede ikke at blive »accepteret« som adopteret, fordi jeg ikke synligt skilte mig ud. Jeg havde en tid hos min læge og kom ind til en sygeplejerske. Da hun spurgte mig om arvelige sygdomme, fortalte jeg hende, at jeg var adopteret. Sygeplejersken kiggede op og ned ad mig og spurgte så »hvorfra?« Da jeg sagde »ingen steder fra«, blev hun mere forvirret. Jeg forklarede hende, at jeg er født dansk, og hun sagde, at hun bare var vant til, at alle adopterede kom med en flyvemaskine. Det kom helt bag på hende, at man kunne være dansk født og adopteret. Hun fortalte mig efterfølgende, at hun selv var adopteret fra et andet land, men det hjalp ikke på den følelse, som hun lige havde plantet i mig. Jeg følte, at hun pålagde mig en anden identitet end min faktiske.

Usynlig stigmatisering

Mit speciales undersøgelse peger også på, at nationalt fremmedadopteret (ligesom alle andre) tildeles en social identitet i mødet med andre mennesker.

Sociolog Ervin Goffman fra Canada udarbejdede en teori om *stigma*, der handler om, at mennesker tildeler hinanden en forventelig social identitet, som ikke nødvendigvis hænger sammen med den faktiske identitet. Goffman mener, at mennesker inddeler hinanden i samfundet ud fra forskellige sociale kategorier. Kategorierne er baseret på, hvilke egenskaber der betragtes som normale i en bestemt sammenhæng. Når vi møder et fremmed menneske, vurderer vi, om personen besidder én eller flere mindre attrak-

tive egenskaber. Herefter vurderer vi, om personen er alt lige fra et normalt og almindeligt individ til at være en nedvurderet person. Når et menneske kategoriseres som mindreværdig, tales der om, at vedkommende er tildelt et stigma – de er blevet stemplet.

Nationalt adopterede kan opleve – når deres status som adopterede bliver kendt – at de bliver negativt vurderet af andre. Det, at de er adopteret, giver dem lavere social status i andres øjne, selvom det ikke er synligt. De nationalt fremmedadopterede (og andre usynligt adopterede) kan føle, at de får et usynligt stempel, der på flere måder kan sammenlignes med et usynligt stigma ud fra Goffmans teori. Et eksempel på andre personer, der kan føle sig usynligt stigmatiseret, altså nedvurderet som menneske, er arbejdsløse, fordi det i manges øjne ikke er normalt eller attraktivt ikke at have et job. Men det er heller ikke synligt, om et menneske har et arbejde eller ikke.

Spørgsmålet er, hvorfor nationalt fremmedadopterede bliver udsat for stigma. En psykologisk forklaring fra den amerikanske professor i psykologi Penelope Oakes kunne være, at stigmatisering er nødvendig for mennesker, fordi de har en indgroet tilbøjelighed til at skulle kategorisere alt for at være i stand til at holde sammen på alle informationer og indtryk i omverdenen. Men det ville betyde, at der var en grad af sandhed bag stigmatiseringen af nationalt fremmedadopterede og de opfattelser og forudindtagne holdninger, som stigmatiseringen bygger på.

Du ligner din mor og far

Det kan diskuteres, om nationalt fremmedadopterede har det »nemmere« end internationalt fremmedadopterede, fordi de ikke synligt skiller sig ud. På den ene side kan de netop selv bestemme, hvornår de gerne vil være synligt adopteret, fordi de selv kan vælge at åbne for dialogen om deres adoption. På den anden side viser min undersøgelse, at mange nationalt fremmedadopterede bliver negativt påvirket af for eksempel at blive sammenlignet med deres adoptivforældre.

Som nationalt fremmedadopteret skal man ofte høre sætningen »du lig-

Lærke Theodora Wiemann

Lærke Theodora Wiemann er 30 år og blev cand.mag. i sprogpsykologi i 2021. Hun blev nationalt fremmedadopteret i 1991. Hun er i gang med at skrive en fagbog om adoption.

ner godt nok din mor og far«, hvilket desværre minder den adopterede om, at de er adopteret, og at forældrene ikke er deres biologiske forældre. Det kan medføre en frustration over ikke at blive anerkendt som anderledes og ikke at blive forstået ud fra den historie, man bærer på indeni. Én af mine informanter fortalte om sådan en historie fra sin skoletid, hvor det gjorde stort indtryk på hende at blive sammenlignet med sine adoptivforældre:

»Ej, du ligner godt nok din mor, eller du ligner godt nok din far, men jeg vidste jo godt, at det gør jeg jo ikke, fordi, okay, har du set min mor og far? Hvor fanden har du set dem henne? Fordi så vil jeg gerne møde dem altså.«

På baggrund af specialets undersøgelse er det derfor klart min opfordring, at der generelt sættes mere fokus på national fremmedadoption, og at der bliver skabt et sprog for det. ■

Kilder

Om udseendets betydning:

Griffith & Bergeron, 2006, Dolan, 2012, Manago, Goar & Davis, 2017, ViVE 2017.

Om at nationalt adopterede har hyppigere kontakt til psykiatrien og kriminelle miljøer:

Laubjerg, Christensen & Petersson, 2009; Laubjerg & Petersson, 2010.

Om den narrative teori:

Psykolog Jerome Bruner.

Om kategorisering:

Psykologer Henri Tajfel og John Turner.

En stor del af Burkina Fasos befolkning bor uden for byerne og lever af landbrug. Men klimaforandringer har gjort den i forvejen hårde livsstil endnu vanskeligere.

Landets fre

De føler, at de er heldige, fordi de har fem børn. Derfor har Bente og Peter, som bor i en landsby i Sydjylland, valgt at have et sponsorbarn i Burkina Faso, hvor to af deres egne børn er født.

AF ANNA BRIDGWATER

»Vi vil bare gerne give lidt igen, for vi har fået så meget.« Det er Bente, der taler. Sammen med sin mand Peter har hun fem børn, og de to ældste er adopteret fra Burkina Faso.

»Vi var i behandling for barnløshed i mange år, uden at der skete noget. Men vi var enige om, at vi ikke ville prøve donorsæd eller noget i den retning. Så ville vi hellere adoptere. Så vi søgte, og i 1999 hentede vi Kresten,

som i dag er 25, i Burkina Faso. Han var dengang tre år gammel. Kresten og et barn, der fik et forældrepar, som rejste sammen med os, var barn nummer tre og fire, der kom til Danmark fra Burkina Faso.«

»Så søgte vi om nummer to, men havde svært ved at blive godkendt, for Kresten havde nogle vanskeligheder. Vi mente, at han ville have godt af at få en søskende, så der ikke var så meget fokus på ham. Vi blev endelig godkendt, og så hentede vi Frode, som også var tre år, i 2003, også fra Burkina Faso. Der gik to-tre år, og så blev jeg gravid. Vi fik en dreng, William, som snart er 16. Vi ville lige prøve en gang til, og så fik vi tvillingepigerne Margrethe og Caroline, som nu er 14. Jeg bliver ved med at møde folk, som omtaler de yngste som »mine egne«. Men de er alle sammen mine, jeg er mor til fem. Jeg har fem børn.«

Kendte I Burkina Faso, inden I adopterede derfra?

»Nej, men hvordan vælger man land? Jeg havde forestillet mig en

kinesisk pige, men man måtte kun adoptere et barn fra Kina på grund af etbarnspolitikken, og vi vidste, at vi gerne ville have to børn. Vi sad hos AC Børnehjælp og så billeder fra de forskellige lande. Så sagde min mand, at han altid havde drømt om et barn fra et afrikansk land. Det skulle være et land, vi kunne være positive over for, og uanset hvor fattigt og skrøbeligt Burkina Faso er, så har de en grundlov, som sikrer kvinders og børns rettigheder. Det er et land, hvor man forsøger at hjælpe hinanden, og landets navn betyder »værdighedens jord«. Det er de sødeste mennesker. Grundlæggende er det et fantastisk land. Jeg tror ikke, vi havde valgt at adoptere fra Afrika, hvis vi havde boet i en storby, for der er mere racisme. Men vi bor i en lille by, og her har alle vidst, at det var vores børn, så deres udgangspunkt var trygt. Det sjove er, at da de tre biologiske børn var små, syntes de, at det var snyd, at de ikke var født i Burkina Faso og var brune, for deres storebrødre var brune. William troede,

mtid

FOTO: IMO DEEN / PIXABAY

FOTO: PLANBØRNEFONDEN

Bentes nuværende sponsorbarn hedder Yewaya og er nu ti år gammel. Hun er fra et område i Burkina Faso, som hedder Ziro.

at han ville få brune arme, når han blev ældre.«

Hvorfor valgte I at have et sponsorbarn i Burkina Faso?

»Vi har haft sponsorbarn i Burkina Faso, lige siden vi kom hjem med Frode. Vi har en taknemmelighed over, at vi fik lov til at få børn derfra. Vi valgte, at det skulle være en pige, for vi havde fået to drenge, så gennem vores sponsorbarn kunne vi på en måde også få en pige. Det er også vigtigt med skolegang for piger, som PlanBørnefonden sikrer. Det er en stor ressource, hvis piger får en uddannelse. Det er landets fremtid, at børn – måske især piger – kan komme i skole. Det er en vigtig del af grunden til, at vi gerne vil hjælpe. Vi har efterhånden haft flere sponsorbørn, for de bliver jo ældre. Men der er stadig børn dernede, som har brug for hjælp. Det skal der være råd til, for vi har rigeligt i forhold til dem.«

»Det har noget at gøre med, at selvom vi ikke har meget, så har vi mere, end de har. Da jeg sad på børnehjemmet første gang, var det svært.

Der sad en lille pige i et hjørne og var glemt ... Det er et forsøg på at gøre det godt for nogle andre.«

Hvor meget taler I om Burkina Faso i dag?

»Vi får ikke skrevet breve til vores sponsorbarn, selvom jeg havde planer om det. Men Burkina Faso fylder stadig i vores liv. Det har også fyldt hos vores børn, og det har været vigtigt at tale om, at der er mennesker i verden, som har andre livsbetingelser end os. Vi har talt om, at det er vigtigt at give. Vi har talt om, hvad vores sponsorbarn har fået i fødselsdagsgave og julegave

– et stykke sæbe og en pakke kiks måske. Og så er jeg med i et projekt, hvor man indsamler penge, så børn og unge i Burkina Faso kan få kørestole.«

Vil I gerne gense Burkina Faso?

»Jeg ville gerne have vist de biologiske børn, hvad det er for et land, deres brødre kommer fra. Men det er lidt dyrt, når vi er syv mennesker, og nu er der desuden uroligheder i landet.« ■

Alle, der er omtalt i denne artikel, er anonymiseret for at beskytte børnenes identiteter. Deres rigtige navne er redaktionen bekendt.

Vil du også støtte et barn?

Det koster 245 kr. om måneden at være sponsor for et barn. Det er muligt at besøge et sponsorbarn, når der ellers ikke er corona eller andre problemer i det område, dit sponsorbarn bor i. Som sponsor kan du selv vælge, om du vil være sponsor for en pige eller en dreng, og hvilket kontinent barnet skal bo i. Har du mere specifikke ønsker til for eksempel, hvilket land barnet bor i, eller til barnets alder, er du velkommen til at skrive det til PlanBørnefonden, når du melder dig til. Så forsøger de at imødekomme dine ønsker.

NYT FRA AKTIVITETSUDVALGET

Så er vi i gang igen

Endelig kan vi holde arrangementer igen efter den meget lange nedlukning på grund af corona.

Vi glæder os til at se jer igen, og vi sørger naturligvis for, at der til arrangementerne er god plads og håndsprit til rådighed i lokalerne.

Husk, at annoncering af vores lokale arrangementer altid sker på **as-event.dk**. Der lægges løbende nye arrangementer op, så hold øje med siden.

Savner du arrangementer i dit lokalområde?

Som vi tidligere har skrevet, vil vi meget gerne holde arrangementer flere steder i landet, men vi har brug for **din hjælp**, da vi mangler ekstra hænder til at give et nap med ved arrangementerne!

Hjælper man til ved et arrangement, deltager man selvfølgelig gratis i arrangementet. Vil du hjælpe os, så kontakt lokalambassadøren i dit område eller skriv til aktivitetsudvalget på **au@adoption.dk** og oplys dit fulde navn, adresse, mobilnummer og mailadresse. Så hører du fra en af os.

Har du ønsker til arrangementer?

Vi hilser alle ønsker/forslag til arrangementer velkommen! På **as-event.dk** kan du sende os dine forslag/ønsker, men husk at skrive, hvor i landet du ønsker det afholdt.

Lokaler søges

Kender du lokaler, som vi kan låne eller leje med god plads til minimum 30 personer og gerne flere, så hører vi meget gerne fra dig. Skriv til os på **au@adoption.dk** og oplys navn og adresse på stedet, det antal personer, der er plads til, samt kontaktoplysninger på den person, der står for bookingen af lokalet, og så tager vi selv kontakt til den pågældende person.

Har du lyst til at være vores lokalambassadør i region Syddanmark?

Vores hidtidige lokalambassadør i regionen har af private årsager trukket sig fra posten, og vi mangler derfor en person, der har lyst til at gribe bolden og sørge for, at der afholdes arrangementer i regionen.

Aktivitetsudvalget 2021-22

Hvis du vil være lokalambassadør, opfordrer vi dig til at stille op til aktivitetsudvalget for det kommende år på generalforsamlingen, der finder sted

lørdag den 6. november 2021 kl. 13-17 i Huset i Middelfart, Hindsgavl Allé 2, 5500 Middelfart.

Vil du vide mere om arbejdet som lokalambassadør, er du meget velkommen til at kontakte en af os i aktivitetsudvalget eller sende en mail til **au@adoption.dk**, og så kontakter vi dig.

Aktivitetsudvalget, Adoption & Samfund

A&S' AKTIVITETSUDVALG

Disse lokalambassadører er valgt til aktivitetsudvalget, der hører under bestyrelsen i Adoption & Samfund.

Har du ønsker eller forslag til aktiviteter i dit område, kan du enten kontakte din lokalambassadør eller aktivitetsudvalget via denne mail: au@adoption.dk.

LOKALAMBASSADØRER

Hovedstaden
Jacob Munk Plum
Ved Smedebakken 5
2800 Lyngby
jmp@adoption.dk
29 99 03 13

Sjælland
Lene Borg
Tveje-Merløse 2 B
4300 Holbæk
lb@adoption.dk
40 60 92 01

Midtjylland
Jeanette Lyk
Langballevej 14
8320 Mårslet
jl@adoption.dk
61 28 76 63

Syddanmark
Vakant

Nordjylland
Else Jungersen Overbye
Parallelvej 12, Nørhøne
9430 Vadum
ejo@adoption.dk
60 64 02 85

Aktivitetsudvalget består desuden af Rikke Nyborg og Klaes Sørensen (bestyrelsens repræsentant i udvalget).

GRUPPER

Landegrupper

Bolivia

Formand: John Røschke
jr@r-at.dk, 27 24 62 28
Næstformand: Per Nielsen
ppmo@email.dk, 40 41 23 90
Kasserer: Claus Spaakær
spaabaeko@gmail.com
21 27 55 85

Bulgarien

Anna Maria Poulsen
amfp57@gmail.com
bulgarien.adoption.dk

Burkinagruppen

Rico Bagge-Jørgensen
ricobaggejorgensen@hotmail.com
24 69 95 74

Colombia

Colombia-foreningen er desværre opløst. Der henvises i stedet til flg. facebookgrupper: »For os der vil adoptere eller har adopteret fra Colombia« og »Adopteret fra Colombia«, som er en gruppe kun for adopterede fra Colombia.

Danmark

Lisbeth Mortensen
danskadoption@gmail.com

Ecuador

Sanne Hasseris
sanne@helsingevej.dk
www.ecuadorklubben.dk

Etiopien

Karina Wollsen
kwd@danskandelsinkasso.dk
www.etiopienforeningen.dk
Se også Etiopienforeningens Facebookside
42 76 59 60

Guatemala

Vides ikke

Hviderusland

Anette Paetau
anettepaetau@vip.cybercity.dk
www.hvideruslandklubben.dk
75 61 42 15

Indien

Svend Erik Holm
sve@holm.mail.dk
www.123hjemmeside.dk/indiengruppen
64 47 38 35

Kaliningrad/Moskva

Helle Pedersen
97 17 31 01

Kenya

Karen Rosenkjær Rasmussen
formand@kenyalandegruppe.dk
www.kenyalandegruppe.dk
63 95 61 02

Kina

Torben Offersen
Lyngballevej 4
8464 Galten
torben@familien-offersen.dk
28 29 35 65

Madagaskargruppen

Mai-Britt Aaen
madagaskargruppen@outlook.dk
29 49 80 18

Nepal

Hanne og Hans Doktor
hanne.veis@adr.dk
23 47 09 41

Nigeriaforeningen

Karina Kjær
kake@cowi.dk
www.nigeriaadoption.dk
41 76 11 87

Peru

Stine og Bjørn Rude Voldborg
stine.rude.voldborg@mail.dk
Se også Perugruppen på Facebook
52 30 59 40

Rumænien

Elena Wieland
Paludan-Müllers vej 61, 2. th.
8210 Aarhus V
ewt.wieland@gmail.com
60 45 18 58

Sri Lanka (Dansk Sri Lanka Forening)

Henrik Sloth
fryds@os.dk
dansksrilankaforening@gmail.com
www.dansksrilankaforening.dk
28 73 50 51

Sydafrika

Thomas Møller Lassen
landegrupesydafrika@gmail.com
www.landegrupesydafrika.dk
52 34 28 31

Sydkorea

Sofie Koch Jensen
sofie.koch.jensen@gmail.com
landegruppenforsydakorea@gmail.com
www.landegruppe-sydakorea.dk

Thailand

Mette Juul Andersen
vangeddet32@hotmail.com
21 60 19 56

Tjekkiet

Anne-Lise Balle
tjekkiet@adoption.dk
tjekkiet.adoption.dk
29 40 91 95

Vietnam

Michael Thiesen
thiesen.michael@gmail.com
Hjemmesiden er nedlagt til fordel for en Facebookgruppe
30 95 11 08

Interessegrupper

Adoption & Samfund Ungdom

Formand Katrine Tegisti
adoptionsamfundungdom@gmail.com
22 14 12 09

Bal Vikas Venner, Indien

Lone Raahauge
michael-lone@hotmail.com
www.balvikasvenner.dk
info@balvikasvenner.dk
21 66 23 93

Welfare Home for Children, New Delhi, Indien

Michael Cornelius Hansen
56 82 00 10

Børnehjemmet Palna, Indien

Mette Thomsen
38 28 50 25

Colombia – Fanas venner

Ulla Gehler
sugehlert@yahoo.dk
66 15 10 98

Eneadoptanter (GEA)

Gitta Würtwein,
geagitta@gmail.com
Se også GEA's Facebookside
40 93 11 03

Redaktør:

Anna Bridgwater
blad@adoption.dk

21 43 08 11

Redaktionsmedlemmer:

Heidi Senderovitz
Lykke L. Pedersen
Nina Gath
Marianne Østergaard

Korrektur:

Heidi Senderovitz

Grafisk produktion:

Eks-Skolens Grafisk Design & Tryk 35 35 72 76
Oplag: 2.700 stk.

Adresseændring, udmeldelse m.v. bedes
meddelt medlemsadministrator på e-mail:
medlemsadm@adoption.dk.

Abonnement 450 kr.
Medlemskab inkl. magasin 450 kr.
Annoncepris 10 kr. pr. spaltecentimeter

Magasinet modtager altid gerne artikelforslag,
personlige beretninger og billeder. Hvis du ønsker
fotografens navn nævnt, skal det anføres. Vi
bringer ikke længere fotos af medlemmernes
børn, medmindre fotoet illustrerer en artikel
i magasinet. Magasinet (inklusive billederne)
lægges altid efterfølgende på www.adoption.dk.

Artikler i magasinet udtrykker forfatterens syns-
punkter og ikke redaktionens eller foreningens.
Redaktionen forbeholder sig ret til redigering af
indkomne artikler. Redaktionen er ikke forpligtet
til at bringe alt indsendt materiale.

Eksterne bidragsydere i dette nummer:

Maria Roslev, Lærke Theodora Wiemann,
Thea Ning Hende

Deadline til dette nummer var 30. august 2021.

Næste deadline oplyses elektronisk.

Du kan melde dig ind i Adoption & Samfund på
www.adoption.dk.

HOVEDBESTYRELSENS FORMANDSKAB

Formand

Michael Paaske
Klanghøj 47
8670 Låsby
michael.paaske@adoption.dk
65 96 05 21 (priv.) / 29 48 53 06 (mob.)

Webmaster

Lene Borg
Tveje-Merløse 2B
4300 Holbæk
lene.borg@adoption.dk
40 60 92 01

Første næstformand

Sanne Vindahl Nyvang
Skovladden 9
2840 Holte
sanne.vindahl.nyvang@adoption.dk
28 93 99 81

**Kasserer og
medlemsadministration**

Jacob Walsøe
MVS Administration ApS
Gl. Byvej 2, Sejet
8700 Horsens
medlemsadm@adoption.dk
70 22 57 75

Anden næstformand

Ina D. Dygaard
Høegh-Guldbergsgade 139
8000 Århus C
ina.dygaard@adoption.dk
20 77 06 70

**Se de øvrige bestyrelsesmedlemmer
på adoption.dk.**

Vi vil så gerne have din mailadresse

Bestyrelsen sender af og til nyhedsbreve ud til medlemmerne,
ligesom aktivitetsudvalget løbende sender invitationer til forskel-
lige arrangementer. Men vi har desværre en række medlemmer,
der ikke har oplyst deres e-mailadresse til os.

✓ Mails fra os?

Er du en af dem, der aldrig
hører fra os, men egentlig
gerne vil kunne følge os lidt
tættere, så send en mail til
medlemsadm@adoption.dk
og oplys følgende:

- Fulde navn
- Vejnavn og nummer
- Postnummer og by
- Mobilnummer
- E-mailadresse
- Og gerne dit medlemsnummer

Vi glæder os til at høre fra dig.

✗ Nej tak til mails?

Mener du, du modtager for mange mails fra os, så gå ind på vores
hjemmeside: **adoption.dk** og søg på medlemskab. På denne side
kan du få adgang til medlemsdatabasen, hvor du kan markere,
hvilke nyheder du vil have fra os.

Har du brug for ET GODT RÅD OM ADOPTION?

RING 40 58 66 66 ELLER SKRIV TIL RADGIV@SIKKERMAIL.ADOPTION.DK

Uanset om du skal til at adoptere, har adopteret, er adopteret, er fagperson, eller på anden måde har adoption inde på livet, så er der hjælp at hente, hvis du har spørgsmål om adoption. Adoption & Samfunds rådgivning er gratis og anonym, hvis du ønsker det, og det er ikke nødvendigt at være medlem af foreningen.

KOM I KONTAKT MED EN RÅDGIVER

Find alle de relevante kontaktdetaljer på adoption.dk. Ring til koordinator for rådgivningen, lærer, specialpædagogisk konsulent med PPR-erfaring, Janet Majlund på 40 58 66 66.

SAGSRÅDGIVER

Hvis du vil vide noget om sagsbehandlingen ved en adoption.

En sagsrådgiver er specialiseret i at rådgive om problemer forud for godkendelse, adoption og modtagelse af barn. De kan svare på generelle spørgsmål om adoptionsprocessen fra de første overvejelser, til adoptionsbevillingen er givet. Det er også sagsbehandlerne, du skal tale med, hvis du vil vide, hvordan du anker en afgørelse. Ring til Charlotte Ellegaard på 41 40 08 39.

FAGLIGE RÅDGIVERE OG TEMARÅDGIVERE

Hjælp til hverdagens udfordringer.

Den offentlige PAS-ordning tager sig nu af de fleste psykologiske og familierelaterede problemstillinger lige op til og efter afhentning af barn og langt ind i voksenlivet. Adoption & Samfunds rådgivere kan noget andet, da de fleste er adoptivforældre, og alle har en relevant faglig uddannelse og baggrund inden for forskellige fag og emner. Adoption & Samfunds rådgivning sætter primært fokus på at hjælpe dig i fasen forud for adoption samt at give praktisk rådgivning, hvis du møder problemer i forbindelse med institution og skole, eller hvis du har brug for en psykolog eller råd fra en læge eller anden fagperson. Rådgiverne kan rådgive om dilemmaer og overvejelser forud for en adoption, svare på spørgsmål om dit helbreds betydning ved ansøgning, vurdere et barns tilstand, forklare reglerne for dansk adoption, dele erfaringer med at adoptere større børn eller søskende samt vejlede om vejen til faglig støtte i skolen eller institutionen og give praktiske råd.

Som ung og voksen adopteret er du også velkommen til at henvende dig direkte til en rådgiver.

ADOPTIONSLINJEN

Hvis du har brug for indsigt fra voksne adopterede.

Adoptionslinjen er en anonym rådgivning, hvor erfarne voksne adopterede med relevante uddannelser er klar til at vende de spørgsmål, du måske har om at være adopteret – uanset om du selv er adopteret, eller om du gerne vil vide noget om at være adopteret i Danmark.

Adoptionslinjen kan give svar på spørgsmål om racisme, rejsen til fødelandet, identitet eller kontakt til den oprindelige familie.

EKSTERNE RÅDGIVERE

Der er også hjælp at hente uden for Adoption & Samfund, hvis du har udfordringer, der handler om adoption.

Post Adoption Service (PAS)

PAS er et offentligt rådgivningstilbud til adoptanter og adopterede.

Siden 1. januar 2016 har alle adoptanter mulighed for at modtage op til 20 timers rådgivning pr. adopteret barn – uanset tidligere forbrug. For dette tilbud er der en egenbetaling på 100 kr., som er væsentligt reduceret ift. normaltaksten for sådanne samtaler. Bemærk, at midlerne til rådgivning til adopterede, der er over 18 år, pt. er opbrugt.

Husk også børnegrupperne, som er gratis. Målet med børnegrupperne er at styrke børnenes identitet. PAS tilbyder også gratis undervisning til professionelle. Tilbuddene varetages af Ankestyrelsen, se mere på ast.dk.

Enkelte kommuner i landet har særlige adoptionsrådgivninger:

- Hillerød Familiebehandling
- Hvidovre Kommune
- Næstved

Private rådgivere

Hvis du eller dit barn har brug for længerevarende behandling, en bisidder til et møde eller anden hjælp, som ikke dækkes af Adoption & Samfunds anonyme gratisrådgivning, er der en række fagpersoner med særlig indsigt i adoptionsområdet. Du skal regne med betale for denne hjælp. Find en liste over kompetente rådgivere via adoption.dk/fa-rad-og-hjaelp/radgiverne.

RING 40 58 66 66 ELLER SKRIV TIL RADGIV@SIKKERMAIL.ADOPTION.DK

Målet for **Adoption & Samfund** er at skabe de bedste betingelser for adoptivforældre og adopterede, både børn og voksne.

Et års medlemskab for hele familien koster kun **450 kr.**

Meld dig ind på **adoption.dk**
eller skriv til **medlemsadm@adoption.dk**

HUSK!

Medlemmer skal oplyse deres mailadresse, hvis de vil have nyheder fra foreningen.

Skriv medlemsnummer sammen med navn og mailadresse til **medlemsadm@adoption.dk.**